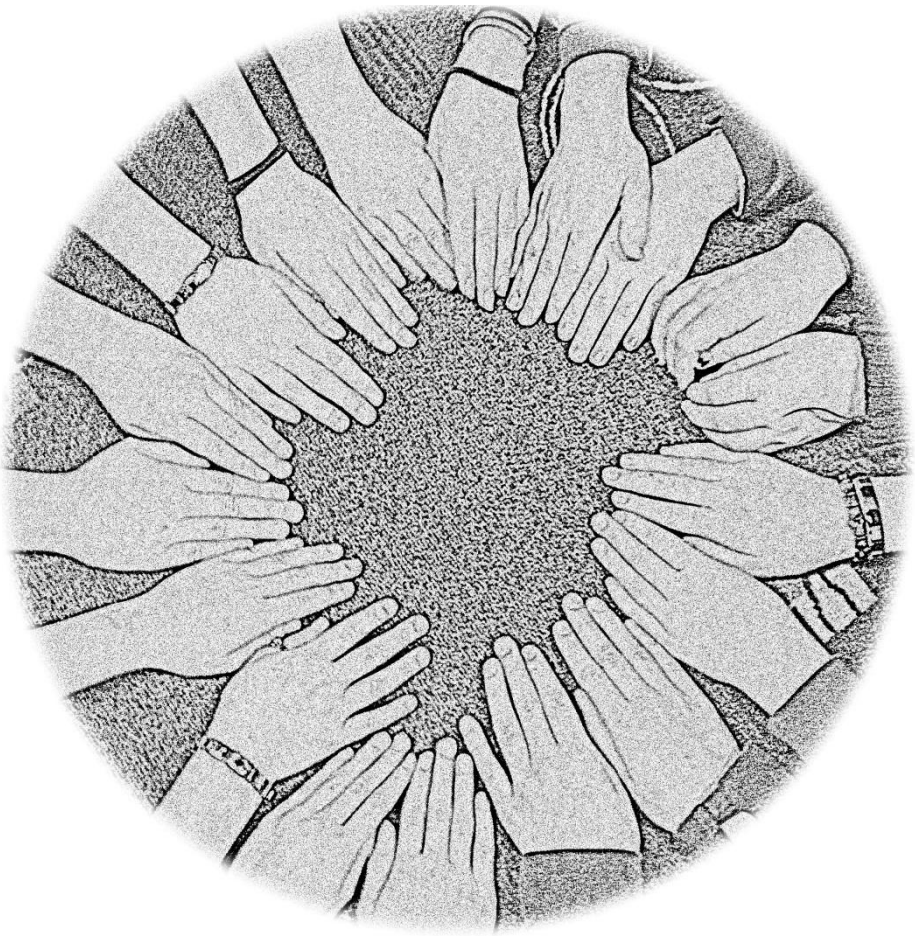
2026

OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

Pieksämäen kaupunki

Pieksämäen kaupunki

Päivitetty: 2.11.2026

AJATUS YHTEISTYÖN ARJESTA

Neljä tyyppiä
JOKAINEN, JOKU, KUKA TAHANSA, EI KUKAAN
ryhtyi tuumasta toimeen.

JOKAISTA pyydettiin hommiin.
JOKAINEN oli varma,
että JOKU sen tekee.
KUKA TAHANSA olisi voinut sen tehdä
mutta EI KUKAAN sitä tehnyt.

JOKU tuli vihaiseksi,
koska se oli JOKAISEN hommia.

JOKAINEN ajatteli,
että KUKA TAHANSA sen tekee,
mutta EI KUKAAN oivaltanut
että JOKAINEN ei voi sitä tehdä.

Homma päättyi siihen,
että JOKAINEN syytti JOTAKUTA,
kun KUKAAN ei tehnyt sitä,
minkä KUKA TAHANSA olisi voinut tehdä.

(Huhtanen 2007, Kun huoli herää 228–229.)

Sisällysluettelo

JOHDANTO 5

1 OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARVE JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT 9

1.1 Opiskeluhuolto 9
1.2 Opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi 9
1.3 Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut 10
1.4 Opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen, työn- ja vastuunjako 11
1.5 Ohjauspolku opiskeluhuollossa 13

2 YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO JA SEN TOIMINTATAVAT 14

2.1 Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat Pieksämäellä 14

2.1.1 Monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä 14
2.1.2 Monialainen yhteisöllinen opiskeluhuolto koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen ja palveluiden kanssa 15

2.2 Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa 18
2.3 Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä 21
2.4 Opiskeluympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin edistäminen 22
2.5 Kouluruokailu ja koulumatkakuljetus 23
2.6 Asuntolatoiminta 24
2.7 Järjestyssäännöt 24
2.8 Koululäsnäolon tuen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamalli 29
2.9 Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus 33
2.10 Tupakan ja päihteiden käytön ehkäisy 33
2.11 Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä 35
2.12 Äkilliset uhka-, vaara- ja muut kriisitilanteet 42

3 YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO 43

3.1 Yksilökohtainen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat Pieksämäellä 43

3.1.1 Varhainen puuttuminen ja huolen puheeksi ottaminen 44

3.2 Monialainen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä ja sen toimintatavat Pieksämäellä 46

3.2.1 Monialainen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä 46
3.2.2 Opiskelijan ja hänen laillisen edustajansa asema opiskeluhuollossa 47
3.2.3 Yksittäistä opiskelijaa koskevan opiskeluhuoltoasian käsittely 48
3.2.4 Tietojen kirjaaminen yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa 48

3.3 Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut 51

3.3.1 Opiskeluhuollon psykologipalvelut 51
3.3.2 Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut 53

3.4 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto 55

3.4.1. Kouluterveydenhuolto *55*

3.4.2 Opiskeluterveydenhuolto *56*

3.4.3 Koululääkäri- ja opiskeluterveydenhuollon lääkäri *57*

3.5 Suun terveydenhuolto 58

3.6 Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa 59

3.7 Opiskeluhuollon tarkkaavuusvastaanotto 60

3.8 Lasten ja nuorten terapiatakuu 61

3.9 Yhteistyö oppimisen tuen, jopon, aikuisperusopetuksen ja valmistavan opetuksen yhteydessä 61

3.10 Yhteistyö oppivelvollisuusiän laajentamisen yhteydessä 66

3.11 Tuki kurinpitotoimien yhteydessä 68

3.12 Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyötahojen kanssa 69

3.12.1 Yhteistyö lasten ja nuorten mielenterveys- ja riippuvuuspalveluiden kanssa. *69*

3.12.2 Yhteistyö lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun kanssa *70*

3.12.3 Yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa *74*

3.12.4 Yhteistyö nuorisotoimen kanssa *75*

3.12.5 Yhteistyö poliisin kanssa ja ankkuritoiminta *76*

4 YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN OPISKELIJOIDEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ KANSSA 79

4.1 Suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa 79

4.2 Tiedottaminen oppilaille, opiskelijoille ja huoltajille 80

5 OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURAAMINEN 81

5.1 Ohjaus, seuranta, arviointi ja valvonta 81

5.2 Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen Pieksämäellä 82

LÄHTEET 83

LAIT JA ASETUKSET 85

JOHDANTO

Laki oppilas- ja opiskelijahuollosta (1287/2013) tuli voimaan 1.8.2014. Hyvinvointialueiden käynnistyessä 1.1.2023 lakiin on tehty muutoksia (377/2022). Laki kattaa oppilas- ja opiskeluhuollon palvelut **esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen**. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetään esi- ja perusopetuksessa[1] olevan oppilaan sekä lukiossa[2] että ammatillisessa koulutuksessa[3] olevan opiskelijan, tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa[4] olevan opiskelijan sekä vapaan sivistystyön[5] koulutuksessa sekä oppivelvollisuuslain tarkoitetussa koulutuksessa olevien opiskelijoiden oikeudesta opiskeluhuoltoon.

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Lisäksi opiskelijalla on oikeus oppilas- ja opiskelijahuoltalain mukaiseen yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon. Opiskeluhuoltoa **toteutetaan opetustoimen sekä hyvinvointialueen** monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.[6]

Opiskeluhuoltoon sisältyvät perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestäjän ja lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän päättämä opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. [7]

Lain tarkoituksena on:
1) edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä;
2) edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä;
3) turvata varhainen tuki sitä tarvitseville;
4) turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu;
5) vahvistaa opiskeluhuollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.[8]

---

[1] Perusopetuslaki (628/1998)
[2] Lukiolaki (714/2018)
[3] Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017)
[4] Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998 7a luku
[5] Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 5 §:n 2 mom.
[6] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 3 § mom. 4 (377/2022)
[7] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 3 § mom.2 (377/2022)
[8] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 2 § (1287/2013)

Koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa **monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä**.[9] Opiskeluhuollon ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen taikka sille annetut tehtävät voi hoitaa muu tehtävään soveltuva ryhmä. **Pieksämäellä** toimii usean koulutuksen järjestäjän yhteinen monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä**.** Ryhmässä on edustaja jokaisesta opetuksen järjestäjätahoista sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyshuollosta. Ryhmän puheenjohtajana toimii opetusjohtaja.

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi **koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma**.[10] Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta). Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot:

1) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista;
2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;
3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä ja oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;
4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6§:n mukaisesti.

Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhuoltopalvelujen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opetushallitus antaa opetussuunnitelmien perusteissa ja muussa määräyksessä määräykset koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman laatimisesta. Koulutuksen järjestäjän on seurattava opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkastettava sitä tarvittaessa. Kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmat tulee liittää lastensuojelulain 12§:n 1momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa **monilainen oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä**.[11] Oppilaitoskohtaista opiskeluhuoltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja.

---

[9] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 mom. (1287/2013)
[10] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)
[11] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 2 mom. (1287/2013)

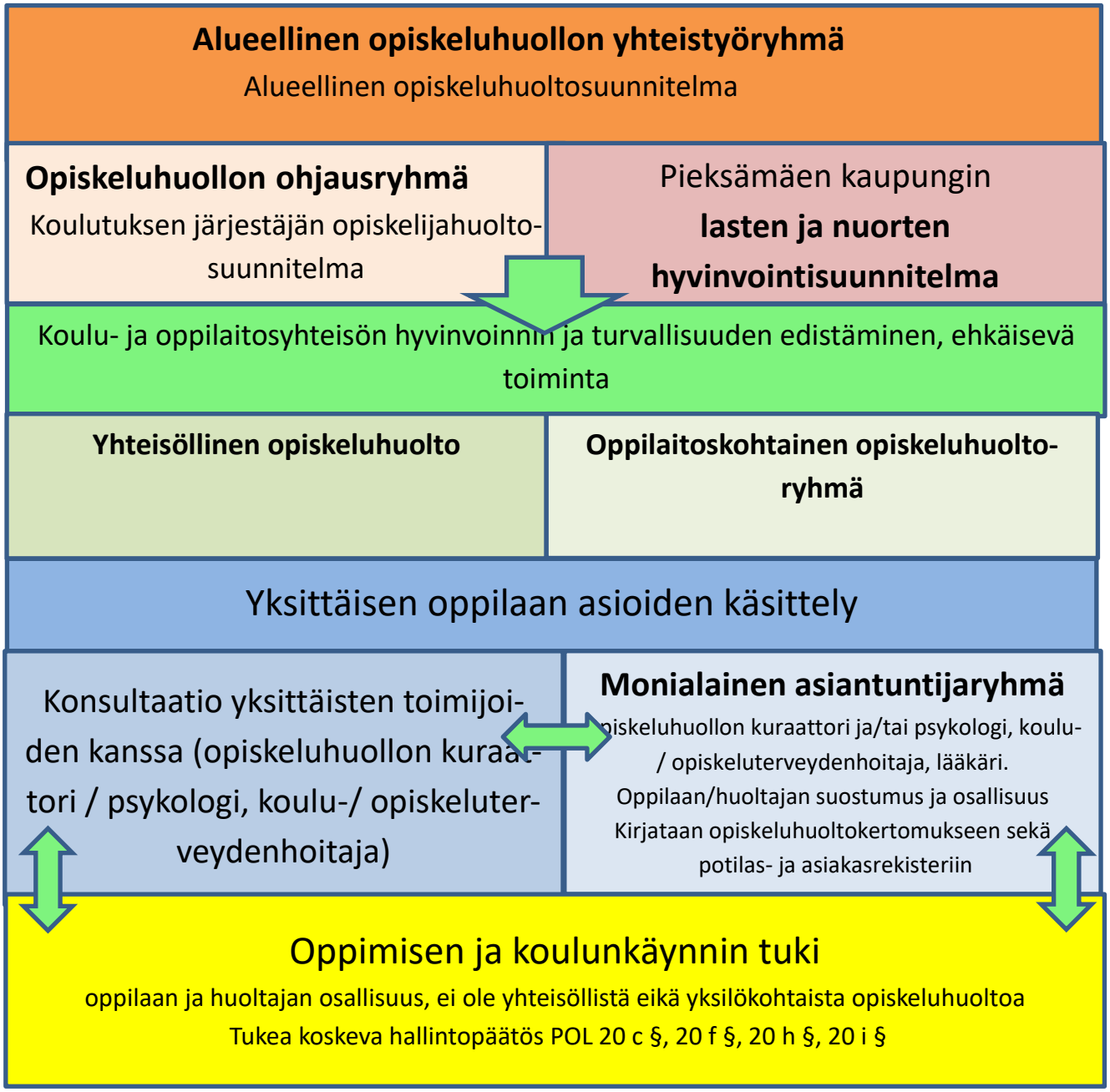
Hyvinvointialueen on yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava **alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä**.[12]Jos hyvinvointialueen alueella on kunnan lisäksi muita koulutuksen järjestäjiä, heidän tulee olla edustettuina yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmässä tulee lisäksi olla alaikäisten vanhempien tai huoltajien sekä opiskelijoiden edustajia, opiskeluhuollon työntekijöiden edustajia sekä tarvittaessa muita yhteistyötahojen työntekijöitä. **Pieksämäen kaupungista** alueelliseen opiskeluhuollon yhteistyöryhmään osallistuu opetusjohtaja.

Hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen **alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma**[13] hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhuoltopalvelujen järjestämiseksi. Suunnitelma hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja se on tarkistettava tarvittaessa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma pohjautuu hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmiin. Suunnitelma hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja se on tarkistettava tarvittaessa. Se tulee liittää myös lastensuojelulain 12 § 13 momentissa tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Pieksämäen kaupungissa koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma on **esi- ja perusopetuksen** sekä **lukion** kanssa pääosin yhteinen. Yksiköt tarkentavat linjauksia kouluja oppilaitoskohtaisissa osioissaan. Opiskeluhuoltosuunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitetään Pieksämäen kaupunginvaltuustossa kerran valtuustokaudessa ja tarkistetaan vuosittain. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, opiskelijoille ja heidän huoltajillaan on tieto oppilaitoksen ja sen opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta.

[12] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14a § (377/2022)
[13] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13a § (377/2022)

Monialainen opiskeluhuolto

Kuva 1. Monialaisen opiskeluhuollon rakenne ja toimintatavat Pieksämäen kaupungissa

1 OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARVE JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT

1.1 Opiskeluhuolto

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhuoltoon sisältyy yhteisöllinen opiskeluhuolto eli koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukainen ennaltaehkäisevä koko oppilaitosyhteisöä tukeva toiminta, johon osallistuvat kaikki oppilaitoksessa työskentelevät. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin, opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluihin sekä monialaiseen yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon.[14]

Hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa ja koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä terveydenhuoltolaissa säädetyn mukaisesti.[15] Koulutuksen järjestäjän on järjestettävä opiskelijahuolto yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon opiskeluhuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa siten, että opiskeluhuollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. [16]

1.2 Opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi

1. Osallisuus: tavoitteena oppilaan kouluun kiinnittyminen ja säännöllinen koulunkäynti

Toimenpiteenä Etelä-Savon perusopetuksen maakunnallinen läsnäolon tuen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamalli sekä lukion poissaoloihin puuttumisen toimintamalli.

2. Mielen hyvinvointi ja turvallinen ympäristö: tavoitteena mielen hyvinvoinnin varhainen tukeminen ja oppilaan oikeus turvalliseen ympäristöön.

Toimenpiteenä mielenterveystaitojen ja sosiaalisten taitojen tukeminen sekä vahvistaminen yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon keinoin sekä Etelä-Savon Turvallisesti yhdessä-mallin käyttöönotto perusopetuksessa.

---

[14] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 3 § (1287/2013)
[15] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1§ ja 9 § (633/2021)
[16] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 9 § (1225/2020)

3. Lakisääteisten oppilashuollon palveluiden toteutuminen

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalvelut oppilaitoksissa. Toimenpiteinä lakisääteisten oppilasmäärien ja määräaikojen toteutuminen.

1.3 Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut

Pieksämäen kaupungissa esiopetus järjestetään päiväkodeissa ja kyläkouluilla. Perusopetusta järjestetään kolmessa alakoulussa, kahdessa kyläkoulussa ja yläkoulussa. Perusopetusta annetaan myös Vaalijalan Sateenkaaren koulussa. Kaupungissa on yksi lukio.

Kelpoinen toimimaan kuraattorina on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 7 §:ssä tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö. Lisäksi kelpoinen on henkilö, jolla on tehtävään soveltuva sosiaali- tai kasvatusalalle taikka käyttäytymistieteisiin suuntautunut korkeakoulututkinto. Koulutukseen tulee sisältyä tai sen lisäksi tulee olla suoritettuna 60 opintopisteen laajuiset korkeakouluopinnot, joiden tulee muodostua sosiaalityön yliopisto-opinnoista tai mainitun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkeakoulututkintoon kuuluvista opinnoista. Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava opiskeluhuollon psykologin ja sellaisen vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö. [17]

Psykologi on laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö, joka on suorittanut psykologian maisterin tutkinnon (PsM). Terveydenhoitaja on terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö, joka on suorittanut terveydenhoitaja- ja sairaanhoitajatutkinnon. Terveydenhoitajatutkinnon suorittanut laillistetaan terveydenhuollon ammattihenkilöksi sairaanhoitajana ja terveydenhoitajana.

Terveydenhoitajan ammattinimikettä saa käyttää ja ammattia harjoittaa vain terveydenhoitajatutkinnon suorittanut terveydenhoitaja. Toimintaa valvovat aluehallintovirastot sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira.[18]

Laskennallinen kansallinen **mitoitussuositus** opiskeluhuoltohenkilöstön oppilas-/ opiskelijamääristä:

- kouluterveydenhuollossa[19] 460 oppilasta / täysiaikainen terveydenhoitaja, mikäli vastuualueita on vain yksi
- opiskeluterveydenhuollossa 570 opiskelijaa / täysiaikainen terveydenhoitaja, mikäli vastuualueita on vain yksi
- koululääkäri kouluterveydenhuollossa 2100 oppilasta / lääkäri tai yksi työpäivä viikossa 500 lasta kohden

---

[17] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 7§ (1287/2013)
[18] Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 1 § ja 2 § (559/1994)
[19] Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011)

- koululääkäri opiskeluterveydenhuollossa 2500–3000 opiskelijaa / lääkäri
- yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 opiskelijaa. Laki astui voimaan 1.1.2022[20]
- yhtä psykologia kohden saa olla enintään 780 opiskelijaa. Laki astui voimaan elokuussa 2023.[21]

1.4 Opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen, työn- ja vastuunjako

Laki kattaa oppilas- ja opiskeluhuollon palvelut esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Pieksämäellä yksi opiskeluhuollon kuraattoreista toimii vastaavana kuraattorina. Vastaavan kuraattorin palvelut esikoulusta toiselle asteelle on järjestetty hyvinvointialueella sovitun aluejaon mukaisesti. Psykologit tekevät työtä osa lähipalveluina ja osa etätyö- ja konsultoivan psykologin työotteella.

Opiskeluhuollon kuraattorit (mitoitus 670 oppilasta)

Kuraattori	htv
Kontiopuiston koulu	0,4
Maaselän koulu	0,4
Jäppilän koulu+ koulueskarit	0,1
Sateenkaaren koulu	0,1
Kuraattori	htv
Harjun koulu	0,4
Lukio	0,2
Esedu	0,4
Kuraattori	htv
Step	0,45
Spesia	0,35
Kuraattori	htv
Päiväkotieskarit	0,15

Vastaava kuraattori	htv
Hiekanpään koulu	0,7

[20] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9a § 2 mom. (1287/2013)

[21] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9a § (1146/2021))

Virtasalmen koulu+ eskarit	0,1
Vastaavan kuraattorin tehtävät	0,2

Opiskeluhuollon psykologit (mitoitus 780/oppilaita)

Psykologi:	htv
Hiekanpään koulu	0,65
Kontionpuiston koulu	0,3

Virtasalmen koulu+ eskarit 0,05

Psykologi:	htv
Harjun koulu	0,3
Jäppilän koulu	0,05
Spesia	0,2
Maaselkä	0,4
Eskarit (päiväkoti, kyläkoulut)	0,05

Psykologi:	htv
Esedu	0,4
Lukio	0,2
Step	0,4

Psykologi:	htv
Sateenkaaren koulu	0,1

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	htv
Hiekanpään koulu Huvilakatu 29 76130	1
Harjun koulu Kuopiontie 22 76150	0,6
Kontiopuiston koulu Kuusitie 46 76120	0,6
Jäppilän koulu Kirkkotie 9 77570	0,1
Virtasalmen koulu Koulutie 12 77330	0,1
Maaselän koulu Seunalantie 8 76850	0,4
Pieksämäen lukio Keskuskatu 34 76100	0,4
Sateenkaaren erityiskoulu Nenonpellontie 56 76940	0,2

1.5 Ohjauspolku opiskeluhuollossa

OPPIMISEN EDELLYTYKSIÄ TUKEVAT OPETUSJÄRJESTELYT[22]

Ryhmäkohtaiset tukimuodot: yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus, erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä.

↓

Lapsi- ja oppilaskohtaisten tuen tarpeen arviointi, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät ole riittäviä.
Tuen tarpeen arvioinnin tekevät oppilaan opettajat.
Tarvittaessa ja pyydettäessä arviointiin osallistuvat opettajien lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat.
Oppilaan omat mielipiteet on selvittävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua oppilaan tuen tarpeen arviointiin.
Lapsi- ja oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma.
Tukea koskeva päätös

↓

Ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta oppilas ei kykene suoriutumaan hyväksytysti perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista:
Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen:
opinnoissa eteneminen
tavoitekokonaisuuksittain,
oppiaineen oppimäärän rajaaminen sekä
tilapäinen vapauttaminen oppimäärän opiskelusta terveydellisistä syistä.
Tuen tarpeen arviointi kuten edellä.
Lapsi- ja oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma.
Tukea koskeva päätös

SOSIAALISET SUHTEET, TUNNE-ELÄMÄ, KÄYTTÄYTYMINEN, POISSAOLOT, PERHE, ELÄMÄNHALLINTA, TERVEYS (opiskeluhuollolliset asiat)

↓

Huolen havaitsija kartoittaa huolta ja tekee **alkuarvioinnin yhteistyössä / konsultoiden**
luokanopettajan/-ohjaajan /ryhmänohjaajan, kouluterveydenhoitajan, lääkärin, opiskeluhuollon kuraattorin tai opiskeluhuollon psykologin kanssa.
Alaikäisen oppilaan ja opiskelijan kohdalla huoli, oppilaan kanssa työskentely ja
eteenpäin ohjaaminen otetaan puheeksi
ensin oppilaan ja huoltajien kanssa, ellei siihen ole painavaa estettä[23]

↓

Yhteydenottovelvollisuus
Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja, hänen on **otettava viipymättä** yhteyttä koulu- ja opiskelunterveyden huollon työntekijään tai opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.
Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä säädetyssä määräajassa.
Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhuollon työntekijään, jollei siihen ole painavaa estettä. [24]

Oppilaalla on oikeus saada kuraattori- ja psykologipalveluja. Kuraattori / psykologi tekee arvion oppilaan tilanteesta (määräajat, palveluohjaus)

↓

Yhteistyö **oppilaan** ja **huoltajien** kanssa

↓

Oppilaan ja opiskelijan tueksi koottava
monialainen asiantuntijaryhmä[25]
Tarvittaessa yhteistyössä voi olla mukana
läheiset, lasten ja nuorten mielenterveysyksikkö, perhe- ja kasvatusneuvo, ohjaamo, nuorisotoimi, etsivä nuorisotyö, sosiaalihuolto, lastensuojelu, poliisi, MKS, KYS

[22] Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014-eperusteet; perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014-eperusteet; Laki perusopetuksen muuttamisesta 4 a luku (1090/2024)
[23] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18§ (1287/2013)
[24] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 § (377/2022)
[25] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 §

2 YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO JA SEN TOIMINTATAVAT[26]

2.1 Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat Pieksämäellä

Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.[27]

2.1.1 Monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä

Oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa **monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä**. Oppilaitoskohtaista opiskeluhuoltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Muilta osin koulutuksen järjestäjä päättää yhteistyössä opiskeluhuollon palveluja tuottavien tahojen kanssa tarkemmin opiskeluhuoltoryhmien kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Opiskeluhuoltoryhmät voivat tarvittaessa kuulla asiantuntijoita.[28]Opiskeluhuollon pääpaino on yhteisöllisessä opiskeluhuollossa. Toimintamalleja ja menetelmiä on tarjolla runsaasti [29].

- opintojen etenemistä edistävät toimet
- koulutyön ja opintojen järjestäminen hyvinvointia tukevasti
- yhteistoiminta koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä mielenterveyttä edistävät toimet
- kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäisevät ja vähentävät toimet terveellisiä elintapoja ja vireyttä lisäävät toimet
- koulu- ja oppilaitosympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta lisäävät toimet
- opiskelijoiden ja vanhempien osallisuutta lisäävät toimet

[26] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta (1287/2013)
[27] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § (1287/2013)
[28] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 2 ja 3 mom. (1287/2013)
[29] Pelkonen Marjaana. 2014. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki.

Pieksämäellä esiopetuksessa, ala- ja yläkoulussa sekä lukiossa toimii jokaisessa oppilaitoksessa **monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä.** Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat ja oppilaitoksessa työskentelevät. Oppilaitoskohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä ei käsitellä yksittäisen oppilaan / opiskelijan asioita.

Monialaisen oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tehtäviä ovat:

- yhteisöllisen opiskeluhuollon kokonaisuuden suunnittelu ja kehittäminen
- opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumisesta huolehtiminen
- opiskeluhuollon toteutumisen arviointi
- opiskeluilmapiiriin, osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen
- toimintakulttuurin kehittämisen tukeminen
- kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen
- yhteydenpito muihin tukiverkostoihin

Koulutuksen järjestäjä päättää yhteistyössä opiskeluhuollon palveluja tuottavien tahojen kanssa tarkemmin opiskeluhuoltoryhmien kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Pieksämäellä esi- ja perusopetuksessa sekä lukiossa monialaista yhteisöllistä oppilaitoskohtaista opiskeluhuoltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö, yleensä koulun rehtori, koulun johtaja ja esiopetuksessa esikoulun opettaja.

Opiskeluhuollon palveluista ryhmään kuuluvat psykologi, kuraattori ja koulu-/opiskeluterveydenhoitaja. Koulun rehtori tai koulun johtaja nimeää koulultaan ryhmään pedagogisen hyvinvoinnin edustajat. Opiskeluhuoltoryhmät voivat tarvittaessa kuulla asiantuntijoita, joita ovat esimerkiksi oppilaskunnan, huoltajien, sosiaali- ja terveydenhuollon, ruokapalvelujen, koulumatkakuljetusten, nuorisotoimen ja poliisin edustajat.

Monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu koulun ja oppilaitoksen määräämällä tavalla. Rehtori tai koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö vastaa koulun monialaisen oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän kokousmuistioiden laadinnasta, kokoontumisaikataulun suunnittelusta, kokousten järjestämisestä ja kokouspäivien varaamisesta. Hän valvoo säädösten noudattamista ja sovittujen toimenpiteiden toteutumista. Rehtorin johdolla opiskeluhuoltoryhmä arvioi omaa toimintaansa säännöllisesti vuosittain.

2.1.2 Monialainen yhteisöllinen opiskeluhuolto koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen ja palveluiden kanssa

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen

Hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.

Sosiaalihuollosta vastaavan viranomaisen on välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua hyvinvointialueen asukkaille ja hyvinvointialueella toimiville yhteisöille.[30]

Neuvonta ja ohjaus

Hyvinvointialueen asukkaiden saatavissa on oltava sosiaalihuollon neuvontaa ja ohjausta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä lasten, nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden neuvontaan ja ohjaukseen[31].

Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen

Hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia sekä poistettava epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Erityisestä tuesta vastaavien viranomaisten on välitettävä tietoa asiakkaiden kohtaamista sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin hyvinvointialueen asukkaille ja hyvinvointialueella toimiville yhteisöille. Palveluja annettaessa ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden tarpeisiin ja toivomuksiin.[32]

Lastensuojelun asiantuntijaryhmä

Hyvinvointialueen tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa.

Lasten ja nuorten Pieksämäki -työryhmä

Lasten- ja nuorten Pieksämäki työryhmä on monialainen työryhmä, johon kuuluu edustajat varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollosta ja nuorisotoimesta. Työryhmätyötä koordinoi nuorisotoimi. Pieksämäellä laaditaan valtuustokausittain sähköinen hyvinvointisuunnitelma ja vuosittain tehdään sähköinen hyvinvoinnin raportti. Hyvinvointisuunnitelmaan sekä raporttiin tulee kirjata opiskeluhuoltoa koskeva osuus.

Katiskatyöryhmä

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava ohjaus- ja palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmänä ovat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Pieksämäellä työryhmä on nimetty kaupunginhallituksessa v.2010 ja työryhmän nimi on Katiska.

---

[30] Sosiaalihuoltolaki 9 § (1301/2014)
[31] Sosiaalihuoltolaki 6 § (1301/2014)
[32] Sosiaalihuoltolaki 8 § (1301/2014)
[32] Lastensuojelulaki 14 § (417/2007)

Verkosto edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja palvelusta toiseen siirtymistä, sekä edistää palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojenvaihdon sujuvuutta. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti ja toiminnan vetovastuu on nuorisotoimella. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita. [33]

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö (EPT) on lakisääteistä toimintaa. Pieksämäen kaupungin päihdestrategiassa on määritelty, että ehkäisevää päihdetyötä varten on luotava oma selkeä ryhmä, joka on valtuutettu suunnittelemaan, koordinoimaan ja seuraamaan ehkäisevää päihdetyötä alueella. Pieksämäen ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilönä toimii hyvinvointikoordinaattori. Suunnitteilla on tällä hetkellä oma päihdetyöryhmä.

Varhaisen tuen työryhmä

Pieksämäellä toimii varhaisen tuen työryhmä. Verkoston kanssa laaditussa käsikirjassa määriteltiin varhainen tuki toimintana, jolla pyritään tunnistamaan, ehkäisemään ja helpottamaan lasten, nuorten ja perheiden ongelmia mahdollisimman varhain, heti huolen havaitsemisen jälkeen. toiminnan ytimenä on ihmisten aito osallisuus, läheisverkostojen tuen hyödyntäminen sekä joustava, rajoja ylittävä yhteistyö. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan ja kehittämään yhdessä varhaisen tuen palveluja. Varhaisen tuen työryhmään kuuluu edustus nuorisotyöstä, opetustoimesta, sosiaali- ja terveydenhuollosta, varhaiskasvatuksesta ja seurakunnasta.

Lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevä työryhmä

Etelä-Savossa aloitti marraskuussa v.2023 toimintansa monialainen lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevä työryhmä. Monialaisen työryhmän tarkoitus on muodostaa kokonaiskuvaa lähisuhdeväkivallasta Etelä-Savon alueella. Ryhmä tähtää tietoisuuden kasvattamiseen ja yhteistyön vahvistamiseen lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä asioissa.

Työryhmän perustaminen pohjautui Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen hyvinvointialueille antamaan vahvaan suositukseen. Myös ryhmän tavoitteita ohjaa THL. Vaikka ryhmää koordinoi Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa, on sen monialaisuus ensisijaisen tärkeää.

Työryhmään kuuluu jäseniä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluista, kunnista, järjestöistä, ammatillista oppilaitoksista sekä eri viranomaispalveluista kuten poliisista ja rikosseuraamuslaitokselta. Työryhmä valitsi tavoitteekseen ja nimekseen Väkivallaton Etelä-Savo. Työryhmä kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Uudenlaisen verkostoyhteistyön lisäksi työryhmä kehittää ja vahvistaa Etelä-Savon alueella jo aiemmin monipuolisesti tehtyä lähisuhdeväkivallan ehkäisytyötä.

[33] Nuorisolaki 9 § (1285/2016)

2.2 Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista oppilaanohjausta.[34] Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. [35]

Oppilaanohjauksen tavoitteena on ohjata oppilasta opiskelussa ja oppimistaidoissa ja ehkäistä opiskeluun liittyviä ongelmia ennalta. Oppilaanohjaus tarkoittaa myös oppilaan itseluottamuksen, persoonallisuuden kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukemista. Ohjaus on erityisen tärkeää koulunkäynnin nivelvaiheissa eli siirryttäessä koulusta toiseen.

Alakoulun oppilaat saavat oppilaanohjausta yleensä muun opetuksen ja toiminnan yhteydessä. Yläkoulussa oppilailla on oppilaanohjaustunteja, joilla käsitellään opiskelutaitojen ja itsetuntemuksen lisäksi jatko-opintomahdollisuuksia, ammatteja ja työelämää. Jokainen oppilas saa myös henkilökohtaista neuvontaa yksin tai pienryhmässä.

Seitsemännellä luokalla oppilaanohjausta on syyslukukaudella 1 h/vko.
Opotuntien keskeisiä teemoja ovat:
- Yläkoulun arkeen tutustuminen
- Erilaisissa ryhmissä toimiminen
- Itsetuntemus
- Opiskelutaitojen ja oppimiseen vaikuttavien taitojen harjoittelu
- Valinnaisaineisiin tutustuminen

Kahdeksannella luokalla oppilaanohjausta on 1 h/vko syys- tai kevätlukukaudella.
Opotuntien keskeisiä teemoja ovat:
- itsetuntemus, Suomen koulutusjärjestelmä
- koulutusalat ja ammatit, työelämään tutustuminen

Oppilaat ovat yhden viikon ajan (viisi päivää) TET-harjoittelussa itse valitsemassaan työpaikassa kevätlukukaudella. TET-harjoittelun tavoitteena on, että oppilas saa kokemusta työpaikalla toimimisesta, tutustuu työelämän pelisääntöihin, toimintatapoihin ja ammatteihin. Kahdeksannen luokan aikana oppilas käy henkilökohtaisen ohjauskeskustelun opon kanssa, jossa jutellaan oppilasta kiinnostavista koulutusaloista. Tarvittaessa oppilas voi saada tehostettua oppilaanohjausta.

Yhdeksännellä luokalla opoa on 1 h/vko syys- ja kevätlukukaudella. Opotuntien keskeisiä teemoja ovat:
-päättöluokan opiskelu ja päättöarviointi
-oman urapolun suunnittelu ja valintojen tekeminen
-opiskelu toisella asteella, yhteishaku, opintojen rahoitus

---

[34] Perusopetuslaki 628/1998 11 a§
[35] https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppilaanohjaus-perusopetuksessa

-työelämä ja yrittäjyys (kesätyöt, työnhaku, työhakemuksen ja CV:n laatiminen)
-TET-jakso (viisi päivää) syyslukukaudella

Jokainen yhdeksäsluokkalainen käy syksyn aikana vähintään yhden kerran opon kanssa henkilökohtaisen ohjauskeskustelun, johon myös huoltajat voivat halutessaan osallistua. Ohjauskeskusteluissa tehdään oppilaalle jatko-opintosuunnitelma. Tarvittaessa oppilas voi saada tehostettua oppilaanohjausta.

Lukiossa opiskelevalla on oikeus saada opintojen ohjausta. [36]Opinto-ohjauksen tulee muodostaa koko lukiokoulutuksen ajalle kestävä jatkumo, jonka aikana opiskelija saa riittävät perustiedot ja -taidot. Näiden tietojen ja taitojen avulla opiskelijan on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan, jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Ohjauksen tulee tukea opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjota aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukion aikana opiskelija saa henkilökohtaista ohjausta ryhmämuotoista ohjausta / aineensisäistä ohjausta pienryhmä- ja vertaisohjausta.[37]

Neljävuotiaan terveystarkastus

Laaja terveystarkastus nelivuotisneuvolassa liittyy perusopetukseen siten, että sen tehtävänä on arvioida mahdollisia oppimisvaikeuksia. Tutkimusten mukaan kognitiivisten ja muiden oppimisessa tarvittavien taitojen viiveet ovat ennakoitavissa tässä iässä ja näin ollen varhainen tuki voidaan aloittaa riittävän ajoissa. Päivähoidon antama arvio lapsen selviytymisestä päivähoidossa on tärkeä osa lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin arviointia ja tuen tarpeiden varhaista tunnistamista monialaisessa yhteistyössä.

Esiopetuksesta alkuopetukseen

Oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. [38] Esiopetuksessa lapsi kuuluu oppilashuollon piiriin.[39] Yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekistereihin tallennettavien tietojen käsittelyyn sovelletaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) ohella viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sekä henkilötietolakia (523/1999). Kuraattorin, psykologin ja terveydenhoitajan tiedot siirtyvät asiakas- ja potilasrekistereiden kautta.

Pieksämäellä tulevat ekaluokkalaiset käyvät toukokuussa tutustumassa tulevaan kouluun. Siirtopalaverit esiopetuksen ja koulun, tulevan opettajan ja kouluterveydenhuollon välillä toteutetaan vanhemman luvalla.

---

[36] Lukiolaki 714(2018 25 §
[37] https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opinto-ohjaus-lukiossa
[38] Perusopetuslaki 62871998 26a §
[39] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1 § (1287/2013)

Alakoulusta yläkouluun

Oppivelvollisuus alkaa perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun lukuvuoden alkaessa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta.[40]Tavoitteena siirtymävaiheessa on oppilaan turvallinen siirtyminen alakoulusta yläkouluun, oppilaan oppimisen turvaaminen hänen vahvuuksiaan tukien, rakentavan yhteistyön aloittaminen huoltajien kanssa yläkoulun osalta sekä moniammatillisen yhteistyön hyödyntäminen siirryttäessä alakoulusta yläkouluun.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekistereihin tallennettavien tietojen käsittelyyn sovelletaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) ohella viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sekä henkilötietolakia (523/1999). Kuraattorin, psykologin ja terveydenhoitajan tiedot siirtyvät asiakas- ja potilasrekistereiden kautta.

Pieksämäellä alakoulusta yläkouluun siirryttäessä on käytössä siirtolomake. Opinto-ohjaaja toimittaa siirtolomakkeet yläkoulusta alakouluille loppukeväästä. Siirtokaavakkeesta voidaan yläkoulussa tallentaa sähköiseen muotoon huoltaja- ja osoitetiedot. Muita lomakkeen tietoja ei tallenneta sähköisesti. Lomake on luokanohjaajan, rehtorin, kuraattorin, opinto-ohjaajan ja opiskeluhuoltotyöryhmän käytettävissä. Lomake tuhotaan seitsemännen luokan jälkeen. Luokanohjaaja vastaa lomakkeen tuhoamisesta kahdeksannen luokan syksyllä.

Alakoulun 6-luokkalaisilla on tutustumispäivä yläkouluun toukokuun lopussa. Kuudesluokkalaisille järjestetään myös loppukeväästä oppitunti alakoulussa yläkouluun siirtymisen merkeissä. Näiden suunnittelussa on mukana eri henkilöstöryhmiä yläkoulusta sekä yläkoulun oppilastoiminnan oppilaita. Vanhemmille pidetään vanhempainilta yläkoulussa keväällä. Seitsemännen luokan alussa syksyllä on ryhmäytymispäivä nuorille yhteistyössä nuorisotoimen kanssa.

Yläkoulusta toiselle asteelle

Yhteistyöllä toisen asteen oppilaitosten kanssa tuetaan oppilaan siirtymistä perusopetuksesta toisen asteen opintoihin. Tavoitteena on, että jokaisella perusopetuksen päättäneellä nuorella on jatko-opintosuunnitelma. Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019) tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla suoritetun tai ulkomaisen koulutuksen.[41]Nivelvaiheohjausta toteutetaan osana luokkaohjauksen tunteja, pienryhmäohjausta, yksilöohjausta sekä oppilaan ja huoltajan ohjaustuokioina.

[40] Oppivelvollisuuslaki 2 § 2 mom. (2929/1214)
[41] Oppivelvollisuuslaki 2 § (1214/2020)

Yläkoulun sisällä oppilaanohjaajat tekevät nivelvaiheeseen liittyen yhteistyötä tarvittaessa koko henkilöstön kanssa. Nivelvaiheohjauksen tavoitteena on lapsen/nuoren turvallinen ja oppimista edistävä siirtyminen oppilaitosten välillä. Pieksämäellä nivelvaiheohjauksen moniammatillisuutta toteutetaan tiimissä, johon kuuluvat paikkakunnan perusopetuksen oppilaanohjaajat, toisen asteen opinto-ohjaajat ja TE-toimisto ja/tai ammatinvalintapsykologi. Tämä ryhmä kokoontuu keskimäärin kerran kuukaudessa. Kokoontumisiin kutsutaan tarvittaessa yhteistyökumppaneita työpaikoilta, sosiaali- ja terveydenhuollosta, koulujen opiskeluhuollosta, nuorisotoimesta ja eri hankkeista. Kokouksiin voivat osallistua myös koulujen tai muiden yhteistyötahojen johtajat. Kokoontumisissa tarkistetaan vuosittain yhteistyötavat nivelvaihetyöskentelyyn. Työelämäyhteistyössä nivelvaiheen näkökulma on aina esillä.

Sovittavia asioita ovat mm.
- oppilaitosten edustajien vierailut perusopetuksen oppitunneille
- perusopetuksen oppilaiden vierailut toisen asteen oppilaitoksiin
- tiedonsiirto toiselle asteelle, siirtolomake
- muut sovittavat asiat liittyen siirtymävaiheeseen.

Pieksämäellä toisen asteen opinto-ohjaajat kutsuvat pedagogisen tiedon siirtopalaverit koolle. Ne pidetään syksyllä oppilaitoksissa. Opinto-ohjaajat, erityisopettajat ja ryhmänohjaajat ovat tässä tärkeässä roolissa. Yläkoulusta toiselle asteella siirryttäessä käytössä on myös tiedonsiirtolomake.

Pieksämäellä on sovittu, että yläkoulussa työskentelevä opiskeluhuollon kuraattori tai muu opiskeluhuollon työntekijä (terveydenhoitaja tai opiskeluhuollon psykologi) kutsuu keväällä tai syyslukukauden alussa huoltajan/nuoren luvalla yksilökohtaisen monialaisen opiskeluhuoltopalaverin koolle sellaisen nuoren asiassa, jossa arvioidaan sen olevan opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta välttämätöntä. Vaihtoehtoisesti voidaan toimia myös niin, että yläkoulun kuraattori (huoltajan/nuoren luvalla) on yhteydessä toisen asteen kuraattoriin tai muuhun opiskeluhuollon henkilöön nuoren siirtyessä jatko-opintoihin. Monialaiseen opiskeluhuoltopalaveriin voivat osallistua nuoren ja/tai huoltajan lisäksi heidän suostumuksellaan niitä henkilöitä, jotka ovat oleellisia nuoren tilanteessa.

2.3 Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Terveysneuvonnalla tarkoitetaan asetuksessa (380/2009) terveydenhuollon ammattihenkilöstön toimintaa, jossa lasten, nuorten ja heidän kehitysympäristöjensä hyvinvointia tuetaan suunnitelmallisella terveyslähtöisellä vuorovaikutuksella ja viestinnällä yksilö-, ryhmä- ja väestötasolla. Terveysneuvontaa on toteutettava yksilöllisen tarpeen ja kehitysvaiheen mukaisesti yhteistyössä yksilön ja perheen kanssa siten, että se tukee tiedon soveltamista käytäntöön ja vastuun ottamista omasta terveydestä. Terveysneuvonnan on sisällettävä näyttöön perustuvaa tietoa. Terveysneuvonta voidaan toteuttaa yksilöllisesti, ryhmässä ja yhteisöllisesti.

Terveysneuvonnan on tuettava vanhemmaksi kasvamista ja parisuhdetta sekä edistettävä perheen sosiaalista tukiverkostoa. Sen on myös tuettava yksilön ja hänen perheensä terveyden, mukaan lukien mielenterveyden, sekä psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämistä vähintään seuraavilla alueilla:
1) kasvu sekä psykososiaalinen ja fyysinen kehitys;
2) ihmissuhteet, lepo ja vapaa-aika, median merkitys terveyden ja turvallisuuden kannalta, ergonomia, ravitsemus, liikunta, painon hallinta, suun terveys sekä seksuaaliterveys mukaan lukien raskauden ehkäisy;
3) lähi- ja parisuhdeväkivallan, tapaturmien sekä tupakoinnin, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäisy;
4) kansallisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset ja infektioiden ehkäisy;
5) soveltuvin osin sosiaaliturva ja sosiaali- ja terveyspalvelut[42].

Oppilaan ja opiskelijan terveysneuvonnan on tuettava ja edistettävä itsenäistymistä, opiskelukykyä, terveellisiä elämäntapoja sekä hyvää kuntoa ja mielenterveyttä sekä ehkäistävä koulukiusaamista. Lisäksi opiskelijalle tulee antaa tietoa ammatissa toimimisen edellytyksistä sekä työhön ja ammattiin liittyvistä terveydellisistä vaaratekijöistä.[43] Oppilaan seksuaalista kypsymistä ja kehitystä tukeva neuvonta on sisällytettävä terveysneuvontaan ja terveystarkastuksiin lapsen ja nuoren kehitysvaihetta vastaavasti. Neuvonta raskauden ehkäisystä ja muu seksuaaliterveysneuvonta kuuluvat neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin. [44]

Pieksämäen oppilaitokset käyttävät Kouluterveyskyselyn (THL) tarjoamaa tietoa kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisessä, vanhempainilloissa keskustelun pohjana, oppilashuoltotyössä sekä terveystiedon opetuksessa. Pieksämäellä yhteistyötä terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä toteutetaan seuraavasti:

- Seksuaalikasvatustunnit ala- ja yläkoulussa
- Päihdekasvatustunnit tarvittaessa yläkoulussa
- Murrosikään liittyvä 5 lk:n vanhempainilta alakouluissa
- Ennaltaehkäisevä päihdetyön viikko oppilaitoksissa

2.4 Opiskeluympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin edistäminen

Terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtäviin sisältyy oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta kolmen vuoden välein.

---

[42] Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011)
[43] Valtioneuvoston asetus koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta 15 § (338/2011)
[44] Valtioneuvoston asetus koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta 16 § (338/2011)

Oppilaitosten terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen on laaja ja monialaista asiantuntemusta edellyttävä tehtävä. Tarkastukset toteutetaan laajassa yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa.[45]

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) piiriin kuuluvissa oppilaitoksissa tarkastuksen toteuttamisesta sovitaan opiskeluhuollon ohjausryhmässä. Tarkastuksen sisältönä ovat mm. yhteisön hyvinvointi, terveellisyys ja turvallisuus kiinteistössä, turvallisuuden edistäminen, opiskeluhuolto tai opiskelijoille tarjottavat palvelut.

Tarkastukset ovat käytännön esimerkki oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) tarkoittamista yhteisöllisen opiskeluhuollon toimista ja tukevat oppilaitoksia yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Tarkastuksessa kertyvää tietoa hyödynnetään opiskeluhuoltotyön suunnittelussa ja kehittämisessä. [46]

2.5 Kouluruokailu ja koulumatkakuljetus

Opetukseen osallistuvalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria[47]. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa.[48]Kouluruokailu tukee oppilaan tasapainoista kasvua sekä kehitystä ja on osa oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämistä.

Kouluruokailussa tarjotaan oppilaiden ravitsemuksellisia ja ikäkauden tarpeita vastaavaa ruokaa, joka täyttää kolmasosan oppilaan päivittäisestä ravinnon tarpeesta. Oppilaan on mahdollista saada yleisruokalistasta poikkeavaa ruokaa terveydellisistä, eettisistä tai uskonnollisista syistä.[49] Perusopetuksessa kouluruokailu on osa koulun kasvatustehtävää ja se tukee osaltaan myös koulun ympäristökasvatusta. Ruokailutilanne on ohjattu, ja se kytketään mahdollisuuksien mukaan osaksi eri oppiaineiden opetusta. Kouluruokailulla on päivittäinen tapa-, terveys- ja ravitsemuskasvatuksen tavoite.

Kouluruokailun päämääränä on, että oppilaat syövät täysipainoisen ateriakokonaisuuden ja oppivat syömään oman terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta oikeanlaisia ateriakokonaisuuksia. Hyvään ruokailutilanteeseen liittyvät tavat (esim. käsihygienia, ruokailuvälineiden käyttö, ruokarauha, ruokailuun sopiva puhetapa ja kiittäminen) sekä riittävä ruokailuaika ja kiireettömyys kuuluvat päivittäiseen ruokailutilanteeseen.

---

[45] Valtioneuvoston asetus koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta 14 § (338/2011)
[46] Hietanen-Peltola, M. & Korpilahti, U. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen.
[47] Perusopetuslaki 31 § 2 mom. (628/1998)
[48] Lukiolaki 28 § (629/1998), Laki ammatillisesta koulutuksesta 37 § (630/1998)
[49] Pieksämäen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2015

Kouluruokailu toimii myös sekä kulttuuriperinnön että kansainvälisen ruokakulttuurin siirtäjänä. Ruokailutilat järjestetään toimiviksi ja viihtyisiksi sekä jakelu sujuvaksi. [50]

Oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen koulumatkan pituuden tai keston perusteella.
Kunta järjestää oppilaalle maksuttoman koulukuljetuksen, jos:
• esiopetusta saavan lapsen koulumatka kunnan osoittamaan esiopetuspaikkaan on pitempi kuin kolme kilometriä (3 km).
• perusopetuksen 1.–2. -vuosiluokkien oppilaan koulumatka kunnan osoittamaan lähikouluun on pitempi kuin kolme kilometriä (3 km).
• perusopetuksen 3.–9. -vuosiluokkien oppilaan koulumatka kunnan osoittamaan lähikouluun on pitempi kuin viisi kilometriä (5 km) [51]

Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. Kuljetusta odottavalle oppilaalle järjestetään koululla mahdollisuus ohjattuun toimintaan.

Pieksämäen koulukuljetusoppaassa kuvataan esi- ja perusopetuksen oppilaiden koulukuljetuksia koskevat periaatteet, joiden mukaisesti oppilaille myönnetään oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, sekä periaatteet, joiden mukaisesti maksuton koulukuljetus myönnetään. Oppaan tarkoituksena on myös parantaa esi- ja perusopetuksessa olevien oppilaiden koulukuljetusten turvallisuutta sekä antaa pelisääntöjä ja ohjeita kouluille sekä päiväkodeille, kuljettajille, vanhemmille ja oppilaille. Lain soveltamisen käytännöistä sekä oppaan sisällöstä päättää opetuslautakunta.[52]

2.6 Asuntolatoiminta

Pieksämäellä lukion opiskelijoille ei ole järjestetty asuntolatoimintaa.

2.7 Järjestyssäännöt

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen/opetuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset suunnitelman laatimisesta.

---

[50] Pieksämäen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2015
[51] Perusopetuslaki 32 §
[52] Pieksämäen kaupunki. Koulukuljetusopas. Esi- ja perusopetuksen oppilaiden koulukuljetuksia koskevat periaatteet

Koulutuksen/opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. [53]

Oppilaan ja opiskelijan käyttäytymisvelvoitetta on tarkennettu lainsäädännössä. Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti. Lakiin on lisätty oppilaalle ja opiskelijalle velvollisuus käyttäytyä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimia siten, ettei hän vaaranna toisten oppilaiden tai opiskelijoiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön terveyttä ja turvallisuutta.[54]

Järjestyssääntöjen tarkoituksena on varmistaa opetukseen osallistuvan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön[55], sekä huolehtia siitä, että oppilas suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyy asiallisesti.[56] Järjestyssäännöillä edistetään koulun ja oppilaitoksen sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu- ja opiskeluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Järjestyssäännöillä voidaan antaa koulu- ja opiskeluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä, asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä, koulun omaisuuden käsittelystä, koulun tilojen siisteydestä huolehtimisesta sekä, oleskelusta ja liikkumisesta koulurakennuksissa ja koulun alueella.[57]

Pieksämäen kaupungin perusopetuksen järjestyssäännöt[58]

1.Järjestyssääntöjen tarkoitus ja soveltaminen

Perusopetuslain 29 §:n, lukiolain 40 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:n mukaisesti järjestyssääntöjen tarkoitus on edistää koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssääntöjä on noudatettava. Järjestyssäännöt ovat voimassa koulualueella, koulun työaikana, kaikissa koulun tilaisuuksissa (kerhot, juhlat, tapahtumat), kouluruokailussa sekä koulun järjestämillä opintoretkillä, luokkaretkillä ja leirikouluissa.

Koulun pihalle voi saapua 30 minuuttia ennen koulupäivän alkua. Koulupäivän loputtua oppilaan on lähdettävä välittömästi kotiin.

---

[53] Perusopetuslaki 29 § 3 ja 4 mom. (1267/2013), Lukiolaki 40 § 3–4 mom. 714/2018), Laki ammatillisesta koulutuksesta 80 § 3–4 mom. 531/2017)
[54] Perusopetuslaki 35 § 2 mom. (163/2022), Lukiolaki 30 § 2 mom. (165/2022), Laki ammatillisesta koulutuksesta 94 § 2 mom. (164/2022)
[55] Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013), Lukiolaki 21 § (1268/2013), Laki ammatillisesta koulutuksesta 28 § (1269/2013)
[56] Perusopetuslaki 35 § 2 mom. (628/1998), Lukiolaki 25 § 2 mom. (629/1998), Laki ammatillisesta koulutuksesta 34 § 2 mom. (630/1998)
[57] Perusopetuslaki 29 § (1267/2013), Lukiolaki 21 § (1268/2013), Laki ammatillisesta koulutuksesta 28 § (1269/2013)

[58] [58] Pieksämäen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2015

Koulualueena pidetään koulurakennuksia ja piha-alueita sekä muita tiloja ja paikkoja, joissa opetusta annetaan. Järjestyssääntöjen liitteenä on kartta koulun alueesta.

2. Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet

Jokaisella oppilaalla on oikeus osallistua turvallisesti opetukseen.

Jokaisella oppilaalla on oikeus yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun.

Jokaisella oppilaalla on oikeus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen ja ilmaista mielipiteensä.
Jokaisella oppilaalla on oikeus opiskeluhuoltoon ja oppimisen tukeen.
Jokaisella oppilaalla on oikeus maksuttomaan ateriaan.
Jokaisella oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämiin tulkitsemis- ja avustajapalveluihin ja apuvälineisiin.
Jokaisella oppilaalla oikeus maksuttomaan tapaturman hoitoon.
Jokaisella oppilaalla on edellytysten täyttyessä oikeus koulukuljetukseen ja majoitukseen.
Jokaisella oppilaalla on velvollisuus osallistua lukujärjestyksen mukaiseen opetukseen ja tehdä opettajan antamat tehtävät huolellisesti kouluajalla ja kotitehtävät vapaa-ajalla.
Pieksämäen kaupungin kouluissa toimitaan oma ja toisten turvallisuus huomioiden ja koulun henkilöstön ohjeita noudattaen.
Jokainen henkilöstön jäsen ja oppilas käyttäytyy ystävällisesti, reilusti ja toisia kunnioittavasti kaikkia koulun oppilaita ja koulun henkilöstöä kohtaan.
Jokainen oppilas ottaa toiset huomioon, käyttää asiallista kieltä ja noudattaa hyviä tapoja sekä antaa muille opiskelu- ja työskentelyrauhan.
Toisia ei saa lyödä, potkia, haukkua tai sanoa ilkeitä asioita toisille.
Pieksämäen kaupungin kouluissa kiusaaminen tai syrjintä on kielletty. Jos sinua kiusataan tai huomaat kiusaamista, kerro siitä aikuiselle koulussa, aikuinen voi olla opettaja, koulunavustaja, kouluvalmentaja, kuraattori tai rehtori.

3.Turvallisuus, viihtyisyys ja opetuksen esteetön sujuminen

Koulussa noudatetaan hyviä käytöstapoja, otetaan muut huomioon ja noudatetaan annettuja ohjeita.
Oppilaan tulee pukeutua niin, että hän voi turvallisesti osallistua opetukseen. Opettaja antaa tarkemman ohjeistuksen, miten erilaisiin oppimistilanteisiin tulee pukeutua niin, että turvallisuus ja hygieniasyyt tulevat huomioiduksi.
Oppilastöihin ei saa kopioida tekstiä tai kuvia luvatta lähdettä ilmaisematta.
Oppitunneille saavutaan ajoissa.
Oppilaan tulee viettää välitunnit välituntialueella ja noudattaa välituntivalvojan antamia ohjeita.
Oppilas ei saa poistua koulualueelta koulupäivän aikana ilman opettajan tai muun koulun aikuisen lupaa.
Jokainen oppilas huolehtii omalta osaltaan ympäristöstä sekä koulun ja koulun pihan siisteydestä.
Jokaisen oppilaan tulee pitää hyvää huolta koulun omaisuudesta ja oppimateriaaleista.

Turvallisuussyistä mopot, pyörät ja potkulaudat tulee jättää niille varatuille paikoille pihalle koulupäivän ajaksi.
Koulu suosittelee, että 1. luokan oppilaat eivät kulje koulumatkoja pyörällä ilman aikuista.
Koulun pihalla ei saa heittää lumipalloja tai kiviä.
Koulun käytävillä kuljetaan kävellen.
Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, alkoholin ja huumeiden hallussapito ja käyttö on kiellettyä.
Kouluun ei saa tuoda teräaseita, tulentekovälineitä tai muita vaarallisia taikka toisen tai omaisuuden vahingoittamiseen suunniteltuja esineitä.

4. Puhelimen ja muiden mobiililaitteiden käyttäminen ja säilyttäminen

a) Alakoulut

Puhelinta tai muuta mobiililaitetta (mm. tabletit, tietokoneet, kuulokkeet ja puhelinkellot) ei saa käyttää koulupäivän aikana lukuun ottamatta niiden käyttöä opettajan luvalla oppimiseen taikka rehtorin tai opettajan luvalla henkilökohtaiseen terveydenhoitoon tai apuvälineenä. (POL 29§, 31§) Puhelimet ja muut mobiililaitteet säilytetään oppilaan laukussa.
Puhelimet ja muut mobiililaitteet pidetään häiriöttömässä tilassa. Sääntöjen vastaisesta toiminnasta seuraa puhelimen tai mobiililaitteen takavarikointi koulupäivän ajaksi.

b) Yläkoulu

Puhelinta tai muuta mobiililaitetta ei saa käyttää koulupäivän aikana koulurakennuksen sisätiloissa lukuun ottamatta niiden käyttöä opettajan luvalla oppimiseen taikka rehtorin tai opettajan luvalla henkilökohtaiseen terveydenhoitoon tai apuvälineenä. (POL 29§, 31§)
Oppilas huolehtii puhelimen tai mobiililaitteen säilytyksestä. Oppitunnilla puhelin säilytetään repussa tai opettajan osoittamassa paikassa. Puhelimet ja muut mobiililaitteet pidetään häiriöttömässä tilassa. Sääntöjen vastaisesta toiminnasta seuraa puhelimen tai mobiililaitteen takavarikointi koulupäivän ajaksi

5. Kasvatukselliset toimet, kurinpitokeinot, turvaamistoimet ja muut seuraamukset

Ohjeiden noudattamatta jättämisestä keskustellaan oppilaan kanssa ja ollaan tarvittaessa yhteydessä huoltajaan. Jos oppilas käyttäytyy epäasiallisesti, hänet voidaan määrätä kasvatuskeskusteluun. Mikäli epäasiallinen käyttäytyminen jatkuu keskustelun jälkeen tai se on vakavampaa, voidaan oppilas määrätä jälki-istuntoon. Mikäli tämänkään jälkeen käytös ei muutu tai se on vakavaa, voidaan oppilaalle antaa kirjallinen varoitus. Oppilas voidaan myös erottaa määräaikaisesti, mikäli oppilaan käytös on erittäin vakavaa.

Jos oppilas häiritsee opetusta tai koulun muuta tilaisuutta, hänet voidaan määrätä poistumaan tilasta. Jos häirintä on kohtuutonta tai oppilas uhkaa toisten turvallisuutta, voidaan hänen opetuksensa evätä jäljellä olevan sekä seuraavan työpäivän ajaksi. Kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista, voidaan ottaa haltuun tai tarkastaa oppilaan tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Kotitehtävien laiminlyönnistä voi seurata tehtävien teettäminen työpäivän jälkeen.

Oppilas voidaan määrätä puhdistamaan tai uudelleen järjestämään hänen tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden (siivousvelvoite).
Koulun rehtorilla ja opettajalla on velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niihin niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

SUUNNITELMA KASVATUSKESKUSTELUJEN JA KURINPIDOLLISTEN TOIMIEN KÄYTÖSTÄ

Pieksämäen kaupungissa on laadittu Suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten toimien käyttämisestä Pieksämäen perusopetuksessa.[59]Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu.

Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle.

Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa. [60]

Menettelytavat Pieksämäen kaupungin perusopetuksessa

Kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja. Näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin.

Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä.

Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla. Hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita noudatetaan huoltajalle ilmoittamisen, kuulemismenettelyjen sekä kirjaamisten osalta.

---

[59] https://peda.net/opetussuunnitelma/ko2/pvo/otl/kjkkk/pieksamaki
[60] OPS perusteet 2014

Suunnitelma käydään koulun henkilöstön kanssa läpi lukuvuosittain lukuvuoden alussa. Oppilaiden kanssa suunnitelmaa läpikäytäessä kohdalla huomioidaan erityisesti heidän ikä- ja kehitystasonsa. Suunnitelma on osa opiskeluhuoltosuunnitelmaa ja huoltajat ja yhteistyökumppanit voivat tutustua siihen kaupungin internetsivuilta. Suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpitotoimien käytöstä on erillisenä luettavissa myös koulujen internet-sivuilta.

Suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista on osa Pieksämäen opiskeluhuoltosuunnitelmaa sekä liiteasiakirja Pieksämäen opetussuunnitelmaan. Suunnitelmat hyväksyy hallintosäännön mukaisesti opetuslautakunta. Suunnitelmaa laadittaessa ja päivitettäessä kuullaan oppilaita sekä henkilöstöä. Heidän kuulemisensa on myös hyväksymisen edellytys. Suunnitelmaa arvioidaan lukuvuosittain ja päivitetään tarvittaessa

6.Järjestyssääntöjen seuranta ja tarkistaminen

Järjestyssäännöt on laadittu koulujen henkilöstöjen, oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koko koulun henkilöstö ja oppilaat sitoutuvat noudattamaan näitä järjestyssääntöjä ja edistämään yhdessä turvallista ja viihtyisää koulupäivää. Huoltajat tukevat koulun oppilaiden koulun järjestyssääntöjen noudattamista ja turvallista ja viihtyisää koulupäivää.

Opetuslautakunta käsittelee ja hyväksyy säännöt syyslukukauden alussa. Ne ovat nähtävissä koulun kotisivuilla sekä ilmoitustaululla. Järjestyssäännöt käsitellään oppilaiden kanssa lukuvuosittain ja niistä tiedotetaan huoltajia. Järjestyssääntöjä tarkentavat koulukohtaiset toimintaohjeet hyväksytään koulujen henkilöstökokouksissa.

2.8 Koululäsnäolon tuen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamalli

1.Koululäsnäoloa tukeva toiminta kouluissa, kouluun kiinnittymisen tukeminen ja yhteisöllinen opiskeluhuolto

Hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukeva toimintakulttuuri on muun muassa:

- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu ja vahvistaminen osana oppikokonaisuuksia sekä arkisissa kohtaamisissa. Aikuiset näyttävät mallia yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissa.
- Opettajan ja oppilaan välisen vuorovaikutussuhteen tärkeys.
- Oppilaan yksilöllinen kohtaaminen, kohtaamiset arkisissa hetkissä.
- Oppilaiden vertaissuhteiden tukeminen ja jatkuva, läpi kouluvuoden mukana kulkeva ryhmäytyminen.
- Myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne osana kouluyhteisöä.
- Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen.
- Kaikenlaisen kiusaamisen, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen sekä niihin puuttuminen.
- Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen.
- Koulun koko henkilökunnan osallistuminen yhteisölliseen työhön.
- Kaikenlaisten poissaolojen suunnitelmallinen seuranta yksilö- ja ryhmätasolla osana yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintaa ja opiskeluhuoltosuunnitelmaa.

2. Poissaoloihin puuttumisen toimintamalli

Koulunkäynti on lapsen lakisääteinen velvollisuus (oppivelvollisuus). Huoltaja on velvollinen huolehtimaan, että lapsi käy koulua eli suorittaa oppivelvollisuutensa.[61] Opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle[62]. Perusopetuksen opetussuunnitelma ohjaa opetuksen järjestäjiä tarkentamaan ja yhdenmukaistamaan poissaoloihin puuttumisen toimintamallejaan valtakunnallisesti.

Kaikenlaiset poissaolot, myös terveyssyistä johtuva ja muut hyväksytyt poissaolot voivat pitkittyessään tai toistuessaan muuttua ongelmallisiksi, jos ne haittaavat oppimista, sosiaalisia suhteita tai muuta hyvinvointia. Poissaolojen seurannassa **lasketaan kaikki lukuvuoden aikana kertyneet poissaolot,** myös terveydellisistä syistä kertyneet ja luvalliset anotut poissaolot. **Poissaolomäärä ei nollaudu missään vaiheessa lukuvuotta.**

Poissaolojen seuranta ja niihin reagointi tapahtuu poissaolojen **prosentuaalisen määrän mukaisesti.** Tämä tarkoittaa, että tiettynä ajankohtana huomioidaan prosenttimääräinen tuntimäärä tähän mennessä tarjotusta opetuksesta.

Opettajan seurantaa helpottamaan on laskettu esimerkkitaulukot prosentti- ja tuntimääristä. (Viikkotuntimäärät poikkeavat eri vuosiluokilla toisistaan.) Prosenttimääräinen tarkastelu perustuu tutkimukseen siitä, että jo 5–10 % poissaolomäärä tarjotusta opetuksesta voi heikentää oppilaan oppimista ja hyvinvointia. 20 % poissaolomäärä tarjotusta opetuksesta heikentää oppimista ja hyvinvointia merkittävästi.

Poissaolorajat prosentteina ja tunteina, Pieksämäki

	tarkistusaika	syysloma		joululoma		talviloma		lukuvuoden lopussa		opetusta yhteensä
	poissaolot	10 %	20 %	10 %	20 %	10 %	20 %	10 %	20 %	
luokka-aste	1.lk	21 h	42 h	38 h	76 h	53 h	105 h	80h	160h	798h
	2.lk	21 h	42 h	38 h	76 h	53 h	105h	80h	160h	798h
	3.lk	23 h	46 h	41 h	83 h	58 h	115h	88h	175h	874h
	4.lk	24 h	48 h	43 h	86 h	60h	120h	91h	182h	912h
	5.lk	25 h	50 h	45 h	90 h	63 h	125 h	95h	190h	950h
	6.lk	26 h	52 h	47 h	94 h	65 h	130h	99h	198h	988h
	7.lk	30 h	60 h	54 h	108 h	75 h	150h	114h	228h	1140h
	8.lk	30 h	60 h	54 h	108 h	75 h	150h	114h	228h	1140h
	9.lk	30 h	60 h	54 h	108 h	75 h	150h	114h	228h	1140h

Luokanopettajalla/luokanohjaajalla on vastuu esimerkiksi oman valvontaluokkansa oppilaiden oppimisen ja muun kokonaishyvinvoinnin seurannasta, opiskeluhuollosta ja poissaolojen jatkuvasta seurannasta ja niihin puuttumisesta.

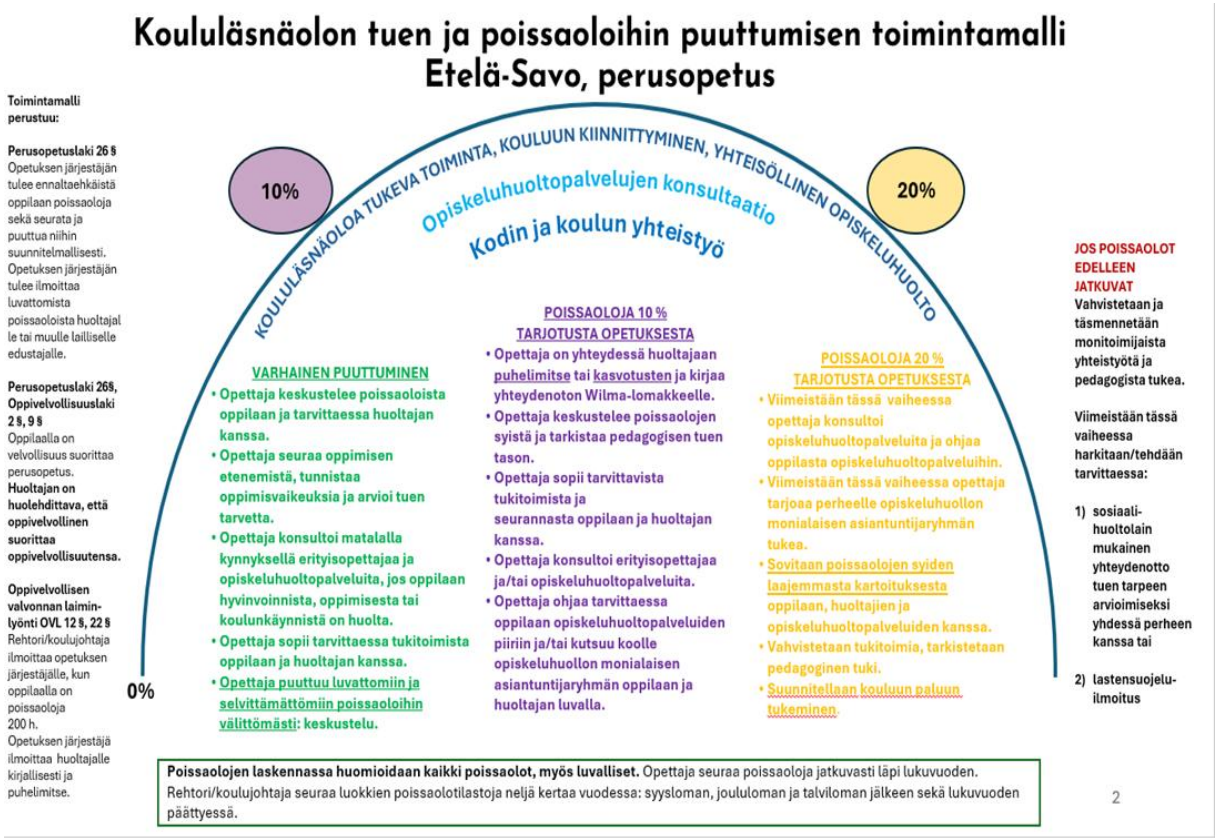
---

[61] Perusopetuslaki 26 § (628/1998), Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)
[62] Laki perusopetuslain 26 §:n muuttamisesta (947(2022)

Jokainen oppilasta opettava opettaja kirjaa oppilaan poissaolot Wilmaan päivittäin. Wilma-merkinnöissä käytetään opetus- ja kulttuuriministeriön suosituksia yhtenäisistä Wilma-merkinnöistä. Rehtori /koulun johtaja seuraa luokkien poissaolotilastoja neljä kertaa vuodessa, syysloman jälkeen, tammikuun alussa, talviloman jälkeen ja kouluvuoden lopussa toukokuussa.

Oppilaalla on oikeus käyttää opiskeluhuoltopalveluita koulupäivän aikana. **Opiskeluhuoltopalveluiden käyttäminen ei tilastoidu poissaoloksi.** Opettajalla on velvollisuus ohjata oppilas opiskeluhuoltopalveluiden piiriin, mikäli hän arvioi oppilaan tarvitsevan niitä, kuitenkin viimeistään toimintamallin mukaisesti. Myöhästyminen oppitunnilta ei tilastoidu poissaoloksi. Opettaja kirjaa Wilma-merkinnän yhteyteen myöhästymisen minuuttimäärän. Opettaja ottaa myöhästymiset puheeksi oppilaan kanssa viipymättä.

Perheen kanssa voidaan tehdä yhteydenotto sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen missä tahansa vaiheessa tai tehdä lastensuojeluilmoitus, jos siihen on tarve.[63]

Kuva 2. Koululäsnäolon tuen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamalli

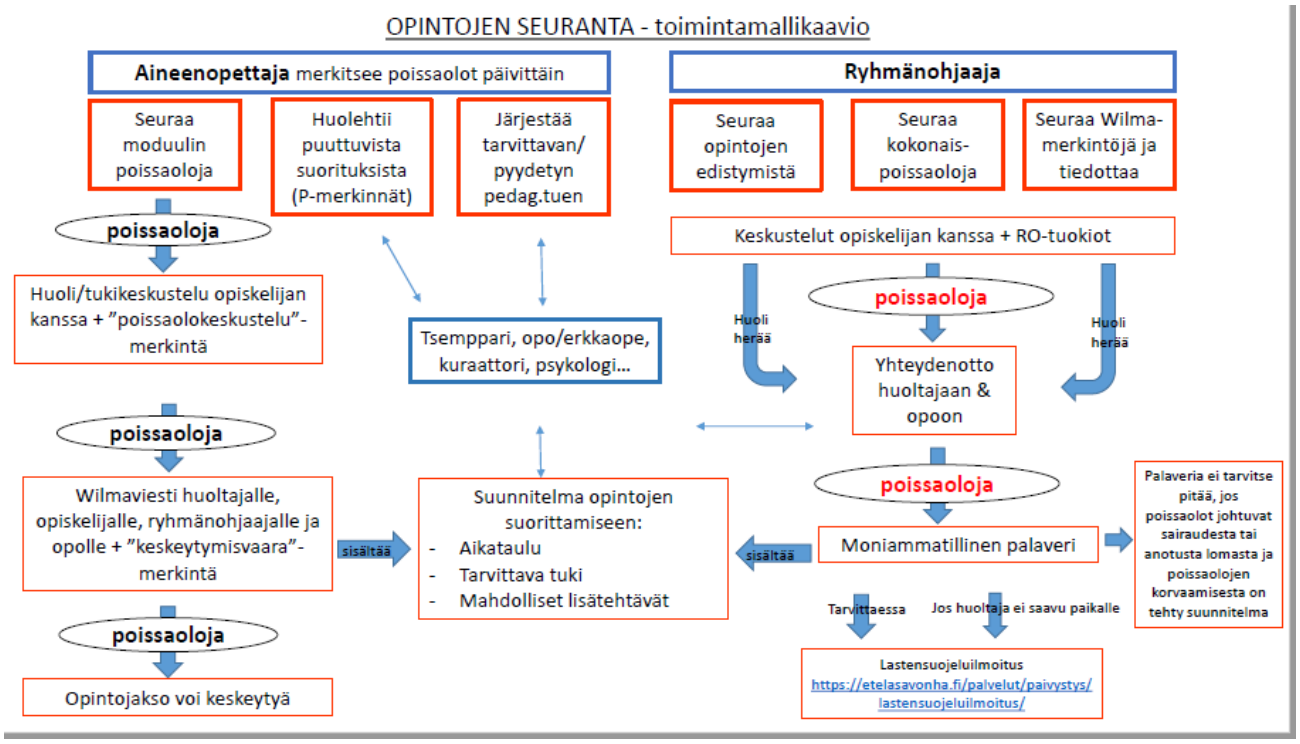
[63]Lastensuojelulaki 25 § (2010/88)

3.Toimintamallin seuranta ja kehittäminen

Koulukohtaiset yhteisölliset opiskeluhuoltoryhmät hyödyntävät rehtorin keräämää seurantatietoa poissaoloista aktiivisesti läpi kouluvuoden: poissaolojen määrien, syiden ym. tilastotiedon arviointi ja tarpeen mukainen reagointi. Toimintamalli sisällytetään paikallisiin opetussuunnitelmiin sekä yksiköiden lukuvuosisuunnitelmiin ja mallin toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Toimintamallin maakunnallinen kehittäminen tarpeen mukaisesti sekä tilastotietojen seuranta tapahtuvat jatkossa alueellisessa opiskeluhuollon ohjausryhmässä.

Poissaolot Pieksämäen lukiossa

Opiskelijoiden poissaolot merkitään sähköiseen järjestelmään saman koulupäivän aikana. Alaikäisen opiskelijan poissaolot selvittää huoltaja. Täysi-ikäinen selvittää poissaolot itse.

Kuva 3. Opintojen seuranta-toimintakaavio lukiossa

Koulutuksen järjestäjän on luovutettava nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä tiedot muusta kuin oppivelvollisesta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa, lukiokoulutuksessa tai tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa [64]

[64] Nuorisolaki 11 § (1232/2020)

2.9 Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Pieksämäellä koulu- ja oppilaitoskohtaiset toimintaohjeet tapaturman sattuessa löytyvät koulujen turvallisuuskansiosta ja oppilaitosten nettisivuilta. Perusopetuslain mukaan koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa, koulumatkalla ja majoituksessa sattuneen koulutapaturman hoito on oppilaalle maksuton.[65]

Koulutapaturma on perusopetuksen oppilaille koulussa tai koulumatkalla sattunut äkillinen, ulkoisen ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma. Koulutapaturmina korvataan myös sellaiset vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintoretkellä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, mikäli ne sisältyvät koulun toimintasuunnitelmaan. Koulumatkalla tulee käyttää yleisesti liikennöitävää ja turvalliseksi katsottavaa kulkuväylää.

Pieksämäellä tapaturmien ehkäisemiseksi on laadittu koulu- ja oppilaitoskohtaiset riskiarvioinnit, jotka päivitetään säännöllisesti. Oppilaitosten kriisisuunnitelmissa on nimetty ensiapuryhmä, jonka ensiaputaidot ja -tiedot pidetään ajan tasalla. Hoitoa tarvitseva oppilas ohjataan koulu- ja opiskelijaterveydenhoitajalle/omalääkärille/ensiapuun. Tapaturman sattuessa ollaan yhteydessä oppilaan huoltajaan. Koulutapaturmasta tehdään aina ilmoitus (korvausasiat).

2.10 Tupakan ja päihteiden käytön ehkäisy

Pieksämäen koulut ja oppilaitokset ovat savuttomia ympäristöjä. Oppilaitosten järjestyssääntöihin on kirjattu tupakointia ja päihteiden käytön ehkäisyä koskevat määräykset. Oppilaitoksilla on toimintamallit päihdetyöhön ja henkilöstö on sitoutunut toimimaan niiden mukaisesti. Tupakoinnin ja päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn liittyvät tavoitteet toteutuvat opetuksessa, koulujen toimintakulttuurissa ja opiskeluhuollossa.

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas ja opiskelija tietävät päihteiden vaikutuksesta sekä niiden kokeilun ja käytön haitoista. Alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan tupakkatuotetta tai nikotiininestettä.[66]Tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä ei saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 18-vuotiaalle[67]

Tupakointi on kielletty:
1) rakennuksen, kulkuneuvon tai muun vastaavan paikan sisätiloissa, jotka ovat yleisön tai työntekijöiden käytettävissä taikka elinkeinotoiminnassa tuotettujen tai julkisten palvelujen tarjoamista varten asiakkaiden käytettävissä;
2) ulkotiloissa järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa tai katsomoissa taikka muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan;

---

[65] Perusopetuslaki 34 § (1288/1999)
[66] Tupakkalaki 118 § Tupakkalaki (1285/2016)
[67] Tupakkalaki 53 § (1285/2016)

3) päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten ulkotiloissa.

Savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa.[68] Savuttomalla tupakkatuotteella tarkoitetaan purutupakkaa, nenänuuskaa ja suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa sekä muuta sellaista tupakkatuotetta, jota ei polteta.[69]

Alkoholilain mukaan alkoholia ei saa myydä, välittää tai luovuttaa henkilölle, joka on kahdeksaatoista vuotta nuorempi. 18-vuoden suojaikäraja koskee myös alkoholin hallussapitoa sekä kuljetusta.[70] Alkoholirikkomuksesta voidaan tuomita sakkorangaistus.[71]
Huumausaineiden käyttö ja hallussapito ovat Suomessa kuten useimmissa muissakin maissa rangaistavia tekoja. Myös huumausaineiden valmistus, myynti, maahantuonti ja kuljetus ovat rangaistavia. Huumausaineiden käyttö johtaa helposti myös muihin rikoksiin.[72]

Pieksämäen kaupunkiin on laadittu päihdestrategia, johon on kirjattu ennaltaehkäisevä päihdetyö, toimenpiteet, varhainen puuttuminen sekä päihdeasioissa tehtävä yhteistyö. Opiskeluhuollon rooli päihdetyössä on päihteidenkäytön varhainen tunnistaminen, varhainen puuttuminen ja hoitoonohjaus. Yhteistyötä tehdään huoltajien, sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityispalveluiden sekä muiden viranomaisten kanssa.[73]

Turvallinen oppimisympäristö edellyttää päihteiden vastaisen työn kehittämistä koulu- ja oppilaitos yhteisöissä. Koulu ja oppilaitos ovat velvollisia puuttumaan tupakointiin ja muuhun päihteidenkäyttöön kouluaikana. Hallussapito- ja käyttökielto on kirjattu oppilaitoksen järjestyssääntöihin. Oppilaitoksen järjestyssäännöistä informoidaan oppilaita ja heidän huoltajiaan lukuvuosittain.

Tupakkatuotteiden hallussapitoon ja käyttöön kouluaikana puututaan oppilaitoksen ojentamiskeinoin järjestyssääntörikkeenä. Koulupäivän aikana tapahtuvassa alkoholin tai huumeiden hallussapidossa tai käytössä otetaan yhteyttä oppilaan huoltajaan ja poliisiin sekä tehdään lastensuojeluilmoitus. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa arvioidaan säännöllisesti päihteiden käyttöä terveystarkastuksen yhteydessä. Epäilyn herätessä huoltajiin otetaan yhteyttä ja arvioinnin perusteella terveydenhoitaja tai lääkäri ohjaa nuoren tarvittaessa jatkohoitoon.

---

[68] Tupakkalaki 74 § 549/2016)
[69] Tupakkalaki 2 § 549/2016)
[70] Alkoholilaki 16 § ja 31 § (1143/1994)
[71] Alkoholilaki 50 a § (642/2009)
[72] Rikoslaki 50 1 § (1889/39, 374/2008)
[73] Pieksämäen kaupungin päihdestrategia 2008 http://www.pieksamaki.fi/sites/pieksamaki.fi/files/atoms/files/paihdestrategia.pdf

2.11 Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Oppilaan ja opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta ja terveyttä. [74]Kouluilla ja oppilaitoksilla on omat toimintamallit opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Opetushallitus on täsmentänyt useita opetussuunnitelmien perusteita ja määräyksiä, joiden tavoitteena on vahvistaa oppilaan ja opiskelijan oikeusturvaa ja oppimisympäristön turvallisuutta. Täsmennykset mahdollistavat nykyistä tehokkaammat ja oikea-aikaiset keinot puuttua kiusaamiseen, syrjintään, häirintään ja väkivaltaan esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa Täsmennykset perustuvat muutoksiin, jotka on tehty perusopetuslakiin, lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja lukiolakiin.

Perusopetusta ja lukiota koskeviin lakeihin on lisätty uudet **lapsen edun** ensisijaisuutta koskevat säännökset. Lait edellyttävät jatkossa, että lapsen ja nuoren etu otetaan ensisijaisesti huomioon aina, kun opetusta tai koulutusta suunnitellaan, järjestetään tai siitä päätetään. Muutos tuli voimaan 1.8.2022.[75]

Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.[76]Perusopetuksen oppilaan opetus voidaan jatkossa evätä jäljellä olevan koulupäivän lisäksi myös seuraavaksi työpäiväksi. Epäämisestä päättää rehtori.

Opetus voidaan evätä saman työpäivän päättymiseen saakka 1) jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi tai 2) opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä jatkossa myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen.

---

[74] Perusopetuslaki 35 § 2 mom. (163/2022), Laki ammatillisesta koulutuksesta 94 § 2 mom. (164/2022), Laki lukiolaista 30§ 2 mom. (165/2022), Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 20 § (1215/2020)
[75] Perusopetuslaki 3a § 1 mom. (163/2022), Lukiolaki 2§ 2 mom. (165/2022), Laki Ammatillisesta koulutuksesta 2§ 2 mom. (164/2022)
[76] Perusopetuslaki 2 9§ 7 mom. (163/2022), Lukiolaki 40§ 7 mom. (165/2022), Laki ammatillisesta koulutuksesta 80§ 6 mom. (164/2022)

Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. [77]

Lukiossa opiskelevan oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä 32 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen.

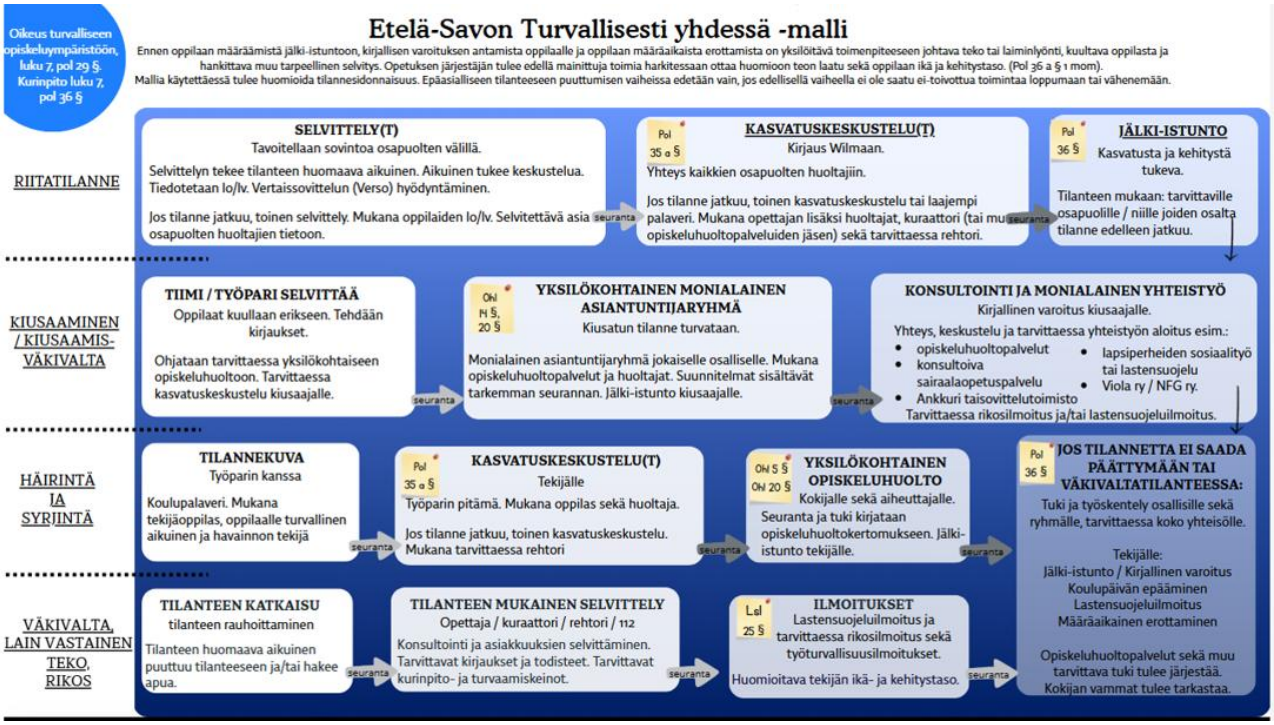
Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi. [78] Päätöksen erottamisesta voi tehdä koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. [79]

Laeista kumottiin säännökset kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Aiemmin tapauksissa, joissa kiusaamis- tai väkivaltatapaus tai muu oppilaan tai opiskelijan toiminta koulussa tai oppilaitoksessa on johtanut rikosprosessiin, ei oppilaitosten sisäisiä kurinpitotoimia ole voinut käyttää yhtäaikaisesti. Muutos parantaa opetustoimen säädöksiin sisältyvien kurinpitotoimien käytettävyyttä, vaikka samassa asiassa olisi käynnistynyt rikosoikeudellinen prosessi. Tämä osaltaan lisää turvallisuutta kouluissa ja oppilaitoksissa.[80]

Pieksämäellä perusopetuksessa otetaan käyttöön syksyllä 2026 alueellinen **Etelä-Savon-Turvallisesti yhdessä -malli.** [81] Malli sisältää yhtenäiset toimintatavat perusopetuksessa riitatilanteisiin, kiusaamiseen/kiusaamisväkivaltaan, häirintään ja syrjintään, väkivaltaan, lainvastaiseen tekoon ja rikokseen.

---

[77] Perusopetuslaki 36 § 3 mom. (163/2022)
[78] Lukiolaki 41§ 3 mom. (165/2022)
[79] Lukiolaki 42§ 4 mom. (165/2022), Laki ammatillisesta koulutuksesta 93§ 1 mom. (164/2022)
[80] Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013) sekä Lakiperusopetuslain muuttamisesta (163/2022), Lukiolaki 41§, Lukiolaki 44§ (165/2022), Laki ammatillisesta koulutuksesta 88§ /164/2022)
[81] https://kiusaamisenvastainentyo.my.canva.site/turvalliset-koulut-etela-savossa

Kaavio 4 Etelä-Savon Turvallisesti yhdessä- malli

Koulukiusaaminen ja siihen puuttuminen

Pieksämäen kaupungissa on laadittu Kiusaamisen vastainen ohjelma:

ENNALTAEHKÄISEVÄT TOIMET

Hyvinvoinnin lisääminen ja ylläpitäminen

- Jatkuva ryhmäyttäminen ja sosiaalisen kiinnittymisen tukeminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu
- Henkilöstön hyvinvoinnin tukeminen (esim. kehityskeskustelut esimiehen kanssa vuosittain, työporukan yhdessäolo ja tekeminen muuten kuin työn merkeissä)
- Henkilöstön valmiuksien ja tietouden hyödyntäminen ja lisääminen (Veso-koulutukset koko henkilöstölle. Koulutettujen henkilöiden, kuten Nepsy-valmentajien, tietotaidon soveltaminen käytäntöön. Resurssien kohdentaminen edellä mainittuihin asioihin jo hyvissä ajoin lukuvuoden suunnittelussa).
- Yhteisöllinen oppilas- ja opiskeluhuolto (edistetään koko kouluyhteisön hyvinvointia)
- Positiivinen palaute hyvästä käytöksestä

Turvallinen oppimisympäristö

- Lapsen/nuoren aito kohtaaminen
- Vertaistoiminta, esim. tukioppilas, kummioppilas, tutor, Verso, oppilaskunta
- Mielekästä tekemistä välitunneille
- Riittävä valvonta ja ohjaus (esim. siirtymätilanteet ja ruokailut) perusopetuksessa
- Kunnan- ja seurakunnan nuorisotoimen toiminta koulussa

Yhteydenpito ja yhteistyö

- Yhteydenpito ja yhteistyö kodin ja koulun välillä
- Yhteistyö muihin kiusaamiseen vastaiseen työhön osallistuvien osapuolten kanssa (esim. nuorisotoimi, seurakunta)

Sääntöjen ja toimintamallien sopiminen ja toimijoiden sitouttaminen

- Toimijoiden (henkilöstö, oppilaat, huoltajat jne.) sitouttaminen
- KiVa-ohjelma, esim. teematunnit perusopetuksessa

NÄKYVÄKSI TEKEMINEN

Kyselyt ja mittarit

- Esim. kouluterveys-, hyvinvointi- ja kiusaamiskysely (ainakin kaksi kertaa vuodessa kyselyt, joissa kysytään kiusattujen nimiä)
- Rohkaistaan oppilaita keratoma kiusaamisesta

Huolen puheeksiottaminen

- Otetaan matalalla kynnyksellä selvää tilanteista, joissa voi olla kyse kiusaamisesta ja tiedotetaan kiusaamiseen mahdollisesti liittyvistä havainnoista

KORJAAVAT TOIMENPITEET

Opettajat ja muu koulun henkilökunta

- kaikki aikuiset puuttuvat havaitsemaansa epäasialliseen käytökseen

KiVa-tiimi tai muu koulukiusaamista selvittävä ryhmä

- Perusopetuksessa KiVa-ohjelma ja KiVa-tiimi ja lukiossa muut nimetyt vastuuhenkilöt (sopivat ja motivoituneet henkilöt, riittävä mahdollisuus osallistua toimintaan ja myös riittävä korvaus)
- Kiusaamisen selvittäminen
- Yhteistyö huoltajien kanssa
- Kiusaamisasian siirtäminen eteenpäin hoidettavaksi, mikäli KiVa-tiimin tai muiden vastuuhenkilöiden keinot eivät riitä

Oppilas-/ opiskelijahuolto

- Kun kivakoulun keinot ei riitä, kiusaamisen käsittely siirtyy oppilashuoltoon.
- Yksilökohtainen monialainen oppilashuolto.

Koulun kurinpitotoimet

- Kiusaamisen seurauksena mahdolliset kurinpitotoimet (kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, opetuksen epääminen koulupäivän ajaksi, kirjallinen varoitus, koulusta erottaminen)

Kiusatun ja kiusaajan kanssakäymisen vähentäminen ja jopa välttäminen

- Tiedonsiirto eri yksiköiden välillä koulunkäynnin nivelvaiheissa
- Toimenpiteet luokan sisällä, kiusaajan ja/tai kiusatun luokkasiirrot, myös tarvittaessa erityisryhmiin (klinikka, pysyvämpi ryhmä myös alakoululaisille) ja koulusiirrot

Poliisi ja lastensuojelu

- Pitempään jatkuneissa ja/tai vakavimmissa kiusaamistapauksissa ollaan yhteydessä lastensuojeluun ja/tai poliisiin

SEURANTA - JÄLKIHOITOTOIMET

- Selvitetään, onko kiusaaminen loppunut (KiVa-opettajan ja/tai vastuuopettajan velvollisuus seurata) ja tarvittaessa yhteydenpito kotiin, kiusattu ja kiusaaja voivat keskustella tarvittaessa esim. kuraattorin ja/tai psykologin kanssa

Pieksämäen kaupungin perusopetuksessa kiusaamiseen puuttumisessa, vähentämisessä ja ennalta ehkäisemisessä noudatetaan valtakunnallista KiVa koulu–ohjelmaa (kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma). 1-, 4- ja 7-vuosiluokilla pidetään kiusaamista ennalta ehkäiseviä KiVa-oppitunteja, joiden aikana oppilaiden kanssa käydään läpi yhdessä toimimiseen ja kiusaamiseen liittyviä teemoja keskusteluin ja erilaisin harjoituksin. Lähes jokaisella koululla perusopetuksessa on koulutettu KiVa-tiimi, joka selvittelee kohdennetusti kiusaamistapauksia.

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, kun joku oppilas/opiskelija joutuu toistuvasti toisten kiusaamisen kohteeksi. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, yksin jättämistä, ilkeitä puheita takanapäin tai mitä tahansa sellaista toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan oista. Se merkitsee usein myös uhrin eristämistä luokan, ryhmän tai virtuaaliryhmän sosiaalisesta kanssakäymisestä. Kiusaamisesta ei ole kysymys silloin, kun kaksi tasaväkistä oppilasta riitelee tai tappelee keskenään. Koulukiusaamisen suhteen koulussa on nollatoleranssi ja oppilaita tuetaan keskinäisten ristiriitojen selvittämisessä.

Kiusaamistilanne otetaan puheeksi niin pian kuin mahdollista ja kaikkia osapuolia kuullaan. Kuvaukset tapahtuneesta kirjataan lomakepohjalle ja järjestetään seuranta. Kiusaamistapauksissa ollaan aina yhteydessä huoltajiin. Kiusaamisen jatkuessa edelleen, huoltajille ilmoitetaan asiasta ja sovitaan yhdessä huoltajien kanssa tarvittavat palaverit ja jatkotoimenpiteet. Tarvittaessa KiVa-tiimin lisäksi kiusaamisasiaa selvittelee luokanopettaja-/ohjaaja, kuraattori ja/tai rehtori. Lisätietoja KiVa koulu -ohjelmasta löytyy myös internetistä.[82]

Koulukiusaamista pyritään ennalta ehkäisemään myös ohjaamalla oppilaita käyttäytymään hyvien käytöstapojen mukaisesti ja toisia ihmisiä kunnioittavasti. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasoilla pyritään vaikuttamaan asenteisiin, normeihin ja käyttäytymiseen. Kiusaamis- ja häirintätilanteita ennalta ehkäistään lisäksi muun muassa opetusryhmien suunnittelulla, teematunneilla ja tapahtumilla. Kouluilla tehdään vuosittain kiusaamiskysely nykytilanteen arvioimiseksi. Koulun tiedossa olevaan kiusaamiseen ja häirintään puututaan aina.[83]

[82] Kivakoulu. www.kivakoulu.fi
[83] Pieksämäen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2015

Alakouluilla perusopetuksessa on lisäksi käytössä VERSO-ohjelma, joka tuo varhaiskasvatus- ja opetusalan ammattilaisille sekä lapsille, oppilaille ja opiskelijoille restoratiivisia kohtaamisen menetelmiä arjen toimintaan. Sovittelu on selkeä toimintamalli, jonka avulla sovittelijoiksi koulutetut koulun henkilökunnan jäsenet ja oppilaat auttavat osapuolia itse löytämään ratkaisun ristiriitaansa. Osapuolet saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiaan ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja. Mallia noudattamalla edetään sopimukseen, jonka toteutumista seurataan. Sovittelulla puututaan mieltä pahoittavaan toimintaan mahdollisimman varhain. [84]

Lukiossa kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäistään järjestyssäännöillä ja yleisellä käyttäytymisohjeella, ryhmänohjauksella ja tutortoiminnalla. Pieksämäen lukiossa kunnioitetaan jokaisen ihmisarvoa ja edistetään tasa-arvoa sekä oikeudenmukaisuutta. Jokainen kouluyhteisön jäsen pitää huolta turvallisesta opiskelu- ja työympäristöstä sekä yksilön ja yhteisön hyvinvoinnista. Toiminnassamme korostamme myönteistä ja kannustavaa opiskeluilmapiiriä sekä vastuuta omasta työstä. Arvostamme rehellisyyttä, hyvää käytöstä ja yhteistyötä. Yleinen käyttäytymisohje voidaan tiivistää seuraavasti: Ollaan ihmisiksi!

Jokaiselle opiskelijaryhmälle nimetään ryhmänohjaaja, joka on ryhmänsä opiskelijoiden lähiohjaaja. Hän perehdyttää opiskelijat lukion käytäntöihin ja toimintatapoihin. Ensimmäisen lukiovuoden aikana ryhmänohjauksessa korostuu hyvän ryhmähengen luominen ja lukiolaiseksi kasvaminen. Ryhmänohjauksessa käsitellään myös kiusaamista ja suvaitsevaisuutta. Toisen lukiovuoden aikana ryhmänohjaaja käy henkilökohtaiset keskustelut jokaisen ohjausryhmänsä opiskelijan kanssa. Keskusteluissa kartoitetaan opiskelijan kokonaistilanne ja sovitaan tarvittaessa jatkotoimista.

Kolmannen lukiovuoden tärkeimpänä haasteena on varmistaa opiskelijoiden valmistuminen ja ryhmänohjaaja tukee ja kannustaa opiskelijoita selviytymään opinnoistaan mahdollisimman hyvin. Vanhemmista opiskelijoista valittujen tutoroppilaiden avulla lukiotulokkaille luodaan turvallinen alku. Tutorit osallistuvat uusien opiskelijoiden tutustumis- ja perehdytyspäivään, pitävät ryhmäytymistuokioita ja auttavat käytännön tilanteissa lukion alkuvaiheessa. Tutorit voivat myös järjestää uusille opiskelijoille erilaisia juhlia ja tilaisuuksia.

Kiusaamisen, väkivallan tai häirinnän voi havaita ulkopuolinen (opiskelutoveri, opettaja, henkilökunnan jäsen, huoltaja) tai epäasiallisen käyttäytymisen kohteeksi joutunut voi kertoa siitä itse esim. ohjauskeskustelussa ryhmänohjaajalle tai opinto-ohjaajalle. Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä on velvollisuus puuttua havaitsemaansa kiusaamiseen, väkivaltaan tai häirintään.

---

[84] https://sovittelu.com/vertaissovittelu/

Kun kiusaamisasia havaitaan tai opiskelija kertoo kiusaamisesta opettajalle, selvitetään ensin, onko kysymyksessä systemaattinen kiusaaminen, satunnaisempi konflikti, riita opiskelijoiden välillä tai esimerkiksi väärinkäsityksiin perustuva loukkaantuminen. Opettaja voi toimia sovittelijana tai nuoret selvittävät konfliktin keskenään**.** Mikäli tapahtuma toistuu, opettajan on syytä epäillä kiusaamista, vaikka asia olisi näennäisesti sovittu.

Kaikista kiusaamisen tunnusmerkit täyttävistä tapauksista välitetään tieto rehtorille tai opinto-ohjaajalle. Kiusaamisasia selvitetään vähintään kahden opettajan toimesta, joista toinen on opinto-ohjaaja tai rehtori. Toinen voi olla ryhmänohjaaja tai kiusaamisen havainnut opettaja tai se opettaja jolle kiusaamisesta on kerrottu. Opettajat ryhtyvät yhdessä selvittämään asiaa ja käymään keskusteluja eri osapuolten kanssa.

Kiusaamisasian selvittelyn kulku

1. **Opinto-ohjaaja tai rehtori ja opettaja keskustelevat ensin kiusatun opiskelijan kanssa ja selvittävät mitä on todella tapahtunut.**
2. **Tämän jälkeen jokaisen kiusaamiseen osallistuneen opiskelijan kanssa keskustellaan yksitellen.**
3. **Kiusaamisessa mukana olleet nuoret tavataan vielä ryhmänä. Selvittämiskeskusteluista tehdään muistio, jonka keskustelussa mukana olevat allekirjoittavat. Kun on sovittu, miten he muuttavat käyttäytymistään, sovitaan uudesta tapaamisesta, nk. seurantakeskustelusta.**
4. **Sekä kiusatun että kiusaamiseen osallistuneiden kanssa tavataan uudelleen ja varmistetaan, että kiusaaminen on todella loppunut.**

Vanhempia informoidaan kaikista alaikäistä nuorta koskevista tapauksista. Tarvittaessa vanhempia voidaan pyytää koululle selvittämään asiaa. Ensisijaisesti kiusaamiseen liittyvät keskustelut käydään kuitenkin koulun aikuisten ja opiskelijoiden välillä. Väkivallanteko tai häirintätilanteet käsitellään alkuselvitysten osalta samoin kuin kiusaamisasia. Vakavissa tapauksissa, kun on syytä epäillä tapahtuneen jokin rikos, selvittely siirretään heti poliisiviranomaisten esitutkintaan.

Pieksämäen lukion suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä esitellään henkilöstölle vuosisuunnitelman laadinnan yhteydessä, missä sitä on myös mahdollisuus päivittää. Opiskelijoille suunnitelma tiedotetaan ryhmänohjauksessa ja tällöin sen toimivuudesta saadaan palautetta. Huoltajille ja yhteistyötahoille suunnitelma on nähtävissä koulun kotisivuilla sekä käytännöt tiedotetaan vanhempainilloissa.

2.12 Äkilliset uhka-, vaara- ja muut kriisitilanteet

Perusopetuksessa ja lukiossa on käytössään pelastussuunnitelmat, joihin on koottu toimintamalleja erilaisten tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapausten varalle, toiminta-ohjeita erilaisissa kriisitilanteissa sekä keinoja erilaisten sosiaalisten ongelmien tunnistamiseen. Oppilaitoksittain on sovittu vastuuhenkilöt erilaisten kriisitilanteiden varalle.

Pelastussuunnitelmista tiedottaminen, niihin perehdyttäminen ja toimintavalmiuksien harjoittelu ovat koulujen ja oppilaitosten vastuulla. Kriisitilanteessa sisäinen tiedottamisvastuu on perusopetuksessa koulun rehtorilla ja ulkoinen tiedottamisvastuu opetusjohtajalla[85]. Kriisisuunnitelmaa päivitetään lukuvuosittain. Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestämisestä vastaa Pieksämäen kaupungin kriisityöryhmä.[86]

[85]Pieksämäen kaupungin lukuvuosisuunnitelma ja Pieksämäen koulutoimen turvallisuussuunnitelma/ Wilma.
[86] https://pieksamaki.pelsu.fi/u/36c

3 YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO

3.1 Yksilökohtainen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat Pieksämäellä

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa yksittäiselle opiskelijalle annettavia:
1) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja;
2) opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja;
3) monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa; ja
4) jäljempänä 10 §:ssä tarkoitettuja koulutuksen järjestäjän järjestämiä sosiaali- ja terveyspalveluja. Monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan 14 §:n 4 momentissa tarkoitetussa monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja siitä laaditaan opiskeluhuoltokertomus siten kuin 20 §:ssä säädetään.

Yksittäisen opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään yksilökohtaisessa monialaisessa asiantuntijaryhmässä.[87]

Opiskeluhuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut.[88] Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri.[89] Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut palvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään. Hyvinvointialue vastaa myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä terveydenhuoltolaissa säädetyn mukaisesti. [90]

Kouluterveydenhoitaja, opiskeluhuollon kuraattori ja psykologi ovat jäseninä myös monialaisissa oppilaitoskohtaisissa opiskeluhuoltoryhmissä, joiden tarkoituksena on suunnitella, kehittää, toteuttaa ja arvioida oppilaitoksen opiskeluhuoltoa.[91] Tapauskohtaisiin monialaisiin asiantuntijaryhmiin he osallistuvat tilanteen mukaan joko vastuuhenkilöinä tai muina ryhmän jäseninä. Lisäksi he voivat tarvittaessa antaa asiantuntija-apua pedagogisen tuen ryhmille.

[87] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § (1287/2013)
[88] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom. (1287/2013)
[89] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 8 § 1 mom. (1287/2013)
[90] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 2 ja 3 mom. (1287/2013)
[91] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 2 mom. (1287/2013)

3.1.1 Varhainen puuttuminen ja huolen puheeksi ottaminen

Varhainen puuttuminen

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan sitä, että ongelmat pyritään havaitsemaan mahdollisimman varhain ja löytämään niihin ratkaisuja. Varhainen puuttuminen on aina prosessi, joka alkaa pienistä havainnoista ja jatkuu prosessina eri toimenpiteisiin kyseisen ongelman ratkaisemiseksi. Se sisältää erilaisia keinoja ja menetelmiä, joilla voidaan tarttua oppimisen pulmiin, oppilaan/opiskelijan käyttäytymiseen ja hyvinvointia uhkaaviin tekijöihin. Varhaisen puuttumisen prosessin tulisi painottua ennalta ehkäisevään työhön.

Varhainen puuttuminen voi kuitenkin olla myös kuntouttavaa toimintaa, joka pitää sisällään paljon korjaavaakin työtä vaativan tapahtumakokonaisuuden.[92] Varhaisen puuttumisen tarpeen tunnistaminen vaatii työntekijöiltä jatkuvaa havainnointia ja erilaisten signaalien tunnistamista. Tilanteet kouluissa ja oppilaitoksissa sisältävät moninaisia signaaleja, joista suuri määrä on niin sanottuja heikkoja signaaleja. Haasteena työntekijällä onkin poimia signaalien joukosta ne, jotka vahvistuisivat esim. haitalliseksi toiminnaksi ilman puuttumista. Ne ovat aikaista informaatiota tai muutoksen ensioireita.[93]

Keskeinen työväline varhaisessa puuttumisessa on työntekijän kokema subjektiivinen huoli lapsesta tai nuoresta. Subjektiivisen huolen perusta on se ainutlaatuinen kontaktitieto, joka kullakin lapsen tai nuoren kanssa tekemisissä olevalla henkilöllä on. Varhaisessa puuttumisessa keskeistä on luottaa omiin tunteisiinsa ja omaan huoleensa. Huoleen on tartuttava niin varhain kuin mahdollista, koska silloin mahdollisuudet ongelman ratkaisuun ja tukemiseen ovat vielä suuret. Varhaisella puuttumisella estetään ongelmien kärjistyminen ja kasautuminen sekä ehkäistään lapsen tai nuoren syrjäytymistä.[94]

Pieksämäen kaupungissa on laadittu Varhaisen tuen käsikirja 2012 osana Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyötä.[95] Käsikirjan on koonnut Lasten ja nuorten Pieksämäki -työryhmän nimeämä moniammatillinen työryhmä. Käsikirjan tarkoituksena on ollut tehdä näkyväksi ja jäsentää lapsille, nuorille ja perheille suunnattua varhaisen tuen työtä. Se on tarkoitettu sekä työntekijöille että esimiehille. Siinä kuvataan konkreettisesti varhaisen tuen ja puuttumisen tavoitteita, työmuotoja sekä niiden arviointia. Tavoitteena on työntekijöiden ammatillisuuden vahvistuminen, eri toimijoiden välinen yhteistyö ja uusien monialaisten toimintamallien kehittäminen. Käsikirja on nähtävillä sähköisenä versiona Pieksämäen kaupungin verkkosivuilla.

---

[92] Huhtanen 2007, 28–30
[93] Huhtanen 2007, 88–90
[94] Varpu, 2005, 7
[95] Varhaisen tuen käsikirja 2012. http://www.pieksamaki.fi/wp-content/uploads/kasikirjajulkinenversio.pdf

Huolen puheeksiottaminen

Huolen puheeksiottaminen on tapa ottaa asia puheeksi asiakasta kunnioittaen ja tukea tarjoten. Huolen puheeksiottaminen helpottaa ja varhaistaa huolen esille ottoa ja parantaa asiakasyhteistyötä. Työntekijä ottaa puheeksi oman huolensa sen sijaan, että puhuisi lapsen, nuoren tai perheen ongelmista.[96] Puheeksioton aikana tai sen jälkeen yleensä hahmottuu, selvitäänkö lapsen tai nuoren auttamiseksi työntekijän, koulun ja vanhempien yhteistoimin vai tarvitaanko lisätukea. Lapsen ja perheen tilanteen edistyminen voi kestää pitkäänkin ja saattaa edellyttää monenlaisia tukitoimia.[97]

Huolen vyöhykkeistö

Huolen vyöhykkeistö on lasten, nuorten, perheiden ja heidän kanssaan työskentelevien työntekijöiden yhteistyön väline. Huolen vyöhykkeistön avulla työntekijä jäsentää lapsen, nuoren ja hänen perheensä tilanteesta kokemaansa huolen astettaan, omien auttamismahdollisuuksiensa riittävyyttä sekä lisävoimavarojen (perheen läheiset, eri tahojen työntekijät) tarvetta. Se on apuväline avoimen yhteistyön kehittämiseksi perheiden kanssa ja sen tarkoituksena on auttaa selkiyttämään perheiden ja työntekijöiden keskinäistä yhteistyötä.[98]

Huolen vyöhykkeitä on neljä. Huolen vyöhykkeistöissä työntekijän lapsista ja nuorista kokema subjektiivinen huoli nähdään jatkumona, jonka ääripäässä on tilanne, jossa ei ole huolta ja toisessa päässä tilanne, jossa lapsen tai nuoren koetaan olevan välittömässä vaarassa. Huoli muuttuu, kasvaa tai vähenee, kun omat toimintamahdollisuudet lisääntyvät tai heikkenevät. Huolikartoituksessa ei luokitella lapsia, nuoria tai perheitä.[99]

Työntekijän/aikuisen kokeman, lasta/nuorta koskevan huolen vyöhykkeistö

EI HUOLTA	PIENI HUOLI		HUOLEN HARMAA VYÖHYKE		SUURI HUOLI	
1	2	3	4	5	6	7
Ei huolta lainkaan.	Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin vahva.	Huoli tai ihmettely käynyt toistuvasti mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin hyvä. Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta.	Huoli kasvaa; luottamus omiin mahdollisuuksiin heikkenee. Mielessä toivomus lisävoimavaroista ja kontrollin* lisäämisestä	Huoli tuntuva; omat voimavarat ehtymässä. Selvästi koettu lisävoimavarojen ja kontrollin lisäämisen tarve.	Huolta paljon ja jatkuvasti: lapsi/nuori vaarassa. Omat keinot loppumassa Lisävoimavaroja ja kontrollia saatava mukaan heti	Huoli erittäin suuri: lapsi/nuori välittömässä vaarassa. Omat keinot lopussa. Muutos lapsen tilanteeseen saatava heti

* kontrollilla tarkoitetaan tilanteen hallinnan lisäämistä rajoittamalla jotakin epätoivottavaa asiaa esim. päihteiden käyttöä

Kuva 4. Huolen vyöhykkeistö.

[96] Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2007
[97] Eriksson & Arnkil 2005, 40
[98] Eriksson & Arnkil 2005, 7
[99] Eriksson & Arnkil 2005, 7, 25–26

3.2 Monialainen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä ja sen toimintatavat Pieksämäellä

3.2.1 Monialainen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä

Yksittäisen opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään yksilökohtaisessa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.[100]

Asiantuntijaryhmään kuuluu opiskelijan ja huoltajan lisäksi, kulloisenkin tarpeen mukaan oppilaitoksen työntekijöitä, opiskeluhuollon kuraattori ja/tai psykologi, koulu- tai opiskeluterveydenhoitaja ja/tai koululääkäri. Ryhmään voi kuulua koulun työntekijöistä luokanopettaja/ luokanohjaaja/ ryhmänohjaaja, erityisopettaja, oppilaanohjaaja, tai muu siinä tilanteessa keskeinen opettaja.

Asiantuntijaryhmän kokoaa se, jolla huoli herää. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö sopii aikataulusta, hankkii oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksen/ kirjallisen luvan ja vastaa, että asian käsittely kirjataan oppilaan yksilölliseen opiskeluhuoltokertomukseen ja että se säilytetään lain vaatimalla tavalla opiskeluhuoltorekisterissä.[101]

Asiantuntijaryhmän työskentelyssä kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, että käsittelyaikana läsnä ovat vain ne henkilöt, joiden opetus ja opiskeluhuollon tehtävien toteuttamiseen käsiteltävä asia välittömästi kuuluu. Pienten lasten, esimerkiksi esiopetusikäisten ja alkuopetuksessa olevien osalta suostumuksen antaa huoltaja.

Opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän muodostaa jo kaksi eri alan asiantuntijaa, oppilaan/opiskelijan ja huoltajan kanssa. Kaksi tai useampi saman alan asiantuntijaa eivät täytä monialaisen asiantuntijaryhmän kriteeriä. Näin ollen esimerkiksi kahden opettajan, erityisopettajan, opinto-ohjaajan tai rehtorin käsitellessä oppilaan asiaa keskenään, kyseessä ei ole monialainen opiskeluhuollollinen asiantuntijaryhmä, koska kaikki jäsenet ovat opetushenkilöstöön kuuluvia. Myöskään kaksi koulu- tai opiskeluterveydenhuollon edustajaa ei täytä monialaisen asiantuntijaryhmän kriteeriä. Monialaiseen tapauskohtaisesti koottavaan asiantuntijaryhmään tulee kuulua opiskeluhuollon palveluja tuottavaa henkilöstöä.

Opettaja toimii työssään opetustehtävissä, sekä osallistuu opiskeluhuoltoon. Toimiessaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä yhteistyössä opiskeluhuoltohenkilöstön, eli kouluterveydenhuollon, psykologin tai kuraattorin kanssa, kyseessä on opiskeluhuolto. Oppimisen tuki, työrauhan ylläpitäminen ja kurinpidolliset asiat eivät ole yksilökohtaista opiskeluhuoltoa, vaan niihin sovelletaan koulutusta koskevia lakeja.

---

[100] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 14 § 4 mom. (1287/2013)
[101] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 14 § 4 mom. (1287/2013)

Rehtori ei kuulu automaattisesti virkansa ja asemansa perusteella yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteuttavaan tapauskohtaisesti koottavaan monialaiseen asiantuntijaryhmään. Rehtorin tehtäviin saattaa hänen asemansa vuoksi kuulua myös velvollisuus tehdä samaa opiskelijaa koskevia hallinnollisia päätöksiä esimerkiksi oppimisen tuesta tai kurinpidollisesta toimenpiteestä. Rehtorin päätökseen eivät saisi tällöin vaikuttaa opiskelijan tai huoltajan kokemana kielteisesti sellaiset seikat, joita rehtori on saanut tietoonsa monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenenä tai ryhmän kuulemana asiantuntijana.102 Tärkeää on varmistaa, että rehtori saa oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa tai salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään, on oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvilla oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja tämän lain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot[103].

3.2.2 Opiskelijan ja hänen laillisen edustajansa asema opiskeluhuollossa

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti.[104]

Huoltajan osallisuuden epääminen

Alaikäinen ja muu vajaavaltainen voi, ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhuoltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhuollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö.[105]

Oikeus opiskeluhuoltopalvelujen käyttöön

Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja[106].

---

[102] Uusi soveltamisohje oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädännön toteuttamisen tueksi. 2015.
[103] Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)
[104] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 18 § 1 mom. (1287/2013)
[105] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 18 § 2 mom. (1287/2013)
[106] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 18 § 3 mom. (1287/2013)

3.2.3 Yksittäistä opiskelijaa koskevan opiskeluhuoltoasian käsittely

Suullinen ja kirjallinen suostumus

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa **suostumukseen**[107]**.** Opiskelijan **yksilöidyllä kirjallisella** suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja taikka opiskelijan läheisiä. Jos alaikäisellä tai muutoin vajaavaltaisella ei ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja tai muu laillinen edustaja voi antaa siihen suostumuksen hänen sijastaan.[108]

Oikeus asiantuntijoiden käyttöön

Opiskeluhuoltoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa säädetään[109].

3.2.4 Tietojen kirjaaminen yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa

Opiskeluhuoltokertomukset

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskeluhuoltokertomukseen.[110] Kun 14 §:ssä tarkoitetussa opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään yksittäisen opiskelijan opiskeluhuollon tarvetta, ja suunnitellaan tukea, tai kun sen jäsenet toteuttavat jo suunniteltuja ja sovittuja yksilöllisiä opiskeluhuollon tukitoimia, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava opiskelijan opiskeluhuollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot opiskeluhuoltokertomukseen. Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat tehdä tällaisia kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä.

Opiskeluhuoltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi ja siihen kirjataan opiskelijan:

1) nimi, henkilötunnus, kotikunta sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot;
2) asian aihe, tausta ja vireillepanija;
3) tiedot asian käsittelystä monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuvat henkilöt ja heidän asemansa;
4) suunnitelma toimenpiteistä opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja niiden toteuttamisesta ja seurannasta vastaava tahot;

---

[107] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 19 § 1 mom. (1287/2013)
[108] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 19 § 2 mom. (1287/2013)
[109] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 19 § 3 mom. (1287/2013)
[110] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 20 § 3 mom. (377/2022)

5) opiskelijaa koskeva välttämätön tieto liittyen opiskeluhuollossa toteutettuihin ja toteutettaviin toimenpiteisiin;

6) kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammattinsa tai virka-asemansa.

Jos opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja annetaan henkilölle, joka ei osallistu opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen taikka niihin liittyviin tehtäviin, asiakirjaan on merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Pieksämäen kaupungin perusopetuksessa ja lukiossa opiskeluhuoltokertomukset kirjataan oppilaskohtaisesti sähköiseen opiskelun seurantajärjestelmään Wilmaan (oppilas-tukimuistiot). Opiskeluhuoltokertomuksen kirjaaja toimittaa kertomuksen aina paperisena mahdollisimman pian koulu-/oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltorekisterin vastuuhenkilölle. Opiskeluhuoltokertomuksia ei saa tallentaa omalle tietokoneelle tai muualle, vaan ne säilytetään ainoastaan opiskeluhuoltorekisterissä.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisteri

Koulutuksen järjestäjä ylläpitää rekisterinpitäjänä monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan oppilaitoksen toteuttamassa monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa laadittavat opiskeluhuoltokertomukset sekä muut siihen liittyvissä tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä opiskelijaa koskevat asiakirjat. Tällä hetkellä ei ole olemassa vielä virallista, valtakunnallista, sähköistä opiskeluhuoltorekisteriä.

Opiskeluhuoltorekisterit ovat koulu-/oppilaitoskohtaisia ja niitä säilytetään lukitussa tilassa kouluilla/oppilaitoksissa. Rekisterit koostuvat paperille tulostetuista opiskeluhuoltokertomuksista ja muista asiakirjoista. Rekisterin pitämisessä noudatetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sekä henkilötietolakia (523/1999). Opiskeluhuoltorekisterin pitäjinä kouluilla/oppilaitoksissa toimivat koulutuksen järjestäjän nimeämät vastuuhenkilöt, jotka määrittelevät tapauskohtaisesti käyttöoikeudet sanottuun rekisteriin tallennettaviin tietoihin.

Opiskeluhuoltorekisteriin sisältyvien tietojen salassapito

Opiskeluhuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat opiskelijaa taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.[111]

[111] Viranomaisten toiminnan julkisuuslaki (621/1999) 24 §:n 1 mom. 30

Oppilaitoksen henkilöstö, opiskeluhuoltopalveluja toteuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt taikka niiden toimeksiannosta tai muutoin niiden lukuun opiskeluhuollon toimenpiteisiin osallistuvat ammattihenkilöt, opetusharjoittelua suorittavat ja muut opetuksen tai yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteutukseen osallistuvat henkilöt taikka opetuksen ja koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet eivät saa antaa henkilölle, joka ei osallistu kyseisen opiskelijan yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon opiskeluhuoltorekisteriin sisältyviä tietoja tai muuten tietoonsa saamia opiskelijaa koskevia salassa pidettäviä tietoja, jos siihen ei ole:

1) asianomaisen henkilön tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen laillisen edustajansa kirjallista, yksilöityä suostumusta; taikka
2) tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä.

Oikeus poiketa salassapitovelvoitteista

Opiskeluhuoltoa koskevista salassapitovelvoitteista voidaan poiketa siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 7 luvussa säädetään, ellei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.[112]

Jos opiskelija siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan taikka, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta.[113]

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa polisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. [114]

---

[112] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § (1287/2013)
[113] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 23 § (1287/2013)
[114] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 14 § 4. mom. (274/2015)

Potilasasiakirjat

Opiskeluhuoltoa toteuttavat terveydenhuollon ammattihenkilöt kirjaavat opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot potilasasiakirjoihin, joiden käsittelystä säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisesti. [115] Potilasasiakirjat tallennetaan potilasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt hyvinvointialueen toimielin. Terveydenhuollon työntekijöillä on käytössä potilastietojärjestelmä LifeCare.

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjat

Opiskeluhuoltoa toteuttavat kuraattorit kirjaavat opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin, joiden käsittelystä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa[116] Opiskeluhuollon kuraattorin kirjaamisissa noudatetaan sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annettua lakia. [117] Asiakaskertomukset tallennetaan sosiaalihuollon asiakasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt hyvinvointialueen toimielin. [118] Pieksämäellä opiskeluhuollon kuraattoreilla on käytössään SosLifeCare-asiakastietojärjestelmä.

3.3 Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut

Velvollisuus yhteydenottoon[119]

Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon työntekijään, opiskeluhuollon kuraattoriin tai psykologiin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä 15 §:n 1 momentissa säädetyssä määräajassa. Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhuollon työntekijään, jollei 18 §:n 2 momentissa tai muussa laissa säädetä toisin.

3.3.1 Opiskeluhuollon psykologipalvelut

Opiskeluhuollon psykologipalveluilla tarkoitetaan psykologin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä oppilaiden perheiden ja muiden läheisten kanssa.
Yksittäiselle oppilaalle annettavilla psykologipalveluilla tuetaan oppilaan oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Psykologit tekevät työtä osa lähipalveluina ja osa etätyö- ja konsultoivan psykologin työotteella.

---

[115] Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992 12 §
[116] Laki asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
[117] Sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015
[118] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § (377/2022)
[119] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 § (1287/2013)

Opiskeluhuollon psykologi voi olla pyydettäessä mukana oppimisen tukitoimien suunnittelussa, mitä toteutetaan yhteistyössä opettajien, vanhempien ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Oppimisen tueksi voidaan tehdä psykologiset oppimisvalmiustutkimukset, jos suunnitellut tukitoimet oppimiseen seurannan jälkeen eivät kuvaudu riittävinä. Arvion tutkimuksien toteuttamisesta tekee koulupsykologi.

Psykologisilla oppimisvalmiustutkimuksilla pyritään selvittämään oppilaan haasteita, mutta myös vahvuuksia oppimisen alueella. Haasteena voivat olla esimerkiksi laaja-alaiset oppimisvaikeudet, hahmottamisen pulmat sekä kielelliset erityisvaikeudet. Opiskelijahuollon psykologin luokse voi hakeutua mm. seuraavissa asioissa:

1) Oppimisvaikeudet

Tavoitteena on mahdollisuuksien mukaan luoda oppilaille heidän oppimisedellytyksiään parhaiten vastaavat opetusjärjestelyt. Mikäli huoltajilla herää huolta liittyen lapsen oppimiseen, on heidän hyvä aloittaa keskustelemalla tilanteesta opettajan kanssa.

Milloin psykologisiin oppimisvalmiustutkimuksiin:

- lapsen suoriutuminen on kokonaisvaltaisesti yleisheikkoa, lapsi tarvitsee lähetteen kuntoutusta tai tarkempia tutkimuksia varten
- lapsi suoriutuu systemaattisesti luokkatasoaan heikommin; ei saavuta luokkatason oppimistavoitteita edes välttävästi
- lapsen pulmista ei muodostu muun tiedon pohjalta yhtenäistä kuvaa
- tarkkaavaisuus- ja keskittymispulmat sekä omantoiminnanohjauksen pulmat, joihin liittyy oppimisvaikeuksia
- kotona läksyjen teossa kuluu kohtuuttomasti aikaa (useampi tunti) ja lapsi on kiukkuinen, turhautunut ja itkuinen
- suunnitellut oppimisen tukitoimet eivät kuvaudu riittävinä ja niiden suunnitteluun toivotaan apua

Milloin ei tutkimuksiin:

- ensin kokeiltava oppimisen tukitoimia ja todettava niiden riittämättömyys
- puhdas lukivaikeus
- keskittymisvaikeudet ilman oppimisvaikeuksia, jolloin edetään tarkkaavuuden hoitopolun mukaisesti.

2) Tunne-elämä

Opiskeluhuollon psykologi tarjoaa myös lyhytaikaista keskusteluapua ja tunne-elämän arviokäyntejä (n.3–4 käyntiä). Oppilas voi hakeutua opiskeluhuollon psykologin luo oma-aloitteisesti, huoltajien, opettajien, terveydenhoitajan, koulukuraattorin tai muun tahon ohjaamana. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskusteluun psykologin kanssa henkilökohtaisesti viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä, kiireellisissä tapauksissa samana tai seuraavana työpäivänä. Psykologi tekee työtä tarvittaessa myös yhdessä työparin kanssa.

Koulupsykologi ohjaa oppilasta ja hänen perhettään tarvittaessa muiden tukipalveluiden piiriin. Tunne-elämään liittyvissä ongelmissa voivat huoltajat ottaa yhteyttä myös suoraan mielenterveys- ja riippuvuuspalveluihin palveluluukun kautta tai kasvatus- ja perheneuvontaan perheneuvon kautta. Opiskeluhuollon psykologi toimii tiiviissä yhteistyössä huoltajien kanssa.

3.3.2 Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut

Opiskeluhuollon kuraattoripalveluilla tarkoitetaan kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä oppilaiden ja opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa. Yksittäiselle oppilaalle annettavilla kuraattoripalveluilla tuetaan oppilaan/opiskelijan oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Opiskeluhuollon kuraattorityön painotus on varhaisessa tuessa. Kuraattorin tehtävänä on oppilaiden/opiskelijoiden kokonaistilanteen arviointi sekä oppilaan sekä oppilasryhmien tukeminen kouluissa ja oppilaitoksissa mm. tukikeskustelujen ja toiminnallisten menetelmien avulla. Kuraattori toimii tiiviissä yhteistyössä huoltajien kanssa.

Oppilas voi hakeutua kuraattorin luo oma-aloitteisesti, huoltajien, opettajien, opiskeluhuollon psykologin, terveydenhoitajan tai muun tahon ohjaamana. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskusteluun kuraattorin kanssa henkilökohtaisesti viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä, kiireellisissä tapauksissa samana tai seuraavana työpäivänä.

Opiskeluhuollon kuraattorin luokse voi hakeutua mm. seuraavissa asioissa:

1) **Sosiaaliset suhteet**
- vaikeudet suhteissa kavereihin, toisiin oppilaisiin ja opettajiin
- koulukiusaaminen
- vaikeudet sosiaalisissa taidoissa
- yksinäisyys ja syrjään vetäytyminen
- itsetunto

2) **Koulutyöskentely**
- luvattomat/ runsaat poissaolot
- heikko kiinnostus koulutyöhön
- luokan ilmapiiri

3) **Käyttäytyminen**
- levottomuus ja työrauhaongelmat
- vaikeudet oman toiminnan ohjauksessa

4) **Tunne-elämä**
- alakuloisuus, suru, masennus
- jännitys ja pelko

- stressi ja uupumus
- itsetuhoisuus ja vihamielisyys

5) **Perheeseen liittyvät asiat**

- ristiriidat kotona
- muutokset perhesuhteissa
- läheisen kuolema tai sairastuminen
- päihteiden käyttö tai väkivalta
- huolenpitoon liittyvät huolet

6) **Siirtymävaiheet**

- alakoulusta yläkouluun
- yläkoulusta jatko-opintoihin
- lukiosta ja ammatillisista opinnoista jatko-opintoihin / työelämään

Lukiossa työn keskeiset tehtäväalueet ovat ennaltaehkäisevässä, yksilöllisessä asiakastyössä ja moniammatillisessa yhteistyössä oppilaitoksen sisäisten ja ulkoisten verkostojen kanssa. Sosiaalialan asiantuntijana kuraattori tuo opiskeluhuollon toimintaan kokonaisvaltaisen näkemyksen opiskelijan elämäntilanteesta. Sosiaalisten ongelmien tunnistaminen, arviointi ja niihin puuttuminen on olennainen osa oppilaitoksen sosiaalityötä. Kuraattorilla on tietämys erilaisista palvelujärjestelmistä, tukipalveluista, hoitoon ohjausmalleista sekä valmius vastata myös kriisitilanteisiin.

Kuraattorin työssä kiinnitetään huomiota opiskelijoiden arjen sujumiseen, toimintakykyyn ja vuorovaikutussuhteisiin. Kuraattori kohtaa opiskelijoiden kanssa kasvuun, kehitykseen ja identiteetin rakentumiseen liittyviä kysymyksiä, päihde- ja mielenterveysongelmia, ihmissuhdeongelmia, arkisen elämänhallinnan pulmia, kuten talous- ja velka-asioita, asumiseen liittyviä haasteita sekä erilaisia rikosasioita ja väkivallan erilaisia muotoja. Kuraattorin tehtävänä on saada opiskelijaa tukevia resursseja ja verkostoja toimimaan yhdessä opiskelijan hyvinvoinnin tukemiseksi.

Lukiossa kuraattori toimii oppilaitoksen kriisiryhmän jäsenenä ja on suunnittelemassa ja toteuttamassa tarvittavia toimenpiteitä. Turvallisen arjen toteutumista oppilaitoksessa ohjaavat osaltaan poissaoloihin, kiusaamis-, väkivalta-, päihde- ja kriisitilanteisiin laaditut toimintamallit. Kuraattori osallistuu niiden laadintaan, päivittämiseen ja soveltamiseen oppilaitoksessa. Opiskelijoiden osallisuutta kuraattori tukee olemalla mukana oppilaitoksen erilaisissa työryhmissä ja hankkeissa, jotka lisäävät opiskelijoiden hyvinvointia esim. hyvinvointitapahtumien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Kuraattori toimii opiskelijan edunmukaisesti, jolloin opiskelijan sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeet huomioidaan ja opiskelija tulee kuulluksi itseään koskevissa asioissa. Kuraattorilla on ammattieettinen vastuu omasta toiminnastaan. Kuraattorin työssä korostuu entisestään reflektiivinen työote ja reagoiminen yhteiskunnallisiin sekä nuorten elämässä tapahtuviin muutoksiin.

3.4 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollolla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaista kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuollolla mainitun lain 17 §:n mukaista opiskeluterveydenhuoltoa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa säännellään tarkemmin terveydenhuoltolain nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella (338/2011).
Asetuksen tarkoituksena on varmistaa, että oppilaiden ja heidän perheidensä sekä opiskelijoiden terveysneuvonta ja terveystarkastukset ovat suunnitelmallisia, tasoltaan yhtenäisiä ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri.[120]

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, opettajien ja opiskeluhuollon muun henkilöstön kanssa. Tavoitteena on löytää yksittäisten oppilaiden kasvun ja kehityksen poikkeamat sekä hyvinvoinnin vaaratekijät mahdollisimman varhain tarvittavia jatkotoimenpiteitä ja tukea varten.

3.4.1. Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Se on lakisääteistä ja maksutonta perusterveydenhuollon ehkäisevää palvelua, jota on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana koululta. Huoltajat voivat ottaa yhteyttä ja varata ajan oppilaan terveyttä ja hyvinvointia koskevissa asioissa puhelimitse tai Wilman kautta. Kouluterveydenhuollon tavoitteena on tukea jokaisen oppilaan mahdollisimman tervettä kasvua ja kehitystä, hyvää oloa ja toimintakykyä sekä siten luoda pohjaa terveelle aikuisuudelle. Kouluterveydenhuollossa terveyttä edistetään yhdessä lapsen, nuoren ja heidän perheidensä kanssa. Kunkin lapsen, nuoren ja perheen omia yksilöllisiä voimavaroja vahvistetaan ja tuetaan.

Tavoitteena on ennaltaehkäistä sairauksien syntymistä ja ohjata oppilasta hoitoon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä tukea oppilaan omaa vastuuta omasta terveydestään. Kouluterveydenhuolto edistää terveyttä terveysneuvonnan keinoin, tunnistaa terveyttä suojaavia tekijöitä ja vahvistaa niitä. Kouluterveydenhuollossa korostetaan kodin, koulun ja kouluterveydenhuollon yhteistyön merkitystä. Tavoitteena on myös koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja huoltajien kanssa.[121]Koululaisen terveydentilaa seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Terveydenhoitajat tapaavat lapset ja nuoret vuosittain. Terveystarkastuksissa ja vastaanotoilla selvitetään oppilaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioita ja keskustellaan perheen terveystottumuksista.

---

[120] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 8 § (1287/2013)
[121] Terveydenhuoltolaki 16§ (1326/2010), Valtioneuvoston asetus (338/2011)

Luokilla 1, 5 ja 8 tehdään laaja-alaiset terveystarkastukset, johon sisältyy terveydenhoitajan tekemän tarkastuksen lisäksi lääkärintarkastus sekä vanhempien tapaaminen ja haastattelu. Perheen hyvinvoinnin selvittäminen tarkoittaa perehtymistä perheen elinoloihin, vanhempien hyvinvointiin, terveyteen ja terveystottumuksiin, perheen sisäiseen vuorovaikutukseen sekä sisarusten keskinäisiin suhteisiin ja vointiin. [122]

Terveystarkastuksista annetaan vanhemmille joko suullinen tai kirjallinen palaute. Terveystarkastuksia voidaan järjestää yksilöllisen tarpeen mukaan myös muina ajankohtina.
Lisäksi lapsilla, nuorilla ja heidän perheillään on mahdollisuus hakeutua terveydenhoitajan vastaanotolle yksilöllisten tarpeidensa ja elämäntilanteensa mukaan. Oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltään vaivaavista asioista.

Koulupäivän tai koulumatkan aikana tapahtuneen tapaturman sattuessa tai oppilaan äkillisesti sairastuessa ensiapu annetaan koululla ja otetaan yhteyttä vanhempiin, jotka huolehtivat lapsensa tarvittaessa jatkohoitoon terveyskeskukseen. Myös mikäli sairas lapsi tarvitsee lääkärin tai terveydenhoitajan arviota tai hoitoa, hakeudutaan terveyskeskukseen huoltajan kanssa. Lapsen pitkäaikaissairauksien hoito ja seuranta kuuluvat terveyskeskukselle.

Kouluterveydenhoitajan yhteystiedot on jaettu vanhemmille. Kouluterveydenhuollon asioissa palvelee myös Palveluluukku, puh 015 7447744. Palveluluukkuun saa yhteyden myös CHAT- palvelun kautta.

3.4.2 Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon perustehtävänä on edistää opiskelijoiden terveyttä, vastata heidän sairauksiensa hoidon järjestämisestä ja valvoa heidän opiskeluympäristönsä terveydellisiä oloja. Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö on perehtynyt opiskelevien nuorten ja nuorten aikuisten kehitysvaiheisiin, terveysriskeihin ja opiskelukykyyn liittyviin asioihin sekä opiskeltavan ammatin erityispiirteisiin. Opiskeluterveydenhuolto huolehtii Pieksämäellä sijaitsevien oppilaitoksien opiskelijoiden terveyden- ja sairaanhoidosta. Opiskeluterveydenhuollon palveluihin ovat oikeutettuja opiskelijat, jotka opiskelevat vähintään kaksi kuukautta päätoimisesti ammattikorkeakoulussa, toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa, ammatillisessa aikuiskoulutuksessa tai lukiossa.[123] Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan työssäoppimisen ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.[124] Opiskeluterveydenhuollon palvelut eivät koske oppisopimus- eivätkä iltaopiskelijoita.

---

[122] Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja terveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 6 § (338/2011)
[123] Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 11 § (338/2011)
[124] Terveydenhuoltolaki 17 § (1293/2013)

Opiskelijalla on mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon esimerkiksi puhelimitse. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito on järjestetty terveydenhuoltolain 51 §:n mukaisesti.[125] Terveydenhoitaja tekee hoidon tarpeen arvioinnin viimeistään kolmantena arkipäivänä siitä, kun opiskelija on ottanut yhteyden, jollei arviota ole voitu tehdä ensimmäisen yhteydenoton aikana.

Syyskuun alussa 2026 opiskeluterveydenhuollossa otetaan käyttöön sähköinen terveyskysely, jonka avulla terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi opiskelijoiden terveystarkastuksen tarvetta ja ajankohtaa. Terveyskysely auttaa kohdistamaan toisen asteen opiskelijoiden terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen ja kiireellisyyden mukaisesti.

Oppivelvollisuusikäisten toisen asteen opiskelijoiden terveystarkastukset järjestetään joko ensimmäisenä tai toisena vuonna terveyskyselyn vastausten perusteella. Yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden terveystarkastus tehdään tarpeen mukaan. Opiskelijalla on aina oikeus hakeutua opiskeluterveydenhuollon palveluihin riippumatta sähköisestä terveyskyselystä – tämä oikeus perustuu oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin.

Puolustusvoimien ennakkoterveystarkastus sisältyy jatkossa 18-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tarkastukseen. Vuodesta 2027 alkaen terveystarkastukset ja niihin sisältyvä palveluskelpoisuuden arviointi tehdään koko ikäluokalle samanaikaisesti. Naisilta pyydetään erikseen suostumus palveluskelpoisuusarvioinnin sisällyttämiseen tarkastukseen. Ennakkoterveystarkastuksen tekee opiskeluterveydenhuollossa se hyvinvointialue, jossa opiskelijan oppilaitos sijaitsee. Sähköistä terveyskyselyä hyödynnetään myös palveluskelpoisuusarviota koskevan ehdotuksen laatimisessa. [126]

3.4.3 Koululääkäri- ja opiskeluterveydenhuollon lääkäri

Lääkäri vastaa lääketieteellisenä asiantuntijana koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta ja osallistuu opetussuunnitelman valmisteluun, oppilashuoltotyöryhmän toimintaan, terveystiedon opetukseen sekä koulun sisäiseen ja ulkoiseen arviointiin. Yhteistyössä terveydenhoitajan kanssa hän huolehtii terveystarkastuksista ja kouluympäristön terveyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastamisesta.

Lääkäri vastaa koulutyöhön ja opiskeluun liittyvistä lääkärinlausunnoista, lääketieteellisen asiantuntemuksen tuomisesta oppilashuoltoryhmään ja terveystiedon opetukseen sekä pitkäaikaissairaiden ja vammaisten oppilaiden hoito- ja kuntoutussuunnitelmien sovittamisesta yhteen koulutyön kanssa.

---

[125] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 17 § (1287/2013)
[126] Sosiaali- ja terveysministeriö. https://stm.fi/-/muutoksia-lasten-ja-nuorten-terveystarkastuksia-koskevaan-lainsaadantoon

Lääkäri toimii terveydenhoitajan työparina ja on konsultoitavissa myös silloin, kun ei ole varsinaisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävissä. Kouluterveydenhuollon lääkärin tehtävät voivat liittyä kouluyhteisöön, yksittäiseen oppilaaseen tai moniammatilliseen yhteistyöhön koulussa tai laajemmin kunnassa ja palvelujärjestelmässä. Koululääkärin vastaanotoista sovitaan aina terveydenhoitajan kanssa.

Lääkäri tapaa oppilaat laajoissa terveystarkastuksissa 1.-, 5.- ja 8.-luokilla. Koululääkärin työhön kuuluvat tarpeen mukaiset lisä- ja seurantakäynnit, koulunkäyntiin vaikuttavien terveysongelmien selvittely, fyysiseen ja psyykkiseen kasvuun ja kehitykseen liittyvien pulmien jatkoselvittely ja koulunkäyntiin liittyvät lääkärinlausunnot. Koululääkäri osallistuu lapsen/nuoren tarkkaamattomuuden ja keskittymisvaikeuksien arviointiin, voi tehdä diagnoosin ja aloittaa lääkityksen.

Opiskeluterveydenhuollossa lääkärin vastaanotto toimii ajanvarauksella. Opiskeluterveydenhuollon lääkärin työ sisältää terveystarkastusten lisäksi terveydenhoitajan varaamat vastaanotot ja yhteisneuvottelut sekä tavoitettavissa olemisen työpäivinä terveydenhoitajan konsultaatioita varten. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä muiden hoitotahojen kanssa tai ohjataan asiakkaita mielenterveys-, päihde- ja seksuaaliterveyspalveluihin.

Terveydentilan selvittelyissä sekä mm. mielenterveysongelmissa, keskittymishäiriöissä sekä muissa neuropsykologisissa asioissa/ongelmissa koulun tulee ohjata oppilaat koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Alustavat selvitykset ja tutkimukset suoritetaan koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, josta opiskelijat ohjataan tarvittaessa lisätutkimuksiin ja erikoissairaanhoidon selvityksiin. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla on käytössään alustavia selvityksiä varten tiedot terveystarkastuksista ja näin ollen voidaan ottaa kantaa myös oppilaan jaksamiseen ja selviytymiseen koulussa ja tehdä yhteistyötä opettajien/koulun kanssa oppilaan mahdollisten erityistarpeiden huomioimiseksi.

3.5 Suun terveydenhuolto [127]

Suun terveystarkastuksen voi tehdä oppilaalle suun terveydenhuollon ammattilainen eli hammaslääkäri, suuhygienisti tai hammashoitaja asetuksen ohjeiden mukaan (asetus 380/2009) koko ikäluokan kattavina määräaikaistarkastuksina sekä yksilölliseen tarpeeseen perustuvina terveystarkastuksina. Tarkastuksissa selvitetään suun terveydentila, kehitys ja hoidon tarve ja tehdään tarvittaessa henkilökohtainen terveyssuunnitelma.

[127] Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 11 § (338/2011)

Oppilaalle tehtävät suun määräaikaistarkastukset sisältävät suuhygienistin ja tarpeen mukaiset hammaslääkärin terveystarkastukset, mukaan lukien erikoisalakohtaiset suun tutkimukset. Lapselle, jolla on erityinen riski sairastua suusairauksiin, on järjestettävä tehostettu ehkäisevä suun terveydenhuolto ja yksilöllisesti määritellyt terveystarkastukset.

Suun terveystarkastus on 6-vuoden iässä sekä ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella luokalla ja vähintään kerran opiskeluaikana. Työntekijöiden tulee pyrkiä selvittämään määräaikaisista terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarve.

Tarkastuksessa seurataan ikävaiheen ja yksilöllisen tarpeen mukaan kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Suun terveystarkastuksissa selvitetään suun terveydentila, sen kehitys ja hoidon tarve ja tehdään tarvittaessa henkilökohtainen terveyssuunnitelma.

3.6 Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Oppilaiden sairauden vuoksi tarvitsema tuki ja hoito koulussa voi olla monenlaista. Erityisruokavalioiden ja lääkitysten lisäksi voidaan tarvita muuta tukea, hoitoa tai apuvälineitä. Aisti- tai kehitysvammaisten oppilaiden tuen tarpeet ovat ilmeiset. Diabeetikot ovat hoidon ja tuen tarpeessa, samoin epilepsiaa, vaikeaa allergiaa tai muita pitkäaikaissairauksia sairastavat lapset ja nuoret. Runsaasti yksilöllisiä tuen tarpeita voi myös olla psyykkisesti oireilevilla oppilailla, kuten esimerkiksi depressio-, paniikkihäiriö- tai syömishäiriöoireisilla sekä lapsilla ja nuorilla, joilla on neuropsykiatrinen häiriö kuten ADHD tai Aspergerin oireyhtymä.

Oppilaan terveyden ja sairauden hoitoon liittyviin tuen tarpeisiin suunnitellaan koulussa yksilölliset tukimuodot. Kouluyhteisön hyvinvoinnin lisäksi opiskeluhuollossa huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa. Oppilaan tarvitseman lääkityksen toteuttaminen sekä hoidon tukeminen koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, oppilaan, kouluterveydenhuollon, muun koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa suullisesti ja kirjallisesti. Kouluterveydenhuollolla on kokonaisvastuu oppilaan koulunkäyntiin vaikuttavista terveyteen liittyvistä asioista. Kouluterveydenhuollon tulee olla aina tietoinen oppilaan yhteyksistä erikoissairaanhoitoon, saamastaan hoidosta, lääkityksistä sekä tehdyistä tutkimuksista.

Terveydenhoitajan ja lääkärin ikäkausitarkastuksissa tai huoltajan yhteydenoton perusteella selvitetään lapsen/nuoren erityisruokavalion tarpeellisuus. Erityisruokavalion tarpeen arvioi ravitsemusterapeutti tai lääkäri. Erityisruokavaliotodistus tehdään, kun erityisruokavalion tarve todetaan tai ennen edellisen todistuksen määräajan päättymistä (erityisruokavaliotodistus on pysyvä elinikäisissä erityisruokavalioissa, esim. keliakia). Huoltaja toimittaa todistuksen varhaiskasvatukseen tai koulun keittiölle.

Huoltajalla on vastuu informoida ruokavaliomuutoksista ja allergiaepäilystä terveydenhoitajaa. Nämä tarkastetaan oppilaalta ja huoltajalta terveystarkastuksen yhteydessä vuosittain. Kansallisen allergiaohjelman mukaisesti lievään allergiaan riittää itsehoito ja seuranta, mutta erityisruokavaliota oppilaitoksessa ei tarvita.

Oppilaan koulupäivän aikana tarvitsemasta yksilöllisestä ravitsemuksesta, hoidosta, tuesta ja seurannasta sovitaan yhdessä oppilaan, perheen sekä terveydenhuollon ja opetustoimen edustajien kanssa. Hyviä kokemuksia on saatu kaikkien näiden tahojen yhteistapaamisesta tuen tai hoidon suunnittelemiseksi. Tarvittaessa voidaan konsultoida tai kutsua mukaan lapsen tai nuoren hoidosta tai kuntoutuksesta vastaavia terveydenhuollon ammattilaisia. Pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten kohdalla on tarkoituksenmukaista ajoittain kokoontua arvioimaan tuen ja hoidon sujuvuutta eri tahojen näkökulmista.

Sovituista asioista, kuten mitä tukea tai hoitoa annetaan, kuka sen antaa ja miten tarvittava seuranta järjestetään, tehdään kirjallinen suunnitelma ja tieto suunnitelman laatimisesta kirjataan myös kouluterveydenhuollon potilasasiakirjoihin. Suunnitelmaa tehtäessä huomioidaan oppilaan sairauden hoidosta vastaavan tahon ohjeet sekä kansalliset ja paikalliset kouluterveydenhuollolle ja opetustoimelle annetut menettelytapaohjeet.

3.7 Opiskeluhuollon tarkkaavuusvastaanotto

Vastaanotolle ohjautuminen

Jos huoli lapsen tai nuoren tarkkaavuudesta tai keskittymisestä herää koulun tai terveydenhuollon ammattilaisella, vanhemmalla tai oppilaalla itsellään järjestetään koululla opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän palaveri. Palaveriin kutsutaan oppilaan ja huoltajan suostumuksella kokonaistilanteen kannalta olennaiset henkilöt.

Palaverissa:

Keskustellaan lapsen/nuoren kokonaistilanteesta.
Koulun ja perheen tukitoimet aloitetaan tai vahvistetaan jo olemassa olevia tukitoimia.

Palaverin jälkeen:

Seurataan tukitoimien vaikutuksia vähintään 3kk ajan.
Mikäli näiden toimien jälkeen huoli tarkkaavuudesta jatkuu, järjestetään tarvittaessa uusi palaveri jatkotutkimusten arvioimiseksi.
Jatkoselvittelyt koulupsykologin ja/tai tarkkaavuussairaanhoitajan toimesta. Jos selvittelyiden jälkeen tarvitaan lääkärin diagnostinen arvio, oppilas ohjataan tarkkaavuusvastaanotolle.

Mitä vastaanotolla tapahtuu?

Vastaanotolla tehdään lääkärin toimesta arvio lapsen/nuoren kokonaistilanteesta, tarvittaessa ADHD:n diagnoosi ja hoito- ja kuntoutussuunnitelmat sekä tarpeenmukainen alkuvaiheen hoidon seuranta. Pieksämäen vastaanotto Pieksämäen sosiaali- ja terveyskeskus, Neuvola, 2.kerros, Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

2. asteen opiskelijat hoidetaan pääsääntöisesti oppilaitosten opiskeluterveydenhuollon vastaanotoilla. Savonlinnassa alle 18-vuotiaita opiskelijoita voidaan tarvittaessa ohjata myös tarkkaavuusvastaanotolle. Vastaanotoilla toimivat työparina lääkäri ja terveydenhoitaja.

3.8 Lasten ja nuorten terapiatakuu

Lasten ja nuorten terapiatakuu tuli voimaan 1.5.2025. Lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten tulee päästä tiettyihin mielenterveyspalveluihin viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun tarve on todettu. Apu on maksutonta. Terapiatakuu koskee lyhytpsykoterapiaa terveydenhuollossa sekä määrämuotoisia lyhytinterventioita sosiaalihuollossa ja terveydenhuollossa. Hyvinvointialue päättää, annetaanko opiskeluhuoltopalveluissa ja missä niistä takuun piiriin kuuluvia määrämuotoisia lyhytinterventioita.

3.9 Yhteistyö oppimisen tuen, jopon, aikuisperusopetuksen ja valmistavan opetuksen yhteydessä

Opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteleman perusopetuslain muutoksen seurauksena oppimisen tuki uudistuu esi- ja perusopetuksessa. Uudistus perustuu pääministeri Orpon hallitusohjelmaan. Laki perusopetuslain muuttamisesta (1090/2024) on hyväksytty 30.12.2024 ja lainsäädännön muutos tulee pääosin voimaan 1.8.2025.

Kuva 5. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.

Aikaisempaan tuen tasoihin perustuvan järjestelmän sijaan jatkossa säädetään konkreettisista tukimuodoista ja tukitoimista. Oppilaan saaman tuen suunnittelu ja päätöksenteko perustuu jatkossa konkreettisiin tukimuotoihin ja tukitoimiin, ei hallinnollisiin tuen tasoihin. Tukimuotojen ja tukitoimien toteutuksessa korostuu nykyistä vahvemmin suunnitelmallisuus ja ennakointi. [128]

Samanaikaisopetuksen ja opetushenkilöstön keskinäisen yhteistyön merkitys painottuu tuen toteutuksessa. Uudistuksen pääpaino on ryhmäkohtaisissa tukimuodoissa. Nämä muuttavat tuen painopistettä selvästi ennaltaehkäisevään suuntaan. Uudistuksen myötä vahvistetaan opetuksen laatua ja opetusryhmien työrauhaa lisäämällä myös pienryhmäopetusta jokaiseen kouluun. Pienryhmässä annettava opetus sisältyy sekä ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin että oppilaskohtaisiin tukitoimiin.

Oppilaskohtaisen tuen arviointi [129]

Tuen tarpeen arvioinnissa selvitetään:

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve
- opintojen etenemisen tilanne ja aiemmat (ryhmäkohtaiset) tukimuodot
- oppilaan edun mukaiset oppilasta parhaiten tukevat tukitoimet

Osana arviointia selvitetään tukitoimien lisäksi tarve oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Oppilaskohtaisten tukitoimien arviointi tehdään järjestettäessä opetusta oppilaalle, jolle ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät ole riittäviä. Lisäksi arviointi tehdään järjestettäessä opetusta oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella. Oppilaan omat mielipiteet tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle tulee antaa mahdollisuus osallistua arviointiin. Tuen tarpeen arviointi ei edellytä erillistä arvioasiakirjan tuottamista.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä moniammatillinen yhteistyö[130]

Uudistus selkeyttää sitä, milloin moniammatillista yhteistyötä tehdään oppimisen tuen osalta. Moniammatillisen työn rooli ei vähene, mutta aloite on kouluilla/opettajilla; ei laissa säädetty velvollisuus.

- Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi edellyttää moniammatillista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa ja pyydettäessä opettajien lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat (20 d §)

[128] Perusopetuslaki ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014), perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014)
[129] Laki perusopetuslain muuttamisesta 20 d § (1090/2024)
[130] Laki perusopetuslain muuttamisesta 20 c §, 20 d § (1090/2024)

- Moniammatillinen yhteistyö voi tukea oppilaan tuen suunnittelemista, mutta ei ole edellytys sen toteutumiselle (20 c §)
- Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä moniammatillinen yhteistyö ei ole (yhteisöllistä ja yksilökohtaista) opiskeluhuoltoa, josta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. (1287/2913)

Opetushallitus on päivittänyt **lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet oppimisen tuen ja erityisopetuksen osalta uudistetun lukiolain mukaisiksi.** Muutokset astuivat voimaan 1.8.2025. Oppimisen tuen uudistuksen seurauksena lukiolaisten oikeus oppimisen tukeen vahvistuu ja oikeus erityisopetukseen täsmentyy.[131]

Lukiokoulutuksessa painotetaan opiskelijan oikeutta saada heti tarpeen ilmetessä oppimisen tukea eli tukiopetusta, ohjausta ja muuta tukea. Opiskelijalla on oikeus saada erityisopetusta, jos oppimisen tuki ei ole riittävää ja hänellä on oppimisvaikeus, sairaus, vamma tai muu niihin rinnastettava syy. Erityisopetuksesta tehdään jatkossa kirjallinen hallintopäätös. Lukiokoulutuksessa arvioidaan syksyn alussa oppimisen tuen tai erityisopetuksen tarve niillä opiskelijoilla, joilla on ollut erityisen tuen päätös perusopetuksen päättyessä[132]

Pieksämäen lukiossa kaikki opiskelijat tekevät lukiseulan ja matematiikan alkukartoituksen lukio-opintojen alussa. Lähtötasotestausta pyritään tekemään myös kielten ja reaaliaineiden ensimmäisillä opintojaksoilla. [133]

Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.[134]

Jos opiskelija siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan taikka, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta.[135]

---

[131] Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019- ePerusteet luku 4.2.1, Lukiolaki 28 §, 28 a §, 28 b § (714/2018)
[132] Opetushallitus: Lukion oppimisen tuki ja erityisopetus uudistuvat: Oikeus tukeen vahvistuu. Lukiolaki 714/201828, 28 a § ja 28 b §, Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019-ePerusteet, luvut 4.2.1. Oppimisen tuki ja luku 4.2.2 erityisopetus
[133] Pieksämäen lukion opinto-opas https://pieksamaenlukio.fi/web/zine/97/article-16806
[134] Laki perusopetuslain muuttamisesta 40 § 1288/2013
[135] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § (1287/2013)

Joustava perusopetus

Joustavassa perusopetuksessa:

- opetus sovitetaan oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin ja tilanteisiin
- perustuu toiminnalliseen ja työpainotteiseen opiskeluun
- mahdollisuus suorittaa peruskoulun oppimäärää osin työpaikkaopiskeluna ja tutustua erilaisiin ammatteihin ja työtehtäviin
- keskeisenä ideana moniammatillinen yhteistyö, verkostoituminen
- varhainen puuttuminen ongelmiin
- tavoitteena kehittää joustavia ja yksilöllisiä opetusmenetelmiä ja toimintatapoja vastaamaan tämän päivän haasteisiin
- jokaisella oppilaalla koulun päätyttyä jatkosuunnitelma

Toiminta on tarkoitettu sellaisille 8.–9. -luokkalaisille oppilaille, jotka hyötyvät pienryhmäopetuksesta sekä toiminnallisuudesta. Joustavaan perusopetukseen otettavan oppilaan tulee yhdessä huoltajansa kanssa sitoutua toimintaan. Oppilaan on pystyttävä jonkinasteiseen itsenäiseen työskentelyyn ja aktiivisuuteen, jotta hän hyötyy työssäoppimisesta. Oppilaan tulee olla motivoitunut tekemään parhaansa niin koulussa kuin työssäoppimisessa.

Opetuksen järjestäminen:

a) **opiskelu koulussa**

- opiskelu pienryhmässä opetussuunnitelman mukaisesti, mutta opetusta leimaa joustavuus ja yksilöllisyys (oma oppimissuunnitelma)

- oman opinto-ohjelman pohjana ovat ne tiedot ja taidot, jotka hän on yleisopetuksen tavoitteiden mukaisesti saavuttanut ennen siirtymistään Jopo-luokalle

- opiskelu monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksikäyttäen

b) **työpaikkaopiskelu**

- opiskelu todellisessa työympäristössä

- työpaikkaohjaaja – ohjausta ja opastusta

- työpaikkatehtävät

- raportit, portfoliot

- arviointi ja todistus työpaikkaopiskelusta

c) **leirikoulut, luonto**

d) **vierailut** – yritykset, julkiset toimipaikat

e) **yhteistyö** 2. asteen ammatilliset oppilaitokset (mm. Esedu, Seurakunta opisto, Diak)

Jopo-opiskelijat ovat oikeutettuja opiskeluhuoltoon. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetään perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetussa opetuksessa olevan oppilaan olevan oppilaan oikeudesta opiskeluhuoltoon[136].

[136] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1 § (1287/2013)

Aikuisten perusopetus[137]

Perusopetuksen koko oppimäärää aikuisten perusopetuksen perusteiden mukaan opiskeleviin (tutkintotavoitteiset opiskelijat) sovelletaan oppilas- ja opiskelijahuoltolakia.[138] Opiskeluhuollon järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan soveltuvin osin samoja periaatteita kuin oppivelvollisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätään (Määräys 104/011/2014).

Aikuisten perusopetukseen osallistuvalla opiskelijalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhuolto. Opiskeluhuollon kokonaisuus muodostuu opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukaisesta opiskeluhuollosta sekä opiskeluhuollon palveluista, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena. Opiskeluhuollossa noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Perusopetukseen valmistava opetus[139]

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu kaikille niille esi- ja perusopetusikäisille maahanmuuttotaustaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia esi- tai perusopetuksessa opiskeluun. Opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahan muuttaneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttotaustaiset lapset ja nuoret. Opetukseen osallistuminen ei edellytä oleskelulupaa. Oppilashuollon palvelut on tarkoitettu myös valmistavan opetuksen oppilaille. Valmistavaa opetusta järjestetään Pieksämäellä Hiekanpään yläkoulussa ja alakouluilla.

3.10 Yhteistyö oppivelvollisuusiän laajentamisen yhteydessä

Oppivelvollisuuden alkaminen ja päättyminen

Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Oppivelvollisuus alkaa perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun lukuvuoden alkaessa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019) tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla suoritetun tai ulkomaisen koulutuksen.[140]

---

[137] Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017
[138] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/29139)
[139] Opetushallitus. Perusopetukseen valmistava opetus.
[140] Oppivelvollisuuslaki 2 § (1214/2020)

Oppivelvollisuuden suorittaminen perusopetuksen suorittamisen jälkeen

Oppivelvollisen on perusopetuslaissa tarkoitetun perusopetuksen oppimäärän suoritettuaan suoritettava lukiolaissa (714/2018) tarkoitettua lukiokoulutuksen oppimäärää taikka ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammatillista perustutkintoa tai ammattitutkintoa. Oppivelvollinen voi suorittaa myös ylioppilastutkinnosta annetussa laissa tarkoitettua ylioppilastutkintoa.[141]

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) alkoi 1.8.2022. Tuva-koulutus on tarkoitettu opiskelijoille, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa, ja jotka syystä tai toisesta tarvitsevat valmentavaa koulutusta. Tuva-koulutus on suunnattu sekä oppivelvollisille että aikuisille, jotka tarvitsevat valmiuksia ja/tai ohjauksellista tukea siirtyäkseen lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen.[142]

Oppivelvollisuuden suorittaminen opiskeluoikeuden määräaikaisen menettämisen aikana

Jos oppivelvollinen on 4 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa määräaikaisesti erotettu oppilaitoksesta tai hänen opiskeluoikeutensa on pidätetty, koulutuksen järjestäjän tulee yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa laatia suunnitelma oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen tai opiskeluoikeuden pidättämisen aikana. Oppivelvollisen tulee suunnitelman mukaisesti edistää opintojaan itsenäisesti tai muissa oppimisympäristöissä kuin oppilaitoksessa tai työpaikalla.[143]Oppivelvollisella on oikeus saada sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa opintojen etenemisen suunnitelman mukaisesti. Oppivelvollisella on oikeus oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa tarkoitettuihin palveluihin.[144]

Koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu

Lain 4 §:ssä tarkoitetun koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu alkaa, kun oppivelvollinen on aloittanut opintonsa koulutuksen järjestäjän opiskelijana. Koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy, kun oppivelvollisen opiskeluoikeus tai oppivelvollisuus päättyy. Koulutuksen järjestäjän on seurattava oppivelvollisen opintojen edistymistä ja ilmoitettava oppivelvollisen huoltajalle ja muulle lailliselle edustajalle, jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Jos oppivelvollinen on aikeissa keskeyttää opintonsa, koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kanssa mahdollisuudet suorittaa opintoja muussa oppimisympäristössä tai hakeutua muuhun koulutukseen.

---

[141] Oppivelvollisuuslaki 4 § (1214/2020)
[142] Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 2 § (1215/2020)
[143] Oppivelvollisuuslaki 8 § (1214/2020)
[144] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Tarvittaessa vaihtoehdot selvitetään yhteistyössä toisen koulutuksen järjestäjän kanssa. Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa koulutuksen järjestäjän on lisäksi selvitettävä oppivelvollisen saamien koulutuksen järjestäjän tukitoimien riittävyys sekä tarvittaessa ohjattava oppivelvollinen hakeutumaan muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin.[145]

Tietojensaanti

Lain 11 ja 12 §:ssä tarkoitetulla oppivelvollisen ohjaus- ja valvontavastuussa olevalla koulutuksen järjestäjällä ja 14 §:ssä tarkoitetulla kunnalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtäviensä toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppivelvollisen hakeutumisesta, opiskelupaikan saamisesta ja opiskelupaikan vastaanottamisesta sekä opintojen aloittamisesta ja keskeyttämisestä sekä oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä toiselta koulutuksen järjestäjältä tai kunnalta.

Koulutuksen järjestäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tässä laissa tarkoitettuun maksuttomaan koulutukseen liittyvien tehtäviensä toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskelijan oppivelvollisuudesta ja aiemmista opinnoista sekä niiden keskeyttämisestä toiselta koulutuksen järjestäjältä tai ohjaus- ja valvontavastuussa olevalta kunnalta.

Oppivelvollisen siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot on annettava myös uuden koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Sen lisäksi, mitä 3 momentissa säädetään, rehtorilla ja oppivelvollisen opetukseen osallistuvalla opettajalla on 4 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot opiskelijahuoltotyöhön osallistuvilta.[146]

3.11 Tuki kurinpitotoimien yhteydessä

Koulutuksen ja opetuksen järjestäjän tulee jatkossa kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Opetuksen epäämistilanteissa oppilaalle ja opiskelijalle on järjestettävä oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi on järjestettävä muu tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.[147]Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä.

---

[145] Oppivelvollisuuslaki 12 § (1214/2020)
[146] Oppivelvollisuuslaki 24 § (1214/2020)
[147] Perusopetuslaki 36a § 1-2 mom. (163/2022), Lukiolaki 41–42§ (165/2022), Laki ammatillisesta koulutuksesta 85§ 4 mom. ja 93 § 5 mom. (164/2022)

Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. [148]

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta tai oppilaitoksesta erottamista koskevaa asiaa opetustoimesta vastaavassa toimielimessä tai oppivelvollisuuslain (1214/2020) 4 §:ssä tarkoitetun koulutuksen järjestäjän toimielimessä, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta. [149]

3.12 Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyötahojen kanssa

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa.[150] Opiskelijan yksilöidyllä **kirjallisella suostumuksella** hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja taikka opiskelijan läheisiä. Jos alaikäisellä tai muutoin vajaavaltaisella ei ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja tai muu laillinen edustaja voi antaa siihen suostumuksen hänen sijastaan.[151]

Opiskeluhuoltoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa säädetään.[152]

Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.[153]

3.12.1 Yhteistyö lasten ja nuorten mielenterveys- ja riippuvuuspalveluiden kanssa.

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja riippuvuuspalveluissa Etelä-Savon hyvinvointialueella työskentelee kouluille jalkautuvia sairaanhoitajia. Sairaanhoitaja toteuttaa arviointi- ja hoitojaksoja ja tekee moniammatillista yhteistyötä. Tiimissä työskentelee lääkäri ja sairaanhoitajia, psykologeja, psykoterapeutti sekä tiiviissä yhteistyössä toiminta- ja puheterapeutti.

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja riippuvuuspalveluihin hakeudutaan **Palveluluukun** puh**. 015 744 7744** tai **Eloisan chat-palvelun** kautta, joissa suoritetaan hoidon tarpeen arvio.

---

[148] Perusopetuslaki 36a § 2 mom. (163/2022)
[149] Lastensuojelulaki 24 §:n 2 mom. (417/2007)
[150] Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014
[151] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki19 § 1 mom. (1287/2013)
[152] Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki19 § 2 ja 3 mom. (1287/2013)
[153] Perusopetuslaki 41 § 4 mom. (2010/642)

Palveluluukussa yhdistyy neuvoloiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden asiointikanavat.

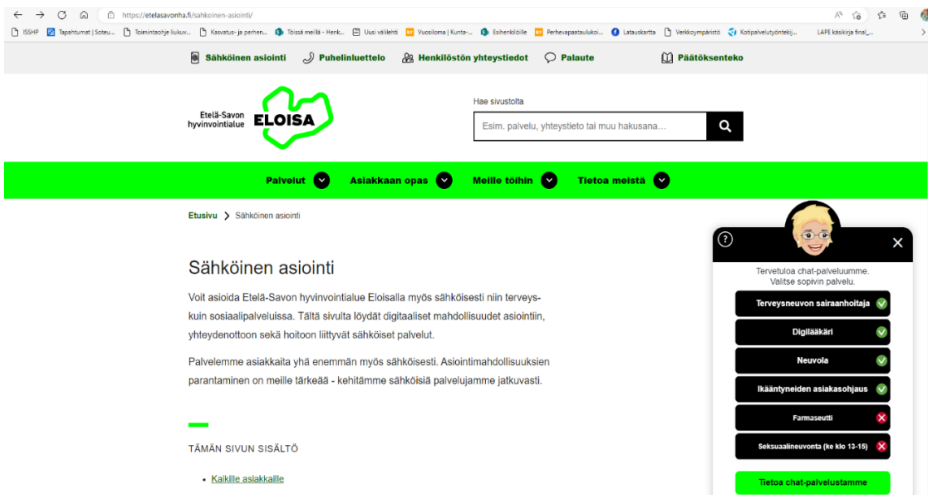
3.12.2 Yhteistyö lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun kanssa

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa perheille on tarjolla matalan kynnyksen peruspalveluja, joilla pyritään tukemaan lasten kasvua ja kehitystä sekä vanhemmuutta varhaisessa vaiheessa. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelu, kasvatus- ja perheneuvonta, perhetyö. Lapsiperhe tai henkilö itse voi hakea näitä palveluja suoraan sosiaalihuollon asiakasohjauksen, **Perheneuvon** kautta. Perheneuvon puhelinnumero on **015 411 4120.**

Mikäli Perheneuvossa yhdessä perheen kanssa arvioidaan, että perhe voisi hyötyä sosiaalipalveluista laajemminkin, niin asia siirtyy eteenpäin palvelutarpeen arviointiin. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä arvioidaan myös lastensuojelun tukitoimien tarve. Arvioinnista vastaavat sosiaalityöntekijät. Työskentely lapsen ja perheen kanssa on tavoitteellista ja suunnitelmallista ja tavoitteena on ennakoivasti ehkäistä lastensuojelun tarvetta.

Lapsen ja perheen tuen tarve käsitellään ensisijaisesti lapsiperheiden palveluissa. Lastensuojelun tukitoimilla täydennetään peruspalveluissa annettavia palveluja silloin, jos peruspalveluilla ei pystytä riittävästi edistämään lapsen edun mukaista suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Perheneuvoon saa yhteyden myös sähköisesti. Etelä-Savon hyvinvointialueen nettisivuilta löytyy suora asioimislomake.

Valitse ylhäältä **Sähköinen asiointi**

Kelaa sivua alaspäin, kunnes tulee kohta, jossa valitset asuinkunnan, valitse kunta. Saat esiin *sosiaalihuollon hakemukset ja ilmoitukset* sekä *yhteydenottolomakkeet.*

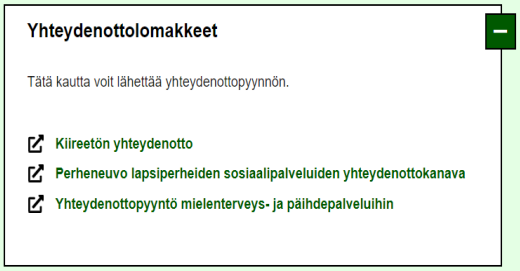

Ja kohdasta *yhteydenottolomakkeet*, löytyy

Perheneuvo, lapsiperheiden yhteydenottokanava.

https://metaform-portal.etelasavonha.fi/perheneuvo (suora linkki lomakkeeseen)

Tämän lomakkeen kautta perhe voi jättää soittopyynnön perheneuvoon.

SOSIAALIHUOLLON ASIAN VIREILLETULO JA VIREILLETULON TAVAT

Sosiaalihuollon asia tulee vireille hakemuksesta tai muulla tavoin. Muulla tavoin sosiaalihuollon asia voi tulla vireille ilmoituksena sosiaalihuollon tarpeesta, yhteydenottona sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, ennakollisena lastensuojeluilmoituksena, lastensuojeluilmoituksena. **Yhteydenotto** sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen on henkilön suostumuksella tehty ilmoitushenkilön ilmeisestä sosiaalihuollon tarpeesta.

Ennakollinen lastensuojeluilmoitus on ilmoitusvelvollisen henkilön tekemä ilmoitus siitä, että on perusteltu syy epäillä syntyvän lapsen tarvitsevan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen ja että ilmoituksen kohteena olevilla henkilöillä on mahdollisesti sosiaalihuollon tuen tarve.

Lastensuojeluilmoitus on ilmoitus lapsesta, jonka tilanne edellyttää palvelutarpeen arviointia ja lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoituksen tekijän ei tarvitse arvioida lastensuojelun tarvetta, vaan ilmoituksen tekemiseen riittää huoli lapsen tilanteesta.

HUOM! Jos ilmoitusvelvollinen on tehnyt viipymättä yhteydenoton sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen tai ilmoituksen sosiaalihuollon tarpeesta, ei samojen tietojen perusteella tarvitse tehdä lastensuojeluilmoitusta.

KONSULTAATIOT

Lastensuojelun virka-aikainen päivystys vastaa sosiaalihuollon lapsiperheiden palveluiden ja lastensuojelun konsultaatioista.

SOSIAALIHUOLTOLAKI[154]

33§ Sosiaalihuollon saatavuus ja saavutettavuus

Sosiaalihuollon suunnittelusta ja toteuttamisesta on pidettävä huolta sen mukaan kuin tässä laissa tai muutoin säädetään. Sosiaalipalvelujen tulee olla sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin lainsäädäntö edellyttää. Yleiset hyvinvointialueen sosiaalipalvelut on toteutettava siten, että ne soveltuvat kaikille asiakkaille. Tarvittaessa avun ja tuen tarpeessa oleva henkilö on ohjattava erityispalvelujen piiriin. Palvelut on lähtökohtaisesti toteutettava siten, että niihin on mahdollista hakeutua oma-aloitteisesti riittävän aikaisessa vaiheessa. (8.7.2022/589)

Sosiaalipalveluja on pyrittävä järjestämään eri hallinnonalojen peruspalvelujen yhteydessä, jos järjestely edistää palvelujen yhteensovittamista ja laadultaan hyvien palvelujen järjestämistä. Tiedot siitä, minkälaisia sosiaalipalveluja on mahdollista saada, miten niitä voi hakea ja mitkä ovat palvelujen saamisen perusteet, on julkaistava helposti saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla.

34§ Sosiaalihuollon asiakkuuden alkaminen ja päättyminen

Sosiaalihuoltoasia tulee vireille hakemuksesta tai kun hyvinvointialueen sosiaalihuollon työntekijä on muutoin tehtävissään saanut tietää mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeessa olevasta henkilöstä. (8.7.2022/589) Sosiaalihuollon asiakkuus alkaa hakemuksesta tai kun muulla tavoin vireille tullutta asiaa ryhdytään käsittelemään tai henkilölle annetaan sosiaalipalveluja. Asiakkuus päättyy, kun sosiaalihuollon asiakasasiakirjaan merkitään tiedoksi, että sosiaalihuollon järjestämiselle ei ole perustetta.

[154] Sosiaalihuoltolaki1301/2014

35§ Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

Jos terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, sosiaalikuraattori taikka sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen, lasten päivähoidon, pelastuslaitoksen, Hätäkeskuslaitoksen, Tullin, poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen, työ- ja elinkeinoviranomaisen, Kansaneläkelaitoksen tai ulosottoviranomaisen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin. (8.7.2022/589)

Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden on tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä. Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä ilmoituksen häntä koskevien salassapitosäännösten estämättä.

Lastensuojeluilmoituksen ja ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä säädetään lastensuojelulain 25 ja 25 c §:ssä. Jos ilmoitusvelvollinen henkilö on ottanut viipymättä yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen siten kuin 1–3 momentissa säädetään ja ilmoittanut yhteydenoton syyt, ei samojen tietojen perusteella tarvitse tehdä lastensuojeluilmoitusta.

Iäkkään henkilön palvelutarpeesta ilmoittamisessa on lisäksi noudatettava, mitä vanhuspalvelulain 25 §:ssä säädetään.

SOSIAALIPÄIVYSTYS

Yhteydenotot puh. 0447942394 lapsen tai perheen akuuteissa, kiireellisissä ja välitöntä puuttumista vaativissa tilanteissa kaikkina vuorokauden aikoina.

LASTENSUOJELULAKI [155]

25 § Ilmoitusvelvollisuus

Jonkin seuraavista tahoista palveluksessa tai luottamustoimessa oleva, vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan hyvinvointialueelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä: (8.7.2022/610)

1) sosiaali- ja terveydenhuolto tai lasten päivähoito;

2) opetustoimi;

[155] Lastensuojelulaki 417/2007

3) nuorisotoimi;

4) poliisitoimi;

5) Rikosseuraamuslaitos;

6) palo- ja pelastustoimi;

7) sosiaalipalvelujen, lasten päivähoidon tai terveydenhuollon palvelujen tuottaja;

8) opetuksen tai koulutuksen järjestäjä;

9) seurakunta tai muu uskonnollinen yhdyskunta;

10) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitettu vastaanottokeskus tai järjestelykeskus;

11) hätäkeskustoimintaa harjoittava yksikkö;

12) koululaisten aamu- tai iltapäivätoimintaa harjoittava yksikkö;

13) Tulli;

14) rajavartiolaitos;

15) ulosottoviranomainen;

16) Kansaneläkelaitos.

(9.12.2016/1111)

Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä tällaisen ilmoituksen häntä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu:
1) rikoslain (39/1889) 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko; tai
2) sellainen rikoslain 21 luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. (30.12.2014/1302)

Sen estämättä, mitä 1 ja 3 momentissa säädetään, on voimassa, mitä rippiin tai muuhun sielunhoitoon liittyvästä salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään tai määrätään. (20.5.2011/542)25 a § (30.12.2014/1302)

3.12.3 Yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa

Esi- tai perusopetuksessa olevalle oppilaalle annetaan opetusta, jolla on oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa tai esiopetuksen järjestämispaikassa, johon oppilas on otettu.

Sairaalan sijaintikunta on kuitenkin velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä huomioon ottaen on mahdollista.[156]

Tunne-elämältään tai sosiaaliselta käyttäytymiseltään haasteellisten oppilaiden, lasten- ja nuorisopsykiatriseen tutkimukseen ja hoitoon pääsy ja joustava siirtyminen takaisin kouluun on ensiarvoisen tärkeää. Osa oppilaista on erilaisten tilapäisten opetusjärjestelyjen varassa ja hoidosta takaisin omaan kouluun siirtyvän oppilaan opetuksen järjestäminen tuottaa monesti vaikeuksia. Sairaaloiden potilaspaikkoja on vähennetty, ja hoito on viime vuosina painottunut avohuoltoon. Erikoissairaanhoidossa olevien oppivelvollisten asemaa halutaan selkeyttää tilanteessa, joissa oppilaan oman koulun tukitoimenpiteet eivät ole riittäviä.

Oppilaan omalla koululla ja sairaalakoululla on velvollisuus yhteistyöhön siirryttäessä sairaalaopetukseen ja sieltä pois. Oppilaan opetuksen järjestäjän tulee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan kanssa moniammatillisessa yhteistyössä sopia ja järjestää siirtymisen kannalta välttämätön tuki opetuksen järjestämiseksi.[157]

Sairaalakoulussa olevien oppilaiden yksilökohtainen oppilashuolto
Sairaalakoulussa olevat oppilaat pysyvät aina oman koulun oppilaina. Sairaalakoulujakso on määräaikainen. Sairaalakoulun opiskeluhuoltohenkilöstö toimii tarvittaessa yhteistyössä oppilaan oman koulun opiskeluhuoltohenkilöstön tai oppilaan asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän edustajien kanssa. Sairaalakoulujakson aikana oppilaan asioista vastaava asiantuntijaverkosto kokoontuu sairaalakoulun kokoon kutsumana verkostotapaamisissa, joihin myös oppilaan oman koulun edustaja/edustajat osallistuvat.

3.12.4 Yhteistyö nuorisotoimen kanssa

Etsivä nuorisotyö tukee alle 29-vuotiaita nuoria, jotka tarvitsevat tukea koulutukseen, työhön, arjenhallintaan tai palveluihin kiinnittymisessä. Toiminta perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja luottamukselliseen työskentelyyn. Etsivän nuorisotyön erityisenä tehtävänä on tavoittaa nuoria, jotka eivät ole koulutuksessa, työelämässä tai muiden palvelujen piirissä, sekä tukea heidän kiinnittymistään tarkoituksenmukaisiin palveluihin, yhteisöihin ja tulevaisuuden suunnitelmiin. Etsivän nuorisotyön työntekijät tekevät yhteistyötä oppilaitosten, opiskeluhuollon toimijoiden ja muiden nuorten kanssa työskentelevien tahojen kanssa. [158]

[156] Laki perusopetuslain muuttamisesta 4 a § (1267/2013)
[157] Laki perusopetuslain muuttamisesta 4a § (1267/2013)
[158] https://yhteysetsivaan.fi/tietoa-palvelusta-ja-yhteystiedot, https://www.intory.fi/etsiva-nuorisotyo/mita-on-etsiva-nuorisotyo/

Oppilaitokset voivat luovuttaa etsivälle nuorisotyölle nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot nuorisolain mukaisesti silloin, kun täysi-ikäinen nuori on keskeyttänyt opintonsa tai on vaarassa jäädä koulutuksen tai muiden palveluiden ulkopuolelle. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle mahdollisuuden henkilökohtaiseen tukeen ja ohjaukseen, sekä auttaa löytämään hänen tarpeitaan vastaavia palveluja ja polkuja.

Ohjaamo Pieksämäki on alle 30-vuotiaille nuorille tarkoitettu monialainen palvelupiste, jossa saat henkilökohtaista tukea, ohjausta ja neuvontaa. Toimintaa koordinoi nuorisotyö. Ohjaamolta saa apua arjenhallintaan, opiskelu- ja urasuunnittelu mahdollisuuksien löytymiseen, hyvinvointiin, asumiseen, talouteen ja vapaa-ajan toimintojen löytymiseen.Pieksämäen Ohjaamosta saman katon alta löytyy useita eri alojen ammattilaisia. Ohjaamolla on tavattavissa ilman ajanvarausta ja ajanvarauksella muun muassa työntekijöitä työikäisten sosiaalipalveluista sosionomi ja sosiaalityöntekijä, työllisyysohjaajat, etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja, hyvinvointialueen kuraattori ja terveydenhoitaja sekä eri hankkeiden työntekijöitä. Ohjaamoverkosto koostuu Pieksämäen kaupungin eri toimialoista, hyvinvointialueesta, työllisyysalueesta ja Kelasta.

Nuorten työpaja on valmennusyhteisö, jossa nuorelle on tarjolla erilaisia pajaympäristöjä muun muassa kokkipaja ja duunaripaja. Eri pajakokonaisuuksiin osallistumalla nuori pääsee harjoittelemaan ja tutustumaan erilaisiin elämän- ja arjenhallinnan taitoihin. Työpajan tarkoitus on tarjota sosiaalista vahvistumista ja edistää nuorten siirtymistä koulutukseen ja työhön. Nuorten työpaja voi toimia nuorelle paikkana, josta hän ponnistaa kouluun, työhön tai muuhun soveltuvaan palveluun, tekee työelämäjaksoa tai on valmennuksellisessa työkokeilussa.

Etsivät nuorisotyöntekijät tekevät yhteisöllistä oppilashuoltoa lukiossa jalkautumalla sinne yhteistyössä kuraattorin kanssa. Etsivät toimivat lukiossa oppilaitoskohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä ja osallistuvat ysi-infoon. **Koulunuorisotyötä** on tehty pääosin hankkeiden ja erityisnuorisotyönyhteistyönä. Koulunuorisotyöntekijä tukee nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, toteuttaa nuorisotyötä yksilö- ja ryhmätasolla, järjestää toimintaa, teemapäiviä ja ryhmätoimintaa, toimii yhteistyössä koulun henkilöstön, huoltajien ja verkostojen kanssa sekä osallistuu moniammatilliseen oppilashuoltotyöhön.

3.12.5 Yhteistyö poliisin kanssa ja ankkuritoiminta

Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen velvoitettujen (myös lastensuojeluviranomaisten) on tehtävä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu:

1. rikoslaissa (20 luku) seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko tai
2. henkeen tai terveyteen kohdistunut rikos, jos sen enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Poliisille tehtävän ilmoituksen lisäksi heillä on velvollisuus tehdä myös lastensuojeluilmoitus (molemmat ilmoitukset on tehtävä). [159]

Seksuaali- ja pahoinpitelyrikosepäilyjen ilmoitusvelvollisuus on ensisijaisesti, sillä henkilöllä, jonka tietoon seksuaalirikosepäily on tullut. On tärkeää, että poliisi saa tiedot henkilöltä, jolla on eniten ensikäden tietoa tapahtumista, joita ilmoitus koskee. Ilmoituksen tekemistä ei saa delegoida pelkästään hallinnollisen aseman tai työtehtävien perusteella.
Mitä enemmän epäilyä koskevia tietoja joudutaan siirtämään ja käsittelemään ennen ilmoituksen tekemistä, sitä suurempi on riski ilmoituksen tekemisen viivästykselle ja tietojen vääristymiselle tai katoamiselle. [160]

Kaikissa tilanteissa lapsen kertomus tai muut epäilyn heräämiseen johtaneet havainnot, on kirjattava välittömästi ja mahdollisimman tarkasti. Myös työntekijän omat kysymykset ja kommentit pitää dokumentoida. Toiminta riippuu siitä, milloin epäillyn rikoksen arvellaan tapahtuneen. Mikäli epäillään lapsen joutuneen esimerkiksi ahdistelun tai seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi aivan äskettäin, ensivaiheen toiminnalla on kiire.

Opiskeluhuollon henkilökunnalla on käytettävissä virka-aikaan lastensuojelun päivystysnumero, josta voi konsultoida lastensuojelua tai pyytää työpariksi. Asiasta on tehtävä välittömästi ilmoitus poliisille, jotta poliisi pääsee käynnistämään tutkinnan. [161]

Ohje viranomaisille lapseen kohdistuneen rikosepäilyn ilmoittamisesta poliisille[162]

Akuuteissa tilanteissa tee poliisi-ilmoitus puhelimitse yleiseen hätänumeroon 112 tai paikallisesti erikseen sovitulla tavalla. Hätäkeskuksen päivystäjä välittää tiedon ja soittopyynnön asianomaiselle poliisille. Varaudu antamaan puhelinilmoituksessa samat tiedot kuin ilmoituslomakkeessa.

Muissa tapauksissa tee viipymättä ilmoitus sähköisesti poliisin sähköisen asiointipalvelun "Palvelut yrityksille ja yhteisöille" -kohdasta.

Ellei sähköisen ilmoituksen teko ole mahdollista, käytä lomaketta, joka lähetetään suojattuna sähköpostina poliisille. Lapsiin kohdistuneiden rikosepäilyjen ilmoituslomake (Lastensuojelun käsikirja) Tiedosto avautuu uudessa välilehdessä PDF 148kB

Lisätietoa asiasta: Ilmoitusvelvollisuus lapseen kohdistuvasta väkivallasta (Lastensuojelun käsikirja) ja Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan (poliisi.fi)

Ankkuritoiminta

---

[159] Lastensuojelulaki 25 § 3 mom. (417/2007)
[160]Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja
[161] Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja
[162] https://thl.fi/-/lapsiin-kohdistuneiden-rikosepailyjen-ilmoituslomake-paivitetty

Ankkuritoiminnalla tarkoitetaan moniammatillista yhteistyötä, joka kohdistuu nuorten hyvinvoinnin edistämiseen, rikosten ennaltaehkäisemiseen ja jo alkaneen rikoskierteen katkaisemiseen. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa ankkuritiimissä. Siihen kuuluvat asiantuntijat poliisista sekä sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimesta. Tiimi tapaa nuoren ja hänen perheensä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea hänen elämäntilanteessaan ja tarvittaessa hänet voidaan ohjata muun tarpeellisen avun tai tuen piiriin. [163]

Pieksämäen Ankkuri-tiimi

Ankkuritiimin tapaamisiin kutsutaan, kun viranomaisten tietoon on tullut nuorta koskeva rikosepäily, huolestuttavaa tietoa päihteiden käytöstä tai muuta huolta aiheuttavaa toimintaa. Tapaamisella Ankkurin työntekijät ovat kiinnostuneita nuoren omasta näkemyksestä ja kokemuksesta sekä haluavat varmistua, että nuori saa riittävän tiedon siitä, mitä millaisestakin toiminnasta voi nuorelle seurata. Kun tilanne aiheuttaa huolta, tapaamisessa voidaan yhdessä miettiä, millä tavalla ja kuka voisi nuorta parhaiten auttaa.

Ankkuritoiminnan tarkoituksena on muun muassa puuttua nuorten tekemiin rikoksiin moniammatillisesti ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhaisen puuttumisen on todettu ehkäisevän tapahtumien jatkumista ja ongelmien kasautumista.

Ankkuritoiminnassa:

Ammattilaisia tavataan 1–5 kertaa (tapaamiset ovat maksuttomia)
Tilanteen mukaan, nuoren mukana on vanhempi/vanhemmat, huoltaja/huoltajat tai perhe
Nuorta kuunnellaan ja autetaan löytämään keinoja tilanteen parantamiseksi
Tilanteeseen mietitään yhdessä sopivin saatavilla oleva apu tai tuki

Pieksämäen Ankkuri-tiimi:

Erityisnuorisotyöntekijä Aino Laitinen
0447995348
aino.laitinen@pieksamaki.fi

Lasten- ja nuorten mielenterveys- ja riippuvuuspalvelut, Sairaanhoitaja/Terveydenhoitaja Anne-Mari Rautiainen
040 352 3430
anne-mari.rautiainen@etelasavonha.fi

Vanhempi rikoskonstaapeli
+358 295 455 656

Sosiaalityöntekijä Nina Kuronen
044 799 5623
nina.kuronen@etelasavonha.fi

[163] https://ankkuritoiminta.fi/toiminta

4 YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN OPISKELIJOIDEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ KANSSA

Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen sekä hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajien sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.[164]

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista päätetään osana opetussuunnitelman perusteita tai muussa määräyksessä siten kuin perusopetuslain 14 §:ssä[165] ja lukiolain 10 §:ssä säädetään.[166]

4.1 Suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa

Oppilaskunnat

Opiskeluhuoltosuunnitelmaa käsitellään yhdessä koulun/oppilaitoksen oppilaskunnan kanssa oppilaiden ikäkaudelle soveltuvalla tavalla.

Vanhempainyhdistykset/vanhempaintoimikunnat

Vanhempainyhdistyksissä ja vanhempaintoimikunnissa käydään keskustelua vuosittain opiskeluhuollon suunnitteluun liittyvistä asioista.

Opetussuunnitelman työversio

Opiskelijoilla ja huoltajilla on mahdollisuus kommentoida opiskeluhuoltosuunnitelmaa. Kommentoinnit otetaan huomioon vuosittain hyväksyttävässä päivityksessä.

Huoltajien ja opiskelijoiden palaute

- Opiskeluhuolto on yhtenä kohtana joka vuosi järjestettävässä asiakastyytyväisyyspalautteessa, joka tehdään perusopetuksen toisen, viidennen ja kahdeksannen vuosiluokan oppilaiden perheille.
- Kouluterveyskyselyt THL
- Lukiossa toteutetaan vuosittain itsearviointikysely, jossa kysytään myös opiskelijoiden kokemuksia opiskeluhuollon tuesta.
- Hyvinvointiprofiilit

Palautteen avulla kehitetään toimintaa entistä paremmaksi ja siksi on tärkeää, että mahdollisimman moni opiskelija antaa palautteen. Opiskelijapalautteen kysymykset liittyvät mm.

---

[164] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § (377/2022)
[165] Perusopetuslaki 14 § (477/2003)
[166] Lukiolaki 10 § (714/2018)

ohjaamiseen, ilmapiiriin, koulutuksen toteutukseen (mm. opettajien työskentelyyn, opiskelumenetelmiin, työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen), arviointiin ja oppimisympäristöön.

4.2 Tiedottaminen oppilaille, opiskelijoille ja huoltajille

Tiedottaminen oppilaille ja opiskelijoille

Opiskeluhuoltoa esitellään oppilaille ja opiskelijoille lukukauden alkaessa. Perusopetuksessa kuraattori kiertää kaikki 7-luokat syksyisin kertomassa opiskeluhuoltopalveluista oppilaille.

Tiedottaminen huoltajille

Keskeiset opiskeluhuollolliset asiat kuvataan koulujen ja oppilaitosten nettisivuilla sekä Wilmassa. Opiskeluhuoltoa esitellään vanhempainilloissa.

Yksilöllinen oppilashuolto

Vastuuhenkilö huolehtii, siitä että yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontuessa oppilas/opiskelija ja huoltaja saavat tietoa opiskeluhuollon periaatteista ja käytänteistä.

5 OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURAAMINEN

5.1 Ohjaus, seuranta, arviointi ja valvonta

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja.[167]

Opiskeluhuollon seuranta ja arviointi

Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos seuraavat yhteistyössä opiskeluhuollon toteutumista ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti[168].

Koulutuksen järjestäjän on arvioitava opiskeluhuollon toteutumista ja vaikuttavuutta yhteistyössä kunnan opetustoimen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen kanssa sekä osallistuttava ulkopuoliseen opiskeluhuoltoa koskevaan arviointiin. Arvioinnin keskeiset tulokset on julkistettava.[169]

Koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä toimitettava opetushallintoviranomaiselle sekä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselle opiskeluhuollon valtakunnallisessa arvioinnissa, kehittämisessä, tilastoinnissa ja seurannassa tarvittavat tiedot[170].

Opiskeluhuollon valvonta

Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen kanssa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta. [171]

Aluehallintovirastolla on oikeus oma-aloitteisesti ottaa tutkittavaksi, onko koulutuksen järjestäjä järjestänyt 6 §:ssä tarkoitetun opiskeluhuollon tämän lain mukaisesti.

---

[167] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 24 § (1287/2013)
[168] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 § 1 mom. (1287/2013)
[169] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 § 2 mom. (633/2021)
[170] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 § 3 mom. (1287/2013)
[171] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § (1287/2013)

5.2 Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen Pieksämäellä

Vastuu

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjäkohtaisesta opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä. Koulun ja oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä. Vastuu ryhmien toiminnasta on koulujen rehtoreilla, jotka kokoavat ryhmien toiminnasta palautetta oppilailta, opettajilta, huoltajilta sekä opiskeluhuollon eri toimijoilta. Opiskeluhuollon toimintaa arvioidaan ohjausryhmässä lukuvuoden päättyessä. Keskeisistä tuloksista tiedotetaan oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille. Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen opiskeluhuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.

Menetelmät

Seurannassa käytetään hyväksi koulun hyvinvointiprofiilia, asiakastyytyväisyyskyselyä, oppilashuollon laatuarviointia, koulun olojen terveystarkastusta sekä muita oppilaiden hyvinvointiin kohdistuvia selvityksiä, joihin yläkoulussa ja toisella asteella kuuluvat esimerkiksi kouluterveyskysely.

Aikataulu

Koulun hyvinvointiprofiilin selvitys ja koulun oppilashuollon laadunarviointi toteutetaan parillisina vuosina, joka toinen vuosi. Koulun olojen terveystarkastus toteutetaan joka kolmas vuosi erillisen suunnitelman mukaan. Opiskeluhuolto keskittyy siinä oppilaiden monipuoliseen hyvinvointiin.

Tulosten käsittely ja hyödyntäminen

Koulun opiskeluhuoltoryhmä päättelee tulosten perusteella vaadittavat toimenpiteet, jotka rehtori kirjaa seuraavan lukuvuosisuunnitelman painopisteiksi.

Tuloksista tiedottaminen

Tulokset kootaan tiedoksi opetuslautakunnalle esiteltävään lukuvuosikertomukseen. Rehtori vastaa tiedottamisesta koulunsa henkilöstölle, oppilaille, opiskelijoille, huoltajille sekä tarvittaville yhteistyötahoille.

Omavalvonta

Koulutuksen järjestäjät seuraavat ohjausryhmässä opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen opiskeluhuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa. Jokainen työntekijä toteuttaa työssään omavalvontaa ja tuo esille asioita kehittämisen näkökulmasta.

LÄHTEET

Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017

Ammatillisten perustutkintojen perusteet 2014/ Luku 8.7 opiskeluhuolto. Opetushallitus.

Ankkuritoiminta. https://ankkuritoiminta.fi/toiminta

Eriksson, E. & Arnkil, T. 2005. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakes.

Etelä-Savon Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä. www.esshp.fi

Etelä-Savon turvalliset koulut-malli https://kiusaamisenvastainentyo.my.canva.site/turvalliset-koulut-etela-savossa

Hiekanpään koulu peda.net. https://peda.net/pieksamaki/peruskoulut/hiekanp%C3%A4%C3%A4n-koulu

Hietanen-Peltola, M.& Korpilahti, U.(toim.) Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen.

Huhtanen, K. 2007. Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa. Ps-Kustannus.

Julkari.https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126936/URN_ISBN_978-952-302-505-9.pdf?sequence=1

Kivakoulu. www.kivakoulu.fi

Lastensuojelun käsikirja. Ilmoitusvelvollisuus lapseen kohdistuvasta väkivallasta.

Lastensuojelun käsikirja. Lapsiin kohdistuneiden rikosepäilyjen ilmoituslomake. Tiedosto avautuu uudessa välilehdessä PDF 148kB.

Lisätietoja yhteydenottokanavasta: https://yhteysetsivaan.fi/tietoa-palvelusta-ja-yhteystiedot

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019/Luku 4.3 opiskeluhuolto. Opetushallitus.

Lähisuhdeväkivaltatyö. http://www.pieksamaki.fi/palvelut/lahisuhde-ja-perhevakivaltatyo

Mäki P, Wikström K, Hakulinen-Viitanen T ja Laatikainen T (toim.) (2011) Terveystarkastukset lastenneuvolassa & kouluterveydenhuollossa - Menetelmäkäsikirja (pdf 2,23 Mt). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen oppaita 14. Tampere

Interpersoonallinen ohjaus ja neuvonta IPC. Nuorten IPC Käsikirja 2016. HYKS Nuorisopsykiatri

Opetushallitus. Perusopetukseen valmistava opetus. Oph.fi

Opetushallitus. Oppilashuolto ja kolmiportainen tuki http://www.oph.fi/download/163540_Oppilashuolto_ja_kolmiportainen_tuki.pdf

Opetushallitus. https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki-ja-oppilashuolto

OPS perusteet 2014

Opetussuunnitelma. https://peda.net/opetussuunnitelma/ko2/pvo/otl/kjkkk/pieksamaki

Peda.net. https://peda.net/opetussuunnitelma/ko2/pvo/otl/kjkkk/pieksamaki

Pelkonen Marjaana 2014. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Oppilas – ja opiskelijahuollon kokonaisuus, yhteisöllinen opiskeluhuolto. Seinäjoki 5.3.2014

Perusopetuslaki 1998/628

Pieksämäen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2015.

Pieksämäen kaupungin päihdestrategia 2008.

Pieksämäen koulutoimen turvallisuussuunnitelma 2014 / Wilma

Pieksämäen lukion opinto-opas. https://pieksamaenlukio.fi/web/zine/97/article-16806

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014/ Luku 8.0 oppilashuolto. Opetushallitus.

Poliisi.fi Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan (poliisi.fi)

Psykologiliito. http://www.psyli.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö. https://stm.fi/-/muutoksia-lasten-ja-nuorten-terveystarkastuksia-koskevaan-lainsaadantoon-

Sosiaaliportti. http://www.sosiaaliportti.fi/

Talentia. http://www.talentia.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/pahoinpitely-ja-seksuaalinen-hyvaksikaytto/seksuaalisen-hyvaksikayton-epaily/lapsiin-kohdistuneiden-seksuaalirikosepailyjen-ilmoitusvelvollisuus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkostomenetelmät 2007. http://info.stakes.fi/verkostomenetelmat/FI/puheeksiottaminen/index.htm

Tietoa etsivästä nuorisotyöstä. https://www.intory.fi/etsiva-nuorisotyo/mita-on-etsiva-nuorisotyo/

Uusi soveltamisohje oppilas- ja opiskelijahuoltolainsäädännön toteuttamisen tueksi. 2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. Kuntainfo.

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011)

Varhaisen tuen käsikirja 2012, Pieksämäen kaupunki. (M:/asema)

Varpu. 2005.Lapselle tukea ajoissa. Opettajat ja lastentarhanopettajat ovat avainasemassa lasten hyvinvoinnin ja turvallisen elämän takaajina. Opettaja nro 38 B. Luettu 2012. https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Varpu-tukea-lapselle-ajoissa.pdf

Vertaissovitteluohjelma- Verso https://sovittelu.com/vertaissovittelu/

Viisari. Ennaltaehkäisevä päihdetyö. http://pieksamaki.fi/files/viisariopas_huhti.pdf

LAIT JA ASETUKSET

Alkoholilaki (1143/1994), (642/2009)
Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 30.11.2012
Henkilötietolaki (523/1999)
Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998), (951/2011), (1269/2013), (531/2017)
Laki lastensuojelulain muuttamisesta (1302/2014)
Laki perusopetuslain muuttamisesta (1139/2003)
Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015)
Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (245/2015, asiakasasiakirjalaki)
Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000, sosiaalihuollon asiakaslaki)
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994)
Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (1215/2020)
Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998)
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
Lastensuojelulaki (1015/2005), (417/2007), (1292/2013), (88/2010)
Lukiolaki (629/1998), (478/2003), (1268/2013), (741/2018)
Nuorisolaki (1285/2016)
Nuorisolaki 11§ (1232/2020)
Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013) (377/2022)
Perusopetuslaki (628/1998), (1288/1999), (477/2003), (642/2010), (1267/2013), (1288/2013)
Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)
Rikoslaki (1889/39), (374/2008)
Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
Terveydenhuoltolaki (1326/2010)
Tupakkalaki (549/2016)
Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011, (1199/2022)
Kuva 1. Pieksämäen kaupungin opiskeluhuollon rakenne ja toimintatavat
Kuva 2. Koululäsnäolon tuen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamalli
Kuva 3. Opintojen seuranta-toimintakaavio lukiossa
Kuva 4. Etelä-Savon turvallisesti yhdessä-malli
Kuva 5. Huolen vyöhykkeistö.
Kuva 6. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.

LIITTEET

Liite 1. Opiskeluhuoltokertomus
Liite 2. Suunnitelma pitkäaikaissairauden hoidon järjestämisestä koulupäivän aikana
Liite 3. Suostumus oppilaan asian käsittelyyn opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä

PIEKSÄMÄEN KAUPUNKI
OPISKELUHUOLTOKERTOMUS _____ ____.____ 20 ____
SALASSA PIDETTÄVÄ ASIAKIRJA

Oppilaan nimi ja henkilötunnus	Kokoukseen osallistujat ja heidän virka-asemansa
Kotikunta ja yhteystiedot	
Huoltaja ja yhteystiedot (osoite ja puh)	

Oppilaan/huoltajan suostumus asian käsittelyyn, ryhmän koollekutsumiseen ja muiden yhteistyötahojen osallistumiseen

Suullinen suostumus: _____._____20_____

Kirjallinen suostumus: Pieksämäellä _____._____20_____

Oppilaan allekirjoitus/ nimenselvennys Huoltajan allekirjoitus/ nimenselvennys

Asian aihe ja vireillepanija

Opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet ja tukitoimet (aikaisemmat ja nykyiset)

Kokouksessa tehdyt päätökset	Päätösten toteuttamissuunnitelma	Vastuuhenkilöt	Toteutetut toimenpiteet

Tietojen luovutus (mitä salassa pidettäviä tietoja on luovutettu, kenelle ja millä perusteella)

Pvm, kirjauksen tekijä ja hänen virka-asemansa

Pieksämäen kaupunki Liite 2.

Suunnittelulomake pitkäaikaissairauden hoidon järjestämisestä koulupäivän aikana

Vanhempien yhteyshenkilö koulussa päivityksiä varten

_____ puh: _____

YHTEYSTIEDOT

Koulu _____ luokka _____

Lapsen nimi _____ syntymäaika _____

Huoltaja _____ puh: _____

Huoltaja _____ puh: _____

Terveydenhoitaja _____ puh: _____

Rehtori _____ puh: _____

Opettaja _____ puh: _____

Koulunkäynnin ohjaaja _____ puh: _____

Keittiöhenkilökunta _____ puh: _____

Varahenkilöt _____ puh: _____

Sairautta hoitava taho _____

puh: _____

Yhteyshenkilö _____ puh: _____

SAIRAUDEN HOITO KOULUPÄIVÄN AIKANA

Huomioitavat asiat:

_____

_____

Lapsen huoltajat vastaavat siitä, että lapsella on koulussa lääkitsemiseen tarvittavat välineet ja lääkkeet, sekä koulun henkilökunnalla tarvittavat ja päivitetyt tiedot sairaudesta ja lapsen avuntarpeesta sairauden hoitamisessa koulupäivän aikana.
Lapsen tyypilliset oireet:

Ensiapu:
(Missä lääke säilytetään, toimet kuinka menetellään):

Retket, liikuntapäivät ja muut erityistilanteet:

Koulumatkat, iltapäiväkerho:

Miten tieto sairaudesta kulkee sijaiselle:

Muut muistettavat asiat:

Suunnitelmaa jatketaan _____ saakka, jonka jälkeen uusi arvio.

Paikka ja päiväys _____

Lapsen huoltajana annan tässä lomakkeessa mainituille henkilöille luvan lapseni sairauteen liittyvien toimien hoitamiseen lomakkeessa kirjattujen linjausten mukaisesti. Lisäksi annan luvan lapseni terveydentilaa koskevien tietojen luovuttamiseen tässä lomakkeessa mainituille sekä mahdollisesti ensiapuun osallistuville muille henkilöille.

Sitoudun tiedottamaan lapseni hoidossa tapahtuneista muutoksista koululle / opettajalle.
Huoltajan allekirjoitus _____
Lapsen allekirjoitus _____
Terveydenhoitajan allekirjoitus _____
Lääkärin allekirjoitus_____

SUOSTUMUS OPPILAAN ASIAN KÄSITTELYYN OPISKELUHUOLLON MONIALAISESSA ASIANTUNTIJARYHMÄSSÄ

Oppilaan nimi
Henkilötunnus
Koulu ja luokka
Huoltajien nimet
Osallistujat
Huolen aiheet ja muuta mahdollista tietoa

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen. Ryhmän jäseninä voivat toimia esim. luokanopettaja, luokanohjaaja, kuraattori, terveydenhoitaja, psykologi, erityisopettaja tai opinto-ohjaaja.

Opiskelijan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä.

Asian käsittelystä laaditaan opiskeluhuoltokertomus, johon kirjataan tarpeelliset tiedot yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Ryhmän jäsenet noudattavat oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) ja muiden ammattiaan koskevien lakien salassapitosäännöksiä.

☐ Annan luvan asian käsittelyyn/oppilas
☐ En anna lupaa asian käsittelyyn/oppilas
☐ Annan luvan asian käsittelyyn/huoltaja
☐ En anna lupaa asian käsittelyyn/huoltaja

Perustelut

Pieksämäellä / 202

Oppilaan allekirjoitus ja nimen selvennys

Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Lisäykset/muutokset suostumukseen

Pieksämäellä / 202

Oppilaan allekirjoitus ja nimen selvennys

Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Lisäykset/muutokset suostumukseen

Pieksämäellä / 202

Oppilaan allekirjoitus ja nimen selvennys

Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Lisäykset/muutokset suostumukseen

Pieksämäellä / 202

Oppilaan allekirjoitus ja nimen selvennys

Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys